GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Vitt.
So.

FINSKA BILDER.

ETT ALBUM

AF

E. NERVANDER.

HELSINGFORS 1887.
G. W. EDLUNDS FÖRLAG.

HELSINGFORS,
J. C. FRENCKELL & SON, 1887.

Innehållsförteckning:

Minnesteckningar.

Bilder från Cygnæi och Snellmans boningar. I. . . . . 4.
„ „ „ „ „ „ II. . . . . 22.
Från Elias Lönnrots gård i Sammati . . . . . 45.
Från ungdomsåren (En afton med Alexis Kivi) . . . . . 51.
Ett gammalt album . . . . . 55.

Julberättelser.

Julgranarne . . . . . 65.
Två julklappar och dock en . . . . . 73.
Julgäster . . . . . 81.
Man och hustru . . . . . 93.
Ludvig Åkerfelts julklappar . . . . . 101.

Sagor och skizzer.

Skogen är evigt grön . . . . . 127.
Vinterflugan . . . . . 130.
Snöflingorna . . . . . 139.
Granträdet i bergskräfvan . . . . . 141.
Vargspår i skogen . . . . . 143.
Frostnatten . . . . . 146.
I Finlands ödemark . . . . . 152.
Hem! . . . . . 157.
Den gråa skon . . . . . 165.

Från scenen.

Den lilla finskan. Julinteriör i en akt . . . . . 171.
Guvernören kommer! Lustspel i en akt . . . . . 197.

Dikter.

Finska epigrammer. I. Vallflickan . . . . . 231.
II. Grafskrift på en finsk kyrkogård . . . . 231.
Till Joh. Vilh. Snellman, den 6 April under nödåret 1868 . . . . 232.
Till en sextonårig flicka . . . . . 233.
Till Karolina Runeberg . . . . . 234.
Vid senatorn Johan Erik Bergboms graf . . . . . 236.
Vid studeranden Karl Robert Kaslins graf . . . . . 237.
Vid Rafaels Schaumans graf . . . . . 237.
Vid Johan Vilhelm Snellmans graf . . . . . 238.
Till föräldrar, med porträtt af deras aflidna dotter . . . . . 240.

MINNESTECKNINGAR.

Bilder

från

Cygnæi och Snellmans boningar.

Tvenne grafvar, dyrbara för hvarje fosterlandsväns minne, blefvo år 1881 redda på den vackra begrafningsplatsen utanför Helsingfors. Den ena, sprängd i klippan, ungefär på det ställe, der den äldre och nyare delen af nämnde kyrkogård stöta tillsammans, förvarar stoftet af *Fredr. Cygnæus*. I den andra grafven, belägen i sydvestra hörnet af den äldre begrafningsplatsen, i närheten af Nervanders och Castréns grifter, hvilar *Johan Vilhelm Snellman* i fosterjordens sköte. Cygnæi och Snellmans hvilorum i de dödas tysta stad äro hvarandra mera aflägsna än de boningar, i hvilka desse under de sista femton åren af sin lefnad hade sitt hem, omgifna af dagens larm och äflan. Men i minnets verld skola de två, hvardera på sitt håll märkelige, reformatoriske männerne nu och i all framtid stå hvarandra sida vid sida.

Så mycket än den senaste eftertid skall veta förtälja om allt, hvad Snellman och Cygnæus uträttat för sitt folk, så föga torde man, om icke den skriftliga anteckningen kommer minnet till hjelp, redan efter ett par decennier hafva sig bekant, hurudan deras närmaste yttre omgifning var, det hem, inom hvars fridlysta verld de tänkte och hvarifrån de trädde ut till dagens arbete och mödor. Och

dock borde en bild deraf ställa de bortgångne ännu mera lefvande för kommande generationers minne.

Under det att Runebergs artistiskt vackra och prydliga hem i Borgå af finska staten inköpts för att åt framtiden bevaras i orubbadt skick, gjorde sig vid Snellmans och Cygnæi bortgång icke den meningen gällande att låta de rum, i hvilka de tillbringade den sista perioden af sitt lif, qvarstå orörda. Cygnæi tillhörigheter skingrades inom kort, hans konstskatter flyttades till hans villa i Brunsparken och hvad han för öfrigt egde spriddes på många håll. Snellmans gård såldes kort efter hans död, och det hem, inom hvilket den store mannen lefde sitt enkla lif, upplöstes och skingrades. Vill läsaren derför följa ett troget ögonvitne af det skick, hvari dessa tvänne boningar länge befunnit sig och hvari de äfven befunno sig, då deras egare bortkallades af döden, så skola efterföljande rader försöka gifva en bild af Cygnæi och Snellmans hem.

I.

S:t Henriksesplanaderna utgöra en länk i den vackra gördel af trädplanteringar, hvilken sluter sig kring den unga finska hufvudstadens midja. Invid en af dessa esplanader ligger den boning, der Fredr. Cygnæus den 7 Februari 1881 utandades sin sista suck och der han tillbringade de sista femton åren af sitt lif eller allt sedan år 1865.

Då man från Östra Henriksgatan inträdde i detta hus — ett tvåvånings stenhus, som ursprungligen egdes af nu mera aflidne lagmannen A. F. Jansson — hade man till höger i nedre våningen Cygnæi bostad och möttes af det välbekanta namnet, anbringadt på dörren till tamburen. Många voro väl de, som i en viss gladt högtidlig, måhända stundom med en portion „examenskänsla“ uppblandad sin-

nesstämning här ringde på, i förkänslan af att i nästa ögonblick befinna sig ansigte mot ansigte med den frejdade mannen. Dörren öppnades vanligen af värden sjelf, som helsade den besökande med ett „allra ödmjukaste tjenare!“ framsagdt med ett oefterhärmligt humoristiskt och välvilligt tonfall och beledsagadt af en vänlig blick under de buskiga ögonbrynen, efter hvilken välkomsthelsning Cygnæus genast drog sig in i sina rum, lemnande gästen tid till att i tamburen i god ro pelsa af sig.

Vi begagna ögonblicket till att äfven här kasta en blick omkring oss. Anblicken af detta *förrum* är likasom prologen till Cygnæi egentliga boningsrum: öfver allt oljemålningar, porträtter, litografier m. m. af mästare och klåpare af olika åldrar och nationer, allt från Bourgoignon „eller hans skola“ ända ned till någon okänd finsk autodidakt, som kluddat ihop ett undervärdt landskap i olja eller af ett stycke trä utskurit en dalkarl. Öfver dörrarne och den långa klädhängaren samt omkring spegeln, som har sin plats ofvanom den lilla chiffonieren högre opp i rummet, hänga dessa bilder; på det stora klädskåpet och i knuten invid fönstret, der en yppig murgrönsranka slingrar sig, stå de radade i långa banor. Äfven genom sitt ämne vitna de om egarens personliga sympatier. Vi se här porträtter af de finske stormännen: H. G. Porthan, J. L. Runeberg och M. Calonius. Om Cygnæi resor i främmande länder tala sex kolorerade vyer från den för honom så kära verldsstaden vid Seinens stränder samt ett större färglagdt porträtt af Pius IX, som året efter det, Cygnæus på sin stora utländska resa lemnade Italien, besteg påfvestolen och som då genom sina ansatser till liberala reformer väckte det romerska folkets och verldens beundran. Dock tiden medger oss ej att här längre uppehålla oss, ty mycket i Cygnæi boning återstår oss än att betrakta.

Cygnæi egentliga *mottagningsrum*, hvarest han gemenligen mottog närmare bekanta samt artister och studenter,

eller i allmänhet personer, som han ej särskildt ville utmärka, befann sig strax till höger om tamburen och var ett vanligt, medelstort rum med två fönster. Såsom fallet torde vara med flertalet gamla ungkarlar, synes äfven vår ensling hafva hyst en viss „respekt“ för allt hvad reparationer och renovationer heter. Åtminstone motsade golf, väggar och möbler i hans rum endast svagt det antagandet, att hvarken målare, tapetserare eller möbelbeklädare på länge haft tillträde till den gamle skaldens bostad. Men dessa omständigheter observerade man alldeles icke vid första inträdandet, då hela ens uppmärksamhet fängslades af den celebre mannens, från allt det alldagliga så mycket afstickande personlighet och yttre företeelse, der han, oftast vid det briljantaste humör, hade, längre in i rummet, intagit en smått pompös position, en smula bredbent och med händerna på ryggen.

Cygnæus var, såsom bekant torde vara, icke böjd till förtrolighet. Att till välkomst och afsked räcka en yngre person sin hand var redan för honom ett bevis på ynnest; att be en sådan gäst „sitta ned“ var en hedersbetygelse; att inbjuda denne i sitt förmak var en sällsynt ära. Men i detta sätt att bemöta gästen låg hos honom intet frånstötande. Äfven den obetydligaste kände sig inför honom hugad till den största frimodighet, ty hvarje ord, hvarje tonfall hos Cygnæus vitnade om ett varmhjertadt, lefvande intresse för den medmenniska, som kom i beröring med honom. Dock hände det understundom, att hans ytterst lifliga fantasi utstyrde en i grunden menlös invändning med en fatal *arrière pensée*, som i densamma alldeles icke förefans, och då kunde det blixtsnabbt vara för en tid en bedröflig ända på ett dittills rådande kordialt förhållande och på sjelfva besöket för tillfället. Ett något bistert brummande lät höra sig åtföljdt af ett: „I det fallet har jag ingenting vidare att invända“ eller något dylikt; hvarjemte en högtidligare bugning gaf tillkänna, att audiensen var slut. Men ingenting var dock lättare än att hvilken annan dag som helst förnya

besöket hos honom och med några ord, bättre valda än senast, framkalla det gamla hjertevarma intresset och det briljanta humöret.

* * *

Vi skola dock nu ej sysselsätta oss längre med den intressante värden, utan skynda att se oss omkring i hans mottagningsrum, som formligen var öfversålladt med taflor och bilder. Vid skaldens bortgång funnos ensamt i detta rum omkring 70 konstverk, dels upphängda på väggarne, dels stående på bord och piedestaler, dels slutligen placerade på sofforna samt på en och annan stol. Derför, om man under de senaste åren njöt äran att blifva anvisad en plats i soffan, måste man först med all respekt maka den vackra svenska aktrisen „Hilma Tengmarck“, den manhaftige kapellmästaren „Filip von Schantz“, K. E. Janssons drömmande „Fiskargosse“ och fyra à fem studiehufvuden af Alma Engblom, Elise Verner och S. A. Keinänen jemte åtskilliga fotografier litet åt sidan för att utan fara att skada dessa porträtter och taflor sjelf få komma med på ett ärofullt hörn af den hederbringande soffan.

Cygnæus hade under en jemförelsevis kort tid förvärfvat sig sin samling af konstverk, hvilken inalles torde omfatta inemot 200 numror. Det var först omkring år 1865 han på allvar började anlägga sitt „galleri“, ursprungligen afsedt att efter hans bortgång tillfalla hans lefnads käraste förhoppning, en blifvande konstakademi i Finland. Såsom allmänt kändt är, förordnade Cygnæi yttersta vilja, att hans konstsamling såsom ett särskildt galleri skulle erbjudas som gåfva åt „det finska folket“. Med blicken riktad på sitt lilla galleris framtida allmänna bestämmelse och kanske äfven i afsigt att utöfva rättvisa gentemot hvar och en af sina skyddslingar, de finska artisterna, sökte Cygnæus, så vidt möjligt var och hans ganska måttliga tillgångar det medgåfvo, att i sin samling få se hvarje finsk konstnär repre-

senterad genom något arbete. Han lyckades deruti ganska bra, ty de allra flesta af våra äldre artister hafva med något konstverk bidragit till samlingens kompletterande. Men jemte detta mål synes han äfven hafva haft för afsigt att genom val af motiver och genom inköp af särskilda taflor och gipser från utlandet påtrycka samlingen något af sin egen ande, af sina sympatier och sin verksamhet. En blick omkring oss i detta mottagningsrum och det lilla, som vi sågo i sjelfva förrummet, öfvertyga oss härom.

Sålunda fann man, som vitnesbörd om hans historiska intresse, till höger, då man inträdde, ett större porträtt i olja (kopia af Löfgren) samt en kolossal byst i gips, modellerad af Stenberg, begge af den, af Cygnæus mer än en gång på vers och prosa förhärligade grefve Pehr Brahe. Längre fram på samma vägg, ofvanom soffan, hängde stora, af Sergel utförda porträttmedaljonger af Gustaf III och af Gustaf IV Adolf som barn, hvilka regenter ofta tagits i försvar af Cygnæus. Nedanom dessa befann sig Ehrensvärds, likaledes af Sergel utförda porträttmedaljong. Vid sidan af dessa dyrbara perlor i samlingen såg man två mindre bilder från vårt lands dunkla forntid: „Wäinämöinen vikande för korsets tecken“ af R. W. Ekman samt „Lalli nedhuggande biskop Henrik“ af Anders Ekman. Invid soffan stod på en piedestal „Porthans monument“ i liten skala. Mellan fönstren hängde ett porträtt i olja (kopia af Godenhjelm) af Sprengtporten, hvars äreräddning legat Cygnæus varmt om hjertat. Ofvanom dörren till förmaket var en af Elias Muukka utförd vy af Olofsborg, vid hvars fyrahundraårs minnesfest Cygnæus, derom anmodad, diktade ett ståtligt poem. För öfrigt upptogs denna mellanvägg till förmaket af, på konsoler stående bronserade gipsstatyetter af konungar och hjeltar, Gustaf II Adolf, Carl X Gustaf, Carl XII, Magnus Ladulås, Erik den helige och Torkel Knutson, nedanom hvilka sågs ett porträtt af Gustaf III som ung. Af Wasa kungaättens fader fann man, genast vid inträdet,

till höger på ett bord en statyett, ofvanom hvilken ett stort porträtt i olja af Sully hade sin plats. Lägger man härtill en större afbildning i fotografi af Löfgréns „Erik XIV och Katarina Månsdotter“, så kan man säga, att Cygnæus hade i bild dagligen inför sina ögon många af de historiska personligheter, med hvilka hans ande länge och med intresse sällskapat.

I det föregående nämndes, vid tal om den med konstskatter så rikt belastade soffan, bland annat porträtter af en svensk skådespelerska och en finsk musiker. Utom dessa funnos i detta rum, just ofvanom oftanämnde soffa, W. Runebergs porträttmedaljong af framl. hofmålaren R. W. Ekman. Ofvanom den dörr, hvarigenom vi inträdde, hängde ett, af den unga målarinnan Alma Engblom måladt porträtt af den tidigt bortgångne sångaren Elis Duncker. På ett bord, till venster om samma dörr, stodo af Evelina Särkelä modellerade byster af sångaren Bruno Holm, hvilken så ung skulle skördas af döden, äfvensom af Alma Fohström, alla representanter för sången och den finska operan.

Då det skulle föra oss blott allt för långt, om vi här företogo oss att uppräkna alla de konstverk, som prydde Cygnæi mottagningsrum, måste vi inskränka oss till att nämna, att man der slutligen bland en mängd andra bilder, delvis af utländska målare, observerade oljemålningar af Alexandra Frosterus („Pikku Matti“), Victorine Nordensvan, Ida Silfverberg, Fanny Lundahl, Hjalmar Munsterhjelm, J. Knutson, Alb. Edelfelt (en figurstudie), skizzer i olja af A. Lauræus, en penntecknig af Selma Scheffer, en porträttmedaljong af R. Stigell m. m. Skymd af den oftast halföppna dörren till förmaket, stod emellan denna och det närbelägna fönstret en staty i half storlek af Fredrik Cygnæus sjelf. Den framställer honom som talare och med den från forna tider välbekanta slängkappan draperad öfver axeln. Statyn blef i Rom modellerad af C. Sjöstrand, som, under sina förarbeten till Porthans monument, sammanträffade med

Cygnæus i München och der gjorde det första utkastet till detta karakteristiska konstverk.

Då man efter ett flyktigt betraktande af Cygnæi konstsamling, sådan den presenterade sig i detta mottagningsrum, kastade en andra, granskande blick på densamma, kunde man ej undgå att finna, att icke få, ungdomligt svaga och omogna försök till artistisk produktion förirrat sig i kretsen af vackra och aktningsvärda konstverk, hvilken omständighet ju förlänade det hela en viss ojemnhet. Men hvad än en strängare kritik må säga om Cygnæi konstsamling, visst är, att „det låg sol deri“, detta vackra skimmer från kärlekens sol, som ej vill förmena den minsta af de små att försöka fatta fotfäste på det idealas mark. Denna vackra glans låg utbredd öfver det enkla rummet med de många inhemska konstalstren, och man visste ej, om dagern derinne spred sig från färgernas glada lek eller från egarens varma hjerta och trofasta, vänliga blick.

Allt detta hindrade betraktaren att reflektera, huru ett möblemang, sådant som det han hade framför sig, skulle taga sig ut i en annan välbeställd bostad, der, såsom hos oss är vanligt, föga är inrymdt åt de idéella behofven. Det såg också ut som om de bägge, till form och beklädnad hvarandra så olika, men i fullgjorda tjensteår jemngoda sofforna, de i broderlig endrägt stående stolarna, somliga stoppade, andra med rottingssitsar och de fem, med konst- och litteraturalster betäckta borden, hvilkas hederlige tillverkare sannolikt aldrig kommit sig till mästarbref på fickan, det såg nästan ut, som om alla dessa enkla bohag sjelfva någon period af sin tid förundrat sig öfver att ha fått äran att blifva sytningshjon i Cygnæi anti-chambre, men som om de dock redan långt före detta hunnit bli vissa som om det vissaste, att äfven de inlagt förtjenster i snillets tjenst och efter förmåga uppburit den finska konsten samt som om de också derför tyckte sig ovedersägligen ha rätt att inge respekt och att här få grånas och åldras „med den äran“.

Glans fick rummet äfven mången gång af qvällsolen, som lyste in genom de enkla, blåblommiga kattunsgardinerna och mellan de gröna fönsterskärmarna. På fönsterbräden stodo krukväxter — ännu på sin dödsbädd erinrade Cygnæus om, att han alltid tyckt om blommor — ehuru väl det ej öfverensstämde med hans lynne att sjelf egna dem någon vård. I det ena fönstret såg man tvänne exemplar af cactus, i det andra en begonia, en geranium, en törnros och en myrten, för länge sedan vissnad och utgången. Utanför i de lummiga esplanaderna blommade lindarne, då sommaren återkom, och der stodo de gröna till långt in på hösten, dessa lindar, som han älskade kalla „sina träd“. I deras skugga vandrade han, då åren lade sin hand tyngre på hans skuldror och nekade honom att utsträcka sina promenader så långt som förr. Men allt trängre och trängre nödgades han år efter år styra sin färd, och sågs slutligen endast någon kortare stund, då sommardagen var mild och klar, sitta på bänken under de närmast belägna träden. Under den sista sommaren, han upplefde, var han ej utom sin dörr, och äfven dubbelfönstren förblefvo året om i orubbadt skick. Hans försvagade syn fördrog ej gerna det klara dagsljuset och förbjöd honom all korrespondens. Sålunda allt mera skild från verlden, i hvars sträfvan och arbete han ett så långt lif deltagit, satt den gamle för det mesta ensam i sin boning, dit den förra skaran af besökande nu mera endast sällan och tvekande styrde sina steg, i farhåga att störa den trötte skalden, som dock ännu dagligen lyssnade till lektyr och som, tills han lade sig på dödsbädden, städse hade ett godt och vänligt och raskt ord åt de vänner, som besökte honom.

Slutligen blefvo stegen äfven till mottagningsrummet den åldrige allt för tunga, och de förtrognare vännerna, som mottogos, kallades nu in i hans sängkammare och bibliotek, som väl ingen af dem förr beträdt. Här satt Fredr. Cygnæus nu, de stunder han orkade hålla sig uppe, i en mjuk

och beqväm länstol, långt inne i rummet och vänd från den, genom de nedfälda rullgardinerna sparsamt inträngande dagern. Här hörde man honom ännu ett par tre veckor före hans bortgång, med samma inre värma och kraft som förr, tala om framtida planer, hvilka han dock nu lade på yngre skuldror, väl vetande, att hans timglas snart var utrunnet. Från detta rum gingo, bland de sista besökande, som emottogos, äfven Fredrik Pacius, badande i tårar och Johan Vilhelm Snellman, djupt tyngd af afskedets sorg.

Vi hafva följt Cygnæus till hans sista mottagningsrum, men innan vi lemna det, hvarest han, innan krafterna voro alldeles brutna, mottog besökande och utanför hvars fönster studentsången hvarje vår den första April, på skaldens födelsedag, ljöd frisk och väckande ungdomskänslor till lif, skola vi kasta en blick på det emellan dessa fönster placerade bordet, der vi finna, jemte en marmorvas, ett skriftyg af silfver och smärre byster, en mängd, Cygnæus tillsänd nyare litteratur, hvilken han synes hafva låtit sig föreläsas. Uppslagen ligger den varmhjertade L. L. Lauréns, „Minnen från skolan och universitetet“, som jemte Runebergs „Hanna“ torde ha utgjort den sista läsning, till hvilken skalden lyssnat.

* * *

Cygnæi *förmak*, dit vi nu inträda, gjorde anspråk på att vara något för mer än mottagningsrummet och var det också på sätt och vis. Gardinerna voro väl äfven här af blommigt kattun, men fönsterskärmarna bestodo af glasmålningar, prydda med fåglar i lysande fjäderskrud. Fönsterträdgården representerades här väl endast af en enda växt, men denna ett praktexemplar, en ficus, månggrenad och så hög, att den stående på golfvet, endast starkt lutad mot fönstret, fick rum under taket. Möblerna voro väl äfven i detta rum måhända en 40 à 50 år gamla, men voro dock af mahogny och hörde tillsammans såväl i formen som beklädnaden, om ock det gröna möbeltyget var nött och urblekt.

Det, som dock förnämligast gaf detta förmak en prydligare anstrykning, var det urval af i allmänhet verkligen goda taflor, som hade fått plats i detta rum, ehuru de å andra sidan till sina motiver syntes hafva tillkommit mindre på uppdrag af Cygnæus sjelf än många af de i det föregående omnämnda konstverken och sålunda icke blifvit fullt så karakteristiska för samlingen som dessa. Dock fann man här ännu ett annat, vackert porträtt (i pastell) af Sprengtporten, en staty af Napoleon I, Sjöstrands byst af framl. baron J. R. Munck, statyetter af Geijer, Tegnér och Garibaldi, att ej tala om åtskilliga smärre byster af Linné, Mozart, Walter Scott, Bellman, Berzelius och andra, hvilka alla prydnader icke endast i egenskap af konstalster funnit vägen till skaldens boning.

Uppställningen af konstverken samt inredningen af detta förmak var följande. Då man inträdde, hade man till venster en soffa, äfven den till någon del belamrad med taflor, fotografier och tidningspackor. Framför soffan stod ett bord med Garibaldis staty i mindre skala samt tvänne höga kandelabrar af bronserad gips, uppburna af hvar sin qvinnofigur. Ofvanom soffan hängde bland annat det senast omnämnda pastellporträttet af Sprengtporten, omgifvet af Löfgrens „Parisiska med blommor“ (i original) samt hans „Italienska“ i kopia af A. Liljelund. Invid soffan, der mur med mur i vinkel förenades, stod en afgjutning i half storlek af Apollo di Belvedere. Väggen midt emot fönstren upptogs af en bokhylla — framför hvars litterära skatter ett förhänge alltid var draget — äfvensom af taflor och gipser. Bland de förra sågs samlingens förnämsta oljemålning, en „finsk skogsbacke“ af Werner Holmberg; vidare en „skogsinteriör“ af Hj. Munsterhjelm, förärad åt Cygnæus såsom promotionsskald vid 1864 års lagerfest, äfvensom smärre älskliga landskap af Emma von Schantz och F. von Wright. Der hängde ock en relief i gips af Sjöstrand: „Cygnæi apoteos“, en hyllning af skulptören åt skalden på dennes födel-

sedag år 1870. Väggen midt emot soffan upptogs af F. von Wrights stora tafla „Fiskörn“, ett „vinterlandskap“ af samme målare, en fågelbild af Wilh. von Wright, skizzer af B. Lindholm, en penntecknig af Finnberg, fotografier efter arbeten af W. Holmberg, A. von Becker, W. Runeberg m. fl. Der hängde ock en skämtsam liten duk af R. W. Ekman, på hvilken man såg Cygnæi porträtt som ung, framstäldt som cherubhufvud med vingar och omgifvet af skyar, en hänsyftning på skaldens andes flykt i högre rymder *). Emellan

*) Ekman upptog senare, år 1857, samma idé, som han införde i en större komposition, en penntecknig, benämnd „Ett födelsedagsskämt“, hvilken teckning återfanns bland Cygnæi qvarlåtenskap och nu intar en plats i galleriet. Han sände sitt roliga „skämt“ till en vän i hufvudstaden jemte uppdrag att den 1 April öfverlemna detsamma åt den femtioårige Cygnæus. Ekman tyckes hafva varit mycket road af sin komposition att döma af det intresse, hvarmed han för sin kommissionär förklarar bildens detaljer. Läsaren torde med nöje emottaga följande utdrag ur den ifrågavarande skrifvelsen. Konstnären med det lätta, barnsliga snillet skrifver sålunda: Det var bra, att du nämnde om Cygnæi födelsedag samt det porträtt med vingar, jag en gång målat. Här sänder jag dig en rolighet, som du bör lemna Fredrik C. d. 1 April. Skrif härtill rolighetsverser. Du ser, huruledes Apollo och Minerva roga sig att inför sjelfva Jupiter kasta volang (flygboll) med Cygnæi (bevingade) hufvud. Hymens altare är prydt som alltid att mottaga offer, men nu sörjer gudinnan, ty 50 står påtryckt dess altare. Några kol ryka blott, facklan är utbrunnen, samt Amor sofver, efter sina fruktlösa försök, med sina brustna pilar i handen. Venus uppmanar Cupido att i flykten skjuta på försök, hvaråt satyren ler, höjande sin pipa till en blifvande sång häröfver. Bachus, halfsäll, smörjer kråset. De nio muserna dansa kring altaret. Historien, trind och fet, går med många roliga berättelser samt har uppskrifvit dag och år, när lillan föddes. Ryktet basunar ut allt detta öfver land och sjö! Som jag har mycket skyndsamt att måla, har jag icke hunnit knappast tänka på hvad jag tecknat; deraf alla ofelbarheter! Idén är dock fiffig. För resten finner du dansens gudinna vända honom ryggen. Tragedin deklamerar, och komedin har sin mask för ögat och döljer sina tankar. Läkarkonstens mö vill öfvertyga sångens tös, att hon har ondt i bröstet. Alla dessa små intriger finnas här och der, om du nogare ser efter. — Jupiter slun-

rummets bägge fönster fann man ett landskap af B. Lindholm samt tvänne smärre taflor af M. von Wright. Här stod ock ett bord, hvarpå en afgjutning i gips af Molins „Bältespännare“ hade sin plats. Der såg man bland några andra dyrbarare saker en enkel silfverkanna, i tiden skänkt af österbottniska afdelningen åt dess högt uppburne kurator. Kannan bär följande inskription:

„Muistoks muillenki ajoille
Cygnæukselle sysätty,
Annettuna ankaralle
Pohjan tuimilta poilta
Lapsilta Lapen kylien“.

Åtskilliga här icke uppräknade taflor och gipser sågos dessutom här och der placerade i detta förmak. Bland dem må nämnas en vy af prestgården i Tavastehus, hvarest Fredr. Cygnæus den 1 April 1807 såg dagens ljus samt en utsigt af denna hans födelsestad.

På en piedestal midt i rummet höjde sig J. Takanens älskliga qvinnofigur „Rebecka vid brunnen“, ett af de senaste mera framstående konstverk, hvarmed Cygnæus ökade sin samling.

* * *

Cygnæus gaf stundom små gästabud hemma hos sig, dervid gästernas antal någon gång kunde uppgå till trettio och kanske något derutöfver. Då såg det rätt briljant ut i den lilla, rikt upplysta våningen med dess massor af taflor

---

gar sin blixt mot afunden, hatet, raseriet, som önskade skalpera den bevingade skallen på geniet F. Cygnæus. Sådant händer i våra länder! Det ser ut som om Apollo finge behålla hufvudet, ty Minerva slänger det temmeligen vårdslöst. Jo, jo, nog lär det så vara. Filosofin, näst bakom historien, begrundar med fingret på läppen, öfver hvad hon ser. — — — Du finner, att äfven jag i andanom är nöjd att vara med eder, ni snillen af första sorten; det är derför jag skänker ritningen åt eder till festen“.

inom gyllene ramar på väggarna. Sådana stunder voro glanspunkter äfven i förmakets historia. En för tillfället anskaffad flygel intog då plats vid fönsterväggen, och sång, musik, deklamation, vitterlek och skämt ljödo gladt inom den gemenligen exklusivt artistiskt-litterära kretsen. Vackra strålande „teaterprinsessor“ — såsom Cygnæus skämtsamt kallade sina sceniska väninnor — sångerskor, målarinnor, vittra fruntimmer, litterära personligheter, artister och skådespelare hade infunnit sig i det älskvärdaste lynne, och den aristokratiske värden kände sig väl aldrig lyckligare och mera hemmastadd hos sig än i en sådan demokratisk omgifning, der äfven den ringaste ansågs som en jemlike, blott snillet och talangen tryckt sitt insegel på hans änne.

Så såg man der vid en af skaldens mest lysande tillställningar, det var nyårsaftonen 1869, i den intelligenta kretsen en okänd adertonårs yngling, August Öhqvist, som sedan några år derpå under namnet Korhonen hann skapa sig ett ännu icke förgätet namn inom det finska lustspelet och hvilken „stupade förpost“, skördad af döden i sin ungdom, Cygnæus sedan besjöng i en oändligt vacker och sann dikt. Då var han endast en ringa skrifvare vid finska gardet, men trots någon af naturen begåfvad med en rik intelligens och en skapande fantasi, åt hvilken Cygnæus nobelt räckte sin varmaste hand. Då den militära etiketten ej tillät honom att i soldatrock uppträda i den „lysande“ kretsen hos det celebra statsrådet, hade han af någon bland Cygnæi „litterära adjutanter“ försetts för tillfället med passande civil kostym. Och i den glada, vittra, artistiska kretsen, der hvar och en egde ett namn, som åtminstone i hufvudstaden ej var okändt, satt den unge blygsamme soldaten under den festliga qvällen i sina lånade kläder och gaf med strålande blickar akt på hvad han hörde och såg. Det var som en ny, högre verld upplåtit sig för den renhjertade ynglingens själ, och ännu följande dag talade han med barnslig entusiasm om den underbara gårdagen, om „de härliga

sånger, den vackra musik och de sköna qvinnor", han då fick höra och skåda.

August Öhqvist var icke den ende, för hvilken Cygnæi varma hjerta öppnat en skymt af paradiset. Många äro de unge landsmän och landsmaninnor, som från hans ensliga eller folkuppfyllda boning gått ut i verlden med nya vackra framtidsplaner och beslut, styrkta i vissheten om det oändliga mått af godhet, som kan rymmas i ett menniskohjerta.

* * *

Från Cygnæi nyss omtalade förmak ledde en tapetdörr till den åt gårdssidan belägna ganska rymliga *matsalen*, bakom hvilket köket och hushållerskans rum befunno sig. Som de flesta gamla ungkarlar lär Cygnæus alldeles icke haft emot ett godt bord, och man har skäl att antaga, det ingenting hindrade honom att bereda sig nöjet af ett sådant. Isynnerhet var han mycket svag för sötsaker och läckra deserter. Huru än härmed fallet månde hafva varit, är det dock visst, att denna omständighet ej det ringaste inkräktade på hans idéellare intressen. Äfven till det yttre bar Cygnæi matsal samma artistiska prägel, som utmärkte hans bostad för öfrigt. Vid inträdet från tamburen, hvarifrån, som vi redan nämnt, en dörr ledde till matsalen, fann man den motsatta väggen upptagen af tvänne mindre skåp, från hvilka Schillers och Göthes byster nedblickade. Mellan fönstren stod på en piedestal en större byst af den lagerkransade Porthan. En större matskänk placerad midt emot, uppbar byster af Calonius och Porthan samt af Cygnæus sjelf, hvars porträtt, måladt af Löfgren och testamenteradt till universitetet, jemte porträtter af skaldens fader och farfar voro upphängde på norra väggen af rummet. På samma sida stod en mindre matskänk, hvarpå Werner Holmbergs byst var uppställd. I detta sålunda allvarligt prydda rum förvarades dessutom åtskilliga penntecknings af Finnberg, Ehrensvärd, ett par gravyrer m. m. Cygnæi öfriga taflor, hvilka ej med bästa

vilja i verlden kunde inhysas i denna, hans med konstsaker öfverfylda boning, funnos, under hans senaste år, deponerade i hans villa i Brunsparken, hvarest, som bekant, hela hans konstsamling nu mera är ordnad och uppställd.

Cygnæus omhuldade icke blott sångfåglarne af människoslägtet, utan älskade äfven deras småsyskon från luftens rike, hvarför man också invid ett af fönstren i hans matsal fann en större bur, hem för ett par kanariefåglar, hvilka med gladt qvitter höllo sällskap åt den gamle sångaren. Burens sista gäster voro ett liftigt par, sånglystet ända till några dagar före skaldens bortgång, då den ena fågeln började sjukas. På morgonen af deras vänlige egares dödsdag fann man den lille sångaren liggande död på bottnen af buren, och den ensam blifna makan hade ej mer något qvitter att bjuda på. Den dagen tystnade sålunda all sång i den fordom sångrika boningen.

Såsom en erinran om, att äfven „Guds utvalde“ nogsamt hafva sitt mått af lidande och smärta af försynen sig utmätt, såg man i detta rum en, från gymnastiksalen välbekant bädd, hvarpå Cygnæus under sin tilltagande bräcklighet undergick gymnastisk behandling, dervid den unge gymnastikläraren W. L. Bergholm tillvann sig hans innerliga aktning och förtroende.

* * *

Såsom hans helsas dagar hade nått sin gräns, så skulle ock hans lidandes stunder hinna sitt mål. Om man under de senaste månaderna af skaldens lif ville besöka honom, infördes man i den, på andra sidan förmaket belägna *sängkammaren,* hvilken tillika inrymde hans boksamling. Läsaren har redan en gång förr i denna berättelse införts i detta rum, der vi nu ett ögonblick skola se oss omkring, innan vi lemna Cygnæi boning.

Rullgardinerna äro här ständigt nedfällda, och en half skymning råder derför äfven midt på dagen i detta enkla

rum, anspråkslösare än de flesta studentkamrar nu för tiden. Väggarne upptagas till största delen af fyra bokhyllor, som herbergera Cygnæi bibliotek, som uppgick till omkring 1,900 band. I händelse i detta hem funnits minst ett dussin ostyriga barn, skulle de med förenade krafter knappast lyckats bringa denna boksamling i en mera förtjusande villervalla än den, hvari den poetiske gamle enslingen ensam förmådde försätta sina litterära skatter. Fogade det sig händelsevis så, att två eller tre delar af ett större verk befunno sig sida vid sida, kunde det ej felslå, att åtminstone något af dessa band stod upp och nedvändt. Verkets öfriga delar kunde man, om det så behagades, uppsöka annorstädes i boksamlingen, dit slumpen styrt deras ofrivilliga väg. Till något bibliografiskt system förmärktes intet spår. Också säges det, att Cygnæus sjelf ofta nog hade så svårt att träffa sina vilsekomna böcker på spåren, att, då han behöfde anlita ett arbete, som han visste sig ega, han hellre uttog detsamma från ett offentligt bibliotek än han gaf sig den icke sällan fruktlösa mödan att hemma efterleta boken. Hans boksamling innehöll emellertid rätt goda saker i synnerhet i ämnen, som kunde hänföras till hans profession, och han synes under den tid, han beklädde sin lärostol vid universitetet, vinnlagt sig om att förskaffa sig alla, helst något framstående estetiska och litteraturhistoriska arbeten, som i Tyskland och Frankrike producerades.

I ännu ljufligare och brokigare villervalla befunno sig hans efterlemnade manuskripter och i allmänhet allt hvad han förvarat af det, som på skriftlig väg blifvit anförtrodt åt papperet. Cygnæus synes ända från sina studentår hafva tagit för vana att icke förstöra vare sig egna eller andras honom tillställda skrifvelser. Sådana papper hade derför hos honom hopat sig i kolossala massor samt uppfyllde och öfversvämmade slutligen större och mindre i sängkammaren befintliga bord, de under bokhyllorna anbragta djupa lådorna, otaliga bords- och byrålådor, chiffonierer, klädskåp och andra

skåp, med ett ord alla upptänkliga förvaringsställen såväl i sängkammaren, tamburen och matsalen som i de öfriga rummen. Ordnade uppgå de bref och biljetter, som Cygnæus emottagit och förvarat och hvilka delvis äro undertecknade med ganska celebra namn i in- och utlandet, till omkring 2,000. De utgöra dock en försvinnande bråkdel af hans skriftliga qvarlåtenskap, hvaribland man kan hoppas ännu få se i dagen ett och annat hittills otryckt arbete af skaldens hand, måhända till och med profstycken af hans med rätta högt skattade föreläsningar, ehuru de anmärkningsvärdaste bland dem likasom de flesta af hans genialiska tal extemporerades och till ordalydelsen tyvärr bortdött med den flyende stund, som hörde dem framsägas.

I Cygnæi sängkammare var endast ett konstverk synligt, en gipsafgjutning af den s. k. *Venus accroupie* från Uffizzi-galleriet i Florens. Skönhetens gudinna nedblickade sålunda intill sista stunden på den man, som så länge och glödande hemburit henne sin hyllning.

Då man från förmaket inträdde i Cygnæi sofrum, hade man till venster den gamle skaldens hviloläger. Här somnade han stilla in i döden, måndagen den 7 Februari 1881, strax efter det den korta vinterdagens sol gått ned. Längre fram på qvällen, då dagens larm redan tystnat, hördes utanför hans boning uppstämmas den härliga gamla sången „*Integer vitæ*“. Underbart gripande hade, sade man, dessa sorgens och saknadens sköna toner trängt in i det tysta rum, der den döde hvilade. Det var österbottniska studentafdelningen, som på detta egendomligt rörande sätt med ungdomens varma känsla af sorg uttryckte sin kärlek till den flyktade anden af den man, som varit denna krets af studenter så tillgifven och som med vänskapens starkaste band för lifvet varit fästad vid Österbottens ärofullaste söner. Då sången tystnat, trädde, med tillstånd af den bortgångnes anförvandter, de okände ynglingarne, af hvilka de fleste aldrig förut skådat Fredrik Cygnæus, in i hans dödsrum och gingo

man efter man förbi hans dödsläger, sägande honom så sitt tysta farväl. Det var söner, som togo afsked af sin fader.

Trenne dagar derefter, den 10 Febr., på aftonen brunno ljusen åter klart och för sista gången i Cygnæi boning. Der voro samlade hans anförvandter och några få yngre vänner till honom. Värden sjelf syntes dock ej i de välbekanta rummen. Han hvilade i sitt tysta sofrum i den öppna, af granar omgifna kistan. Förgängelsen hade ännu icke tryckt sin prägel på den gamle skaldens vänliga drag. Han tycktes sofva lugnt och fridfullt och drömma de fromma ord, som lästes på hans sista hviloläger:

„Jordens oro viker
För den frid, som varar.
Grafven allt förliker,
Himlen allt förklarar“,

Sedan en nära och kär frände till den bortgångne, Uno Cygnæus höjt de närvarandes tankar till det, som evigt är, samt nedkallat Herrans välsignelse öfver den döde, tillslöts den blomstersmyckade kistan och bars af älskande händer ut från den boning, som Cygnæus i lifstiden kallat sitt hem. Hans stoft fördes denna afton till den närbelägna gamla lutherska kyrkan, hvarest den högtidliga jordfästningen följande dag för sig gick.

II.

Från Cygnæi boning styra vi våra steg till Johan Vilhelm Snellmans, i så många, väsentliga afseenden den förra olik. Närbelägna voro de hvarandra, åtskiljda af endast tvänne gårdar. Snellmans gård, som han på skuld tillhandlade sig år 1856 och der han sedan dess under det sista qvartseklet af sin lefnad bodde, låg nämligen i hörnet af Georgs- och Wladimirsgatan och bar vid den förra gårdsnummern 24.

I hela Helsingfors torde icke finnas en gård, hvilken bättre än denna egnade sig för en man, som, ostörd af sin närmaste omgifning, ville sysselsätta sig med tankearbete och som, efter dagens ofta nog heta och bittra strider, önskade ega ett lugnt och fridfullt bo, dit han finge draga sig tillbaka och hvarpå han kunde tillämpa engelsmannens valspråk: „mitt hus min borg“.

Materielt taget var denna „borg“ ganska ringa, dock detta utgjorde en af dess många förtjenster. Snellmans gård erbjöd nämligen just jemt tillräckligt utrymme för honom och hans familj, men egde derutöfver ingen enda lokal att uthyras, i följd hvaraf något bråk och obehag med hyresgäster naturligtvis ej kunde uppstå. Äfven omgifvande gårdar voro i sådant hänseende i det närmaste af enahanda fullkomligt privata karakter och erbjödo det mest fridfulla grannskap. Alla voro de inbäddade i grönska, och var det ofta svårt att, helst på litet afstånd, afgöra till hvilkendera gården, Snellmans eller granngården, det ena eller det andra af de höga, lummiga träden hörde, hvilka sommartid gjorde luften här så ren och sval.

Också var Snellman synnerligen belåten med sin gård och dess läge. Ofta då han med någon af de sina eller nå-

gon gammal vän satt på sin kringbygda, rymliga förstuguqvist, vänd åt söder, der hans egen trädgård låg, plägade han med handen utpeka sin grannes trefliga, välunderhållna trähus, som vänligt framskymtade bland mellanliggande björkar, och derefter rikta blickarna på den närbelägna, enkla, men vackra och af grönska omslutna träkyrkan. „Här bor jag alldeles som på landet“, sade han då alltid, „der har jag den hyggliga prestgården och der borta den landtliga kyrkan — alldeles som på landet“. — Under senaste år råkade dock hans värderade granne gripas äfven han af den rådande byggnadsmanin och uppförde på sin tomt ett stenhus, som förtog mycket af denna landtliga utsigt, och härmed var Snellman alls icke belåten.

På den alltid rena och snygga gårdsplanen växte tvänne vackra almar, hvilka Snellman för många år tillbaka med egen hand planterat och hvilka också voro honom mycket kära. I synnerhet den åt södra sidan befintliga almen var ett ståtligt träd, lummigt ända från foten och särdeles högt. Invid detsamma stod en enkel bänk. Detta träd hade tagit sol och ljus från sin kamrat, som derför — sannolikt dock mest i följd af någon jordmånens olika beskaffenhet — stannat i växten.

Sin *trädgård*, som i längd upptog hela södra sidan och i bredd inemot en tredjedel af gårdstomten, höll Snellman alltid i ett vårdadt skick. Bland träden var flertalet fruktbärande, glädjande egaren från blomningstiden om våren ända till hösten, då de mogna frukterna glänste mellan de svartnande löfven. Dofter från syrener, jasminer och törnrosor blandade sig med vällukter från de rikt försedda rabatternas lägre blomsterstånd och skänkte jemte den glada blomsterprakten fägnad åt den, som vandrade i den lilla trädgården eller slagit sig ned i det låga, gamla lusthuset, hvilket pryddes af en Florastaty. Här fanns ock under senare år anordnad en croquetplan, som Snellman gerna såg begagnad för det omtyckta spelet.

Hvarje vår, då tiden var inne att åter försätta trädgården i ordnadt skick, var Snellman gerna med och öfvervakade arbetet, dervid oftast sjelf medels praktisk undervisning lärande sina för tillfället lejda arbetare, huru rosenbuskarne skulle skäras och klippas, huru de nysådda och omplanterade växterna skulle vattnas o. s. v. Häri som i allt annat litade han mest på sig sjelf och förrättade detta arbete med samma kärlek och allvar, hvarmed han gick till hvarje annat värf.

Snellman älskade verkligen växter och hade sin fröjd åt att se dem trifvas och frodas samt sitt bekymmer, om de någon gång begynte sjukas. Under den vackra årstiden såg man alltid hans paradtrappa och glasveranda äfvensom hela året om tamburfönstret samt det mellersta fönstret i salen uppbära välvårdade och oftast riktblommande krukväxter, hvilka man kunde få se honom sjelf vattna, om han någongång tyckte sig finna, att de hunnit börja törsta efter vatten.

Vi hafva med afsigt till först kastat en blick på Snellmans trädgård och sett den gamle filosofen syssla med sina träd och blomster. Detta utgör likasom en inledning till hvad vi i det följande kunna komma att iakttaga, på samma gång just denna yttre sida af Snellmans dagliga omgifning i högre grad än det egentliga hemmet har en viss karakteristisk prägel af honom sjelf, ett så att säga andligt tycke af honom, svårt att med ord framvisa, men lätt förnimbart äfven af den med honom mindre förtrogne. Också var det ju han, som planterat gårdens almar, som planerat trädgården och bestämt dess blomsterprydnad. Sjelf hade han äfven låtit uppföra den täckta glasverandan, den enda tillbyggnad och väsendtligare förändring, det gamla huset erhöll under den tid, Snellman var dess egare.

Samma ordnande och vårdande hand, som höll allt utom hus i hans gård i fullgodt skick, rådde äfven inom hemmet med allvar, men utan ängsligt pedanteri. Samma

lust oeh behof att ingripa i det enkla arbetets detaljer, hvaraf vi sett spår vid skötseln af hans trädgård, uppenbarade sig ock med patriarkaliskt intresse inom hemmets väggar. Samma grundlighet, hvarmed han klippte sina blomsterhäckar och tuktade sina fruktträd, iakttogs konseqvent vid uppfostrandet af de kära barnaplantor, hvilka uppväxte omkring honom. Det var en stark — äfven i sin kärlek stark hand, som i hvartdera fallet förde „trädgårdssaxen“, med tanken på framtida blommor och frukter. Och dessa fingo, då tiden var inne, ofta glädja sig i tysthet åt en blick, som förrådde det i grunden så oändligen veka hjertat. Metoden var, om man så vill, ett testamente, ett arf af en ovanligt djuptänkande, allvarlig fader, till hvilken Snellman såg opp med sann vördnad och kärlek, och hvilken han alltid, ännu i ålderns dagar sonligt och gerna lydde.

* * *

Snellmans boning var så väl till det yttre som till inredning ytterst enkel, och ingen af han samtida, högtuppsatte män skulle väl, beklädd med värdighet af finanschef, hafva ändrat mindre i sitt lefnadssätt och sin yttre omgifning än han det gjorde. Der hade han kunnat bo, vare sig som kontorist på Borgströms kontor eller som „professor i vetenskapens system“.

Hufvudbyggnaden är, eller kanske nu mera rättare sagdt var ett ytterst vanligt, envånings trähus, sådana vi möta vid hvartannat steg i våra landsortsstäder. Den inrymde sju rum, tambur och kök. Rummens höjd kunde till och med i Finland anses under det nuvarande vanliga måttet, dock ingalunda i den grad, att man skulle känt sig nedtryckt deraf. Möbleringen var enkel, men allt var i godt skick. Det hela erinrade fullkomligt om ett flärdlöst, allvarligt, gammalt borgerligt eller presterligt hem i detta land. Detta motsvarade också i allo andan i Johan Vilhelm Snellmans

hem, der hvarken fjesk eller halfbildning någonsin, ens för ett ögonblick, vunno insteg.

Då man genom den, under den mildare årstiden blomsterprydda verandan, der man efter middagen plägade dricka sitt kaffe, inträdde i tamburen, hade man till venster matsalen och till höger Snellmans biblioteksrum och sofkammare. midt emot ingången var dörren till *salen*, dit man infördes, om man önskade träffa husfadren. Inkommen i detta, af trenne fönster upplysta rum, hade man till höger Snellmans egna, till venster hans familjs boningsrum.

Möblerna i salen voro solida, ej allt för moderna. Vid mellersta fönstret stodo tvänne små soffor, längst inne till venster hade en större soffa med divanbord sin plats. Ofvanom sistnämnda soffa hängde porträtter af kejsaren-storfursten Alexander II och hans gemål, ett öppet och tacksamt erkännande af denne vår senaste regents odödliga förtjenster om Finland. Emellan dörrarne till tamburen och Snellmans egentliga mottagningsrum stod ett piano, hvaröfver hängde en afbildning af Rafaëls Sixtinska madonna. Vid fönsterväggen stodo på piedestaler byster af Kant och Hegel, en minnesskänk, lemnad Snellman af tillgifne kollegianter vid hans afgång från universitetet.

Bakom den uppslagna dörren till Snellmans rum såg man under senaste tid ett gammalt porträtt af honom, måladt i Stockholm på 1840 talet, skulle vi tro, och utmärkande sig genom särdeles stor likhet, ehuru för öfrigt af ringa konstvärde. Dess plats hade länge varit i en skrubb; derifrån händelsevis framtaget, fick det sedan hänga på nämnda undanskymda ställe, hvilket dittills en följd af år varit upptaget af ett annat, mera konstnärligt utfördt porträtt af Snellman, nämligen det af Löfgren för österbottniska studentafdelningen målade *). Om vi slutligen erinra oss, att

*) Österbottniska afdelningen hade i början på 1870 talet anhållit hos Snellman att få låta J. E. Löfgren måla ett nytt porträtt af

det mellersta fönstret, midt emot den stora gammalmodiga kakelugnen, upptogs af blommande växter, hafva vi i korthet redogjort för det enkla rummets utseende.

Af konstverk fanns här, såsom vi sett, ett ringa och anspråkslöst förråd. Dock saknade Snellman ingalunda sinne för skön konst öfverhufvud; hans omdömen härutinnan voro icke hugskott, utan träffade oftast en hjertpunkt af föremålet. Mest måhända älskade han musiken, hvari han, ehuru förhållandet torde vara mindre bekant, var på sätt och vis en kännare, med bestämda, skarpt utpräglade åsigter härutinnan som i allt annat.

Då Snellman på äldre dagar helst tillbringade sina aftnar i hemmet, såg man honom ej ofta på konserter och operor, men då han någon gång, då något bättre, helst af inhemska artister erbjöds, besökte sådana nöjen, fann man honom ännu långt efter ett sådant tillfälle af själ och hjerta upptagen af den musik eller sång, som mest anslagit honom. Sjelf har han till och med i tryck uttalat sitt omdöme om tvänne af våra mest framstående sångerskor, Ida Basilier och Emmy Achté. Detta skedde då under djupaste anonymitet och under för tillfället antagen signatyr, ehuru vi dock nu redan anse oss, med vederbörandes goda minne, kunna omtala saken. Mången musikvän erinrar sig måhända ännu de tvänne ovanligt klara, tankedigra och varma uppsatser om nämnda finska sångerskor, hvilka i början af år 1877, under finska operans lysande dagar, stodo att läsas i „Morgonbladet“, och af hvilka isynnerhet den ena artikeln, den om fru Emmy Achté, tilldrog sig en stor uppmärksam-

---

honom, ämnadt att ersätta det miserabla konterfej, „nationen“ ännu fortfarande eger af denne sin store landsman. Snellman gick in på afdelningens begäran med vilkor att sjelf få bestrida kostnaderna och att porträttet först efter hans död skulle aflemnas till afdelningen. Då Snellmans äldste son någon tid före fadrens död lemnade fädernehemmet och bosatte sig på annan ort, följde fadrens porträtt honom åt tills vidare.

het — vi hafva sett den i separattryck utgifven af en konstvän. Dessa tvänne artiklar, de gediegnaste, som i detta land skrifvits om musik, voro af Snellmans hand och skola helt visst en dag återfinnas i hans samlade skrifter.

Om också Snellman på senare tider, såsom vi nyss nämnde, sällan besökte musikaliska tillfällen, var han dock synnerligen mon om, att hans egna icke skulle försumma dem. Det var derför för honom ett stort nöje att finna, det flera af hans barn egde musikaliska anlag, hvilka naturligtvis blefvo uppodlade, hvaraf honom i hemmet bereddes stort nöje. Det var Snellman också till mycken glädje att den sista vår, han upplefde, vara i tillfälle att till sin yngste son, som af jernvägsarbeten qvarhölls på landet, kunna som gåfva sända ett nytt piano. Dagarna efter det sändningen afgått från Helsingfors beräknade den gamle fadern tiden, då instrumentet kunde hinna fram till sin bestämmelseort och gladde sig rent menskligt åt sonens fröjd vid emottagandet af den präktiga gåfvan.

* * *

Innan vi lemna salen för att inträda i Snellmans egna rum, kunna vi hastigt genomgå de öfriga rummen i våningen, hvilka jemte tvänne rum i en mindre gårdsbyggnad voro afsedda för hans barn samt till familjens gemensamma begagnande.

Närmast till venster om salen befann sig ett medelstort rum samt innanför detta ett mindre hörnrum, hvarifrån man kom till köket. Innanför köket åt gårdssidan var ett serveringsrum, och mellan detta och tamburen låg matsalen med två fönster, af hvilka det ena vettade ut åt den förut omtalade verandan. Matsalen var uteslutande afsedd för sitt ändamål och möbleringen i enlighet dermed.

Snellman höll aldrig några större bjudningar; mycket sällan uppgick gästernas antal till flera än ett par tre goda

vänner. Till dem hörde Elias Lönnrot städse under den tid denne var bosatt i hufvudstaden. Helst såg Snellman, att ett par platser vid hans middagsbord intogos af sådana kära, äldre eller yngre gäster, ty, som vi redan antydt, ville han helst vara ensam om qvällarna, hvilkas alla stunder nogsamt voro disponerade för maktpåliggande arbeten och för studier, som han intill lifvets slut med aldrig afmattadt intresse bedref. Men middagstimmarne voro egnade åt familjelifvet och vänskapen, dervid han på det för honom så egendomliga, patriarkaliska sättet meddelade ung och gammal råd och föreskrifter såväl i fråga om njutandet af bordets nöjen som i alla andra ämnen.

Till middagen drack Snellman gerna ett glas godt vin; detta måste dock vara verkligen godt, för att han skulle ha lust att bjuda det åt sina vänner eller sjelf njuta deraf. Och han lyckades äfven så godt som städse hafva sin lilla „källare“ försedd med oförfalskade drufsafter. Hade Snellman fägnaden att bland sina gäster vid middagbordet se något fruntimmer, isynnerhet om det var en ung flicka, befann han sig vid särdeles briljant lynne och var artigheten och vänligheten sjelf, förjagande alla allvarsammare och djupare ämnen nr samspråket.

* * *

Då man på förmiddagen aflade ett besök hos Snellman, infördes man i salen, der den välbekanta gestalten på sista året böjd, men icke bruten af ålder, kom en till mötes och med ett allvarligt och på samma gång hjertligt „goddag, goddag, stig in, stig in“ samt ett sakta tag på axeln så att säga skjöt gästen in i det egentliga *mottagningsrummet*, der vi nu befinna oss.

Rummet är af medelstorlek, af ungefär lika bredd och djuplek. Dess tvänne fönster, försedda med tunga, mörka gardiner vetta åt gatsidan. Allt befinner sig här i godt skick, intet spår af flärd, men icke heller något, som kunde stöta

ögat. Möbelbeklädnaden är i samma färg som gardinerna, bordstäckena likaså, hvilket ger det enkla rummet en viss genomgående prägel.

Det, som af hela inredningen mest faller i ögonen, är den alkovlika fördjupning, som finnes i den mot portgången gränsande väggen, och som bildas af tvänne utbygda garderober, ofvantill, omkring 4 alnar från golfvet, förenade med en öfverbyggnad, som i forna tider, innan Snellman blef egare af denna gård, lär hafva utgjort ett slags volière, i hvilken så kallade „hönsbur“, en tidigare egare af gården och stor fågelvän plägade inhysa en hel skara bevingade sångare. Nu är den forna buren brädbeklädd och tapetserad i enlighet med rummet för öfrigt, hvarigenom det hela bildar, såsom redan nämndes, en liten alkov, inom hvilken soffan har sin plats. Framför den står ett bord, hvarpå någon nyare bok, en pappersknif samt de senaste numrorna af de tidningar: „*Journal de S:t Petersbourg*“, „Aftonbladet“ och „Morgonbladet“, Snellman höll, regelbundet lågo. På hvardera sidan om bordet står en beqväm länstol jemte ett af Snellman konstrueradt enkelt bihang, ett med en broderad matta beklädt fotbräde, som, stödt mot länstolens sits, jemte sjelfva stolen bildade en lätt från rum till rum flyttad hvilstol med samma förtjenstfulla egenskaper som de s. k. Garibaldistolarna.

Vid detta bord var det som Snellman studerade eller förströdde sig med läsning helst af historiska eller geografiska arbeten. Den tända lampan spred härifrån till långt in på natten sitt skimmer mellan de nerfällda gardinerna, och det var oftast redan långt lidet på morgonen af den följande dagen, innan Snellman beslöt sig för att rycka sig från sin bok eller sina tidningar och gå till hvila. Under de senaste åren blef det dock efterhand allt tidigare mörkt i detta rum, och på sista tiden kunde man redan kl. 11 på aftonen ej mera upptäcka det välbekanta ljusskenet från den

gamle trägne arbetarens rum. Han var trött och sökte hvila, om också sömnen ej alltid infann sig.

Ofvanom soffan hängde på alkovväggen ett litografieradt porträtt af Mathias Alexander Castrén, omgifvet af smärre fotografier af fyra andra Snellman tillgifne och af honom saknade vänner: Gabriel Rein, Fredrik Tengström, Fabian Langenskiöld samt Erik Alexander Ingman.

På motsatta väggen ofvanom en med tidningar och böcker fullsatt etagère mötte honom anblicken af några andra, likaledes bortgångne, för hans hjerta mycket kära personer, hvilkas porträtter han dock först ett par månader före sin egen bortgång hade låtit infatta i ram och upphänga i sitt rum. Dessa fyra porträtter, hvilkas åskådande beredde honom under hans sista tid mycken glädje, utgjordes af ett litografieradt porträtt af Johan Jakob Nervander, omgifvet af fotografier af Fredrik Cygnæus och Johan Ludvig Runeberg samt af ett artistiskt utfördt miniatyrporträtt af Snellmans fader, denne ännu icke kände intressante tänkare och frimurare, med hvilken sonen under en längre tid i bref utbytte tankar i rent filosofiska ämnen, hvilken korrespondens ännu torde finnas så fullständigt i behåll, att en publikation deraf kan ingå bland Snellmans märkeliga brefsamling, hvartill rikt material föreligger. Framför dessa fyra porträtter hade Snellman under de senaste veckorna före sin afresa till landet ofta stannat och — med det egendomliga tonfall, som hans röst antog, då hans hjerta var varmt och kände sig vekt — gjort sina barn eller någon tillfällig gäst uppmärksam på, huru vackra dessa porträtter voro och huru bra de togo sig ut, der de sutto.

Snellman var vänfast icke blott mot sina vänners minne, utan äfven mot det ringa, de lemnade efter sig: deras barn, och flera af dessa skola ej jäfva det ordet, att den hand, Snellman lifvet igenom räckte dem, ej blott ville vara en faders, utan verkligen kände sig vara det. För ett af dessa Snellmans vänners barn stod hans boning när som

helst gästfritt öppen som ett verkligt hem, kärt och dyrbart, då husfadrens blick lika vänligt och tillgifvet föll på den bortgångne vännens som på hans egna barn.

Från väggarna i samma rum, der vi nu befinna oss, nedblickade ännu ett älskadt och mildt anlete på Snellman. Det var fotografiporträttet af hans tidigt bortgångna maka. Den qvinligt veka och rena bilden af Johanna Lovisa Snellman hade sin plats mellan fönstren, nedanom en afbildning i stentryck af Rafaëls ljufva „*Madonna di tempi*“. Hon var 22 år yngre än han och räknade endast 17 år, då hon blef Snellmans maka. Det skedde år 1845, under „Saimas“ dagar.

Det blir på jorden kanske för alltid ouppskrifvet, hvilken andel den blyga, försagda qvinnan, modern till Snellmans barn, måhända egt i stålsättandet af den store patriotens energiska beslut att skapa en finsk nation, ett arf, som räckte till för alla Finlands söner och döttrar. Sjelf skulle Snellmans veka, innerliga „hustrubarn“ väl varit den sista att tro sig ega någon del i hans stora lifsgerning. Då hon, efter att i tolf år troget ha delat ljuft och ledt vid hans sida, just då framtiden dagades ljusare för honom, år 1857 gick bort från jordelifvet, sörjde Snellman henne djupt, mycket djupt. För att under denna tunga pröfnings tid vagga sitt hjerta till ro och bringa frid i sitt inre, lärde sig Snellman nu, vid fylda 51 år, att spela piano och bragte det så långt, att han kunde på detta instrument ackompagnera psalmsång. Han lärde sina barn att sjunga de psalmer, deras bortgångna moder mest älskat, och satt sedan mången afton tyst vid pianot och ackompagnerade de fromma sånger, som de späda barnrösterna uppstämde. På sin hustrus enkla grafsten lät han rista initialerna till hennes namn samt orden: „Död vid 29 års ålder från make och fem barn. Renhjertad och öm“. Högre jordisk belöning, än dessa ord af hennes make innebära, önskar hon visst icke, der hon hvilar i sin blomstersmyckade graf vid sidan af sina bägge,

döttrar Magdalena och Hanna och sin viljekraftige, odödlige make Johan Vilhelm Snellman.

Snellman hade lyckan att få se sina fem qvarlefvande barn växa opp och „bli menniskor“. Det finnes från hans senaste år i behåll en fotografi, framställande den gamle fadren omgifven af alla dessa sina fullvuxna barn. Denna mycket lyckade familjetafla hade sin plats på hans chiffonier, som stod emellan hörnkakelugnen och dörren till hans sofrum.

Nyssnämda chiffonier inneslöt vid Snellmans död mycket värdefulla saker: hans efterlemnade manuskripter samt hans intressanta brefsamling, bland annat från vårt lands mest framstående litterära män och inflytelserikaste politiska personligheter under Snellmans vigtigaste lifsskeden. Alla dessa papper befunno sig i det mest ordnade skick, brefven från hvarje märkligare person i sitt särskilda kuvert med namn-påskrift, vigtigare delvis ännu sekreta dokumenter i en större, tillåst portfölj, som Snellman låtit göra åt sig vid myntreformens genomförande samt slutligen hans posthuma arbeten, fullständigt utarbetade och redigt handskrifna, i häftade ark. Bland dessa sistnämnda manuskripter må här nämnas några monografier äfvensom Snellmans föreläsningar som professor, med ledning af hvilka man hoppas äfven blifva i tillfälle att utgifva hans bekanta arbete „Läran om staten“ i en ny och i flera vigtiga hänseenden förfullständigad upplaga.

Förutom de smärre samlingar af böcker och tidningar, hvilka vi redan funnit i detta rum, plägade Snellman hafva ett litet upplag af nyare litteratur äfven på det emellan fönstren stående bordet. På alla de ställen, der han förvarade nya böcker, låg också alltid en pappersknif till hands, färdig att göra sin tjenst. Att Snellman, som så lifligt intresserade sig för kännedomen af vår jord och som sannolikt i detta land egde bättre geografisk kunskap än någon annan, skulle i sitt studerrum sakna ett fullständigt kartverk, behöfver man ej befara. På samma bord, hvarom vi nyss

nämnde, låg äfven det af Richard Andrée nyligen utgifna kartverket, som han högt värderade och senast anlitade. Snellmans klara hufvud och praktiska sinne fordrade, att all kunskap skulle vara verkligen lefvande. Det halfklara „ungefära“ och dunkla ville han alls icke veta af. Då han derför i en bok eller tidning läste om en för honom obekant ort, uppsökte han genast på kartan dess läge. Att följa enahanda metod var han mycket angelägen om att tillråda sina yngre vänner och isynnerhet sina barn. Då man efter Snellmans död inträdde i hans rum, fann man der också trenne nya inbundna exemplar af ofvannämnde större kartverk, hvilka sannolikt just vid hans afresa från staden anländt från bokhandeln och hvilka voro af honom ämnade till gåfvor åt de trenne af hans barn, som ännu vistades i hemmet, på det att de hvar och en alltid på sitt arbetsbord skulle hafva denna uppslagsbok till hands. Såväl i stort som i smått röjde sig sålunda städse hans omtanke för förkofran i vetande och bildning.

Framför bordet med böcker och kartverk låg under senaste vinter utbredd en ståtlig björnhud med uppstoppadt hufvud, utsträckta väldiga ramar och med rödkantad underlagsmatta. Den var en gåfva af Snellmans yngste son och beredde den gamle fadren stor glädje samt utgjorde en märkelig prydnad i det enkla rummet. Den hederliga nalles präktiga hud aktades och prisades här lika högt som någonsin i våra fornsånger dess stamfäder, urskogarnas så smeksamt omhuldade „gyllene honungstassar“.

I närheten, vid fönstet närmast salsdörren, stod likaledes under senaste tid på ett litet bord ett föremål, som vi måste betrakta. Ett sådant bohag sågs mycket allmänt i våra förfäders hus, men har nu mera kommit så godt som alldeles ur modet. Det är helt enkelt en raffellåda, som Snellman lät göra åt sig, då han märkte sina krafter aftaga och sin helsa lida af för mycket studier och tankearbete. Och utan något slags sysselsättning kunde och ville Snell-

man ej vara, icke ens då naturen bad honom hvila. Han satt der med någon af de sina hvarje afton en stund vid sitt brädspel och fördref så tiden. Visst tyckte den gamle filosofen, som han sjelf yttrade, att spelet just icke var synnerligen roligt, men det gaf tanken hvila, sade han, och kom tiden att gå.

Många och långa timmar gåfvo honom äfven hans med åldern tilltagande krämpor, på sista tiden allt oftare åtföljda af svåra smärtor, hvilka han energiskt sökte bekämpa eller, då lindring ej var möjlig, tåligt fördraga. På ett bord i rummet låg ständigt i sin kartong en s. k. muskelklopfer", en nyuppfunnen apparat afsedd att bringa den afmattade blodcirkulationen i raskare gång. Det enkla redskapet är måhända bekant; det är en af gummi gjord apparat, i form af en lång utdragen, smal och luftfyld handske, hvarmed man „klappar" de lidande partierna, tills en normalare lifsvärme återvänder i dem. Denna elastiska apparat begagnade Snellman dagligen och fann sig belåten med dess verkan.

En annan, af honom sjelf uttänkt apparat bidrog väsendtligt att lindra hans smärtor, då dessa hotade att taga öfverhand. Hans häftiga, oförberedt påkommande anfall af magkramp plägade nämligen försvagas i styrka, om man snart hann applicera krus med varmt vatten, der smärtan var störst. Om dagen kunde kokande vatten lätt finnas till hands, men då attackerna någon gång infunno sig på natten, hände det, att hjelpen ej hann komma i tid. Snellman var dessutom den, som helst sjelf ville hjelpa sig. Han beslöt att göra sig fri från behofvet af hett vatten vid dessa sjukdomsfall och lät, såsom vi redan nämnde, enligt egen konstruktion göra åt sig af tunnt jernbleck en bugtig, med ylle beklädd och omkring två tum djup låda, ett slags lifharnesk. Inom lådan fanns rum för en liten spritlampa, som hastigt kunde tändas och hvars låga inom ett par minuter uppvärmde apparatens väggar, så att en angenäm och lätt modererad värme spred sig genom den yttre ylle be-

klädnaden och sålunda under mången sömnlös natt förskaffade lindring åt den lidande.

Men låtom oss vända oss från detta sorgliga ämne. Måttet af plågor, äfven det, blef efterhand fyldt af samma allsmäktiga hand, som låtit Snellman fylla sitt stora värf och som beredt den ädle patrioten högre och renare glädje än få af jordens barn lyckats vinna.

Vi hafva också mycken glädje att omtala från detta rum, som ju har sett hans, i yngre år hysta fruktan för det finska folkets andliga död skingrad som morgonens dimma för den lifgifvande solen; det har sett hans tro på den finska nationens framtid växa till bergfast och det har bevittnat hans brinnande och ödmjuka tacksamhet mot Försynen för hvarje nyvunnen, hårdt tillkämpad seger. Detta rum har sett honom menskligt glädjas åt det erkännande, äfven hans arbete för fosterlandet vann af folket och af enskilda medborgare, ehuru han ej tyckte om att tala om sådant. Till och med de vackra och dyrbara hedersgåfvor, som på hans sista födelsedag öfverräcktes åt honom, voro ej länge synliga för besökaren. Snellman satte dem, så kära de än voro honom, inom kort undan i förvar. Derför förvånades man något af att finna tvänne stora redan vissnade blombuketter uppfästade på hvardera sidan om soffan i alkoven. På de blå och hvita banden till den ena af dem lästes inskriften: „J. V. Snellmannille Viipurin Suomalainen Seura“; på den andras band åter: J. V. Snellmannille 12 p. Toukok. 1881. Kuopion Kansalliselta Lauluseuralta“. Nyckeln till gåtan låg deri, att dessa blommor blifvit Snellman personligen öfverlemnade af unga damer, och det var derför dessa gåfvor hade ett särskildt affektionsvärde för den till sistone ridderlige gamle.

En sista blick omkring oss i detta rum låter oss lägga märke till den invid salsdörren upphängda barometern och den framför kakelugnen placerade nationela möbeln, gungstolen. I garderoberna på hvardera sidan om alkoven

förvarades, i den ena hans gångkläder, i den andra allehanda, i det dagliga lifvet inom hus behöfliga verktyg m. m. allt i den fullkomligaste ordning, så att något efterletande efter knifvar, hammare, spik och nubb o. s. v. aldrig i det huset behöfde komma i fråga.

Under det vi nu lemna Snellmans mottagningsrum, vilja vi berätta en liten anekdot om ett slags ofta upprepade mottagningar derstädes, hvilka dock skedde på en någon ovanlig väg.

Som bekant skref Snellman under senaste åren ganska mycket i „Morgonbladet“, dels med sin kända signatyr, dels och det icke sällan utan namnmärke. Den utländska politiken var ett ämne, som mycket intresserade honom, hvarför han i flera artiklar berörde hithörande frågor *). Då härtill kom, att Snellman ville sjelf läsa sista korrekturet till sina artiklar, att tidningens redaktion plägade sända Snellman utländska blad och den nyare litteratur, som kunde intressera honom, och att den gamle publicisten ofta aflät rätt ampra biljetter till sina yngre kollegor, rådde det en ganska liflig yttre förbindelse mellan Snellmans boning och bladets byrå, hvilken förbindelse förmedlades af en liten springpojke. Om dagen emottogs denne i Snellmans kök, men på aftnarna gick detta ej för sig, alldenstund porten mycket tidigt stängdes. Ofta nog kunde också sista korrekturet först sent på natten afsändas, då redan alla i gården, utom husfadren, hade gått till hvila. Praktisk som alltid fann Snellman, att ifrågavarande kommunikation kunde med minsta besvär för honom ske genom en i hans fönster åt gatan anbringad lucka, hvilken dock befann sig öfverst i fönsterhalfvan. Och saken ordnades derefter.

*) Antecknas må här, att den sista osignerade uppsats af Snellman i nämnda tidning var den första underrättelsen om den, af honom så högt älskade kejsaren storfursten Alexander II:s tragiska död, hvilka af sorg och harm upprörda afskedsord läsas i „Morgonbladet“ för den 14 Mars 1881.

Då unge „Moses“ sålunda på qvällen anlände med korrektur, gaf han genom ett slag på väggen sin ankomst tillkänna för Snellman, som då uppsteg på en stol vid fönstret och genom den, som nämndes, högtbelägna fönsterluckan nedfirade medelst ett snöre en liten väska, hvari budet nedlade det medförda korrekturet. Väskan hissades då åter opp samma väg den nedfirats, och Snellman satte sig till sitt arbete med sändningen. På bestämd tid infann sig pojken ånyo, och samma scen upprepades vid återsändandet af korrekturet.

Då Snellman för att få den lätta väskan att fortare glida ner plägade i densamma lägga till barlast en knif eller oftast en kopparslant, hvilken senare blef gossens byte, fann vår unge Moses arrangementet högst sinnrikt och i allo godt, hvarför han, som ju sjelf stod i „publicitetens tjenst“, skyndade att kungöra förhållandet för sin allmänhet, de andra pojkarna vid tryckeriet. Följden deraf lät ej länge vänta på sig.

En vacker afton hörde Snellman åter den sedvanliga bultningen på sin vägg, tog fram väskan, lade en slant deri och steg upp på stolen samt nedfirade kommunikationsmedlet, alldeles som vanligt och äfven denna gång som alltid, med afseende å den medföljande slanten, ropande med sin djupa röst åt gossen: „Det, som finnes i väskan, får tagas!“ Knapt hade Snellman yttrat dessa ord, då han under sitt fönster hör en hel korus af glada barnröster uppstämma ett hejdlöst klingande skratt: unga herr Moses hade inbjudit kamraterna att se, huru „senatorn“ hissade sin väska, och representationen hade utfallit till pojkarnes stormande belåtenhet. Det oväntade bifallet konsternerade kanske i första ögonblicket den i sina tankar försänkte filosofen, som dock fann sig rätt hjertligt road af upptåget.

* * *

Det rum i Snellmans boning, som ännu återstår oss att besöka, utgjordes af hans *sofrum*, tillika hans *biblioteks-* och *skrifrum*. Utrymmet är här ganska knappt. Det enda fönstret vettar åt gården, åt vester. Framför detsamma, längre bort, stå de tvänne af oss tidigare omtalade almarna, som Snellman sjelf planterat. Trenne af rummets väggar upptagas af fem bokhyllor, hvilka rymma Snellmans boksamling, som befann sig i god, om ock ej pedantiskt sträng ordning: när man inträdde, hade man till venster förnämligast inhemsk litteratur, till höger mest historiska arbeten. På hyllan vid tamburdörren dominerade skönlitteraturen, under det att böcker i blandade ämnen samlat sig på den fjerde hyllan, som jemte den åt filosofiska arbeten anslagna femte innehade platserna på hvardera sidan om fönstret. På yttre sidoväggen af den sistnämnda bokhyllan åt fönstret till var en väggkalender upphängd; midt emot denna innehade ett väggur motsvarande plats på hyllan till venster från fönstret.

Kammarens södra vägg upptogs af en utdragssoffa, hvari Snellman till natten lät reda sig sin bädd. Vid soffan stod ett litet, lågt bord eller étagère, med svängbar skifva och hylla, hvilken möbel gjorde tjenst som nattduksbord och då uppbar ett vattenkrus och en stor dubbelljusstake af messing af ovanligare form. På sistnämnda vägg fann man ett af Snellman efter E. A. Ingmans död troget bevaradt minne af denne vän: det grannt utstyrda diplomet från kungliga naturforskaresällskapet i Pesth för dess år 1847 nyinkallade ledamot „Ingmann Erik Sándor“.

Framför fönstret, med ena kortsidan mot detsamma, stod Snellmans icke stora, men rikligt med skåp och lådor försedda skrifbord, vid hvilket den trägne arbetaren tillbragt så många, många timmar af sitt lif. Då Snellman ej var sysselsatt vid detsamma, voro hans papper vanligtvis undanlagda, och man såg der endast hans lilla bläckhorn af porslin och öfriga skriftillbehör. Vid sidan af bordet, inåt rummet, stod en étagère, der han bland annat förvarade sitt

inbundna handexemplar af „Litteraturbladets“ samtliga årgångar.

Hans plats vid skrifbordet var ställd så, att hans blick, då han såg upp från sitt arbete, genast föll på vägguret, som påminte honom om de klockslag, som kallade honom till arbete utom hemmet. Termometern vid fönstret var från samma plats likaledes synlig. Såväl från sitt skrifbord som från sin sofplats behöfde han endast utsträcka handen för att nå särskilda klockströngar, hvilka ledde till betjeningens rum. Sålunda tyckte Snellman om att ha allting omkring sig i sitt hus praktiskt och beqvämt ordnadt.

Det finnes möbel, som till vår fantasi kunna tala minnets språk, andra åter, som föga eller ingenting hafva att förtälja. Då man efter Snellmans död inträdde i hans, efter det egaren lemnat dem, stängda rum och betraktade hans skrifbord, var det som om en den djupaste tystnad sänkt sig i ens själ, under det att man lyssnade till anderösternas allvarliga ljud. Från detta, nu för alltid af honom lemnade bord hade, ark för ark, hans märkliga skrifvelser utgått genom pressen till landets allmänhet, väckande oro, sorg och larm i de gamlas läger, men eldande den yngre generationen till fosterländska tankar, fosterländska gerningar. Här hade han uttänkt sina djerfva statsmannaplaner, ledt striden för sina idéer och stundom burit nederlagets tyngd, men än oftare emottagit bekräftelsen på sina segrar.

Redan nu, så nära den bortgångnes dagar, gripes fosterlandsvännens sinne af en underbar tjusning vid tanken på detaljerna af det rika själslif, som inom dessa enkla väggar bott inom den starke mannens bröst. Då sekel gått fram, och den finska nationen, en gång stark och lycklig, blickar tillbaka på Johan Vilhelm Snellmans bana, då skall hon kanske med häpnad finna, att det dock ytterst var han ensam, som skapat nationen, så stora och riktbegåfvade hans väldiga stridsbröder än voro, och med stolthet skall hon i

historien leta efter ett motstycke till en slik jättelik verksamhet af en enda man. Och denne var icke en af jordens mäktige, utan en ringa son af ett värnlöst folk, styrdt af Nikolais jernhårda hand — lyckligtvis vore man hugad att tillägga, ty om något lärde just detta Snellman att sätta „hårdt mot hårdt“, det evigt rätta och sanna mot det timligas kraft och makt.

Då vår eftertid med tacksamhet skall minnas denna kamp och njuta dess frukt, då skall man med egendomligt vemod äfven hvila blicken vid något, måhända af slumpen åt denna framtid bevaradt gammalt minne från Snellmans enkla boning och dervid känna sig liksom stå den store fosterlandsvännen, den väldige kämpen och hans tid närmare än annars och med samma rätt som vi att välsigna hans spår på jorden.

* * *

Snellman hade under våren 1881, men i synnerhet i slutet af Maj och början af Juni varit mycket skral och krasslig, men likväl arbetsför. Länge beredd på sin bortgång, var han nu viss om, att stunden för densamma ej mer var aflägsen, ehuru han ej talade härom. I stället ordnade han i tysthet och lugn allt i sitt hem. Stundom under det han sålunda vidtog eller planerade vissa förändringar i hemmet, kunde han afbryta samtalet med de sina härom med orden: „men allt det här förstår ni er lika bra uppå“, under hvilka ord tanken på skilsmessan sannolikt dolde sig. Oförenligt med Snellmans lynne hade det varit att någonsin, icke ens i striden mot döden, i förtid ge tappt, och för att kunna lefva, behöfde en sådan natur verksamhet af något slag.

Då hans helsa i medlet af Juni något repade sig, beslöt han att under den stundande sommaren förströ sig med landtliga sysselsättningar och dervid möjligen återvinna något krafter. Till sin vistelseort under sommaren bestämde han nu, såsom så mången gång förut såväl under sin ung-

dom som sin ålderdom, den i Kyrkslätt belägna bondgården Danskarby, ett just icke naturskönt ställe, för hvilket Snellman dock hyste en gammal förkärlek. Der skulle han fördrifva tiden med båtfärder och med fiske. För att dock, i händelse ett sjukdomsfall skulle inträffa under resan, få vara mera oberoende af omgifning än fallet kunde blifva på en liten folkuppfylld ångbåt, bestämde han sig för att denna gång landvägen och i egen vagn göra resan till Danskarby.

Några dagar före midsommar, då vädret var vackert, stod också resvagnen en förmiddag förespänd framför samma trappa, hvarifrån man så många år på Vilhelmsdagen hört Snellmans djupa allvarliga röst tala faderliga ord till den studerande ungdomen, som samlats på hans gård för att med fosterländska sånger helsa den gamle patrioten på hans namnsdag.

Utför denna trappa trädde Snellman nu för sista gången ur sin boning och steg jemte sin dotter upp i vagnen, hvarifrån han säkert kastade en afskedsblick på sin trädgård och sina kära almar, klädda i friskaste sommarskrud. Vagnen rullade bort, och hemmet skulle aldrig mera återse den gamle husfadren. Såsom forna gamla kämpar, mätta på år, lemnade sina boningar och sjelfva stego in i sina grafvar, så synes för minnet bilden af den vise gamle, hvilken för sista gången trädde ur sitt hem för att söka sitt dödsläger.

Detta reddes äfven snart, men blef lyckligtvis ej långvarigt, ehuru dock stundom rikt på plågor. Sjukdomsfallen infunno sig ånyo, med större styrka än förr. Snellmans husläkare, som tillkallades och infann sig på Danskarby, fann dock tillståndet ännu icke hopplöst, men kort efter dennes bortresa tilltog sjukdomen jemte afmattningen i så hög grad, att något tvifvel om den oundvikliga utgången ej längre kunde ega rum.

Snellman omgafs på sitt sista sjukläger af sin dotter, sin näst yngste son samt en honom kär anförvandt, hans systerdotter.

Då han den 4 Juli middagstiden kände dödsminuten vara inne, satte sig den gamle tänkaren upprätt på sitt läger, stödd mot kuddar och inväntade under tystnad och med blicken riktad framför sig sin skilsmessa från lifvet. Sålunda satt han en lång stund, tills han omsider slog upp sin blick och lät den med ett vänligt och gladt uttryck falla på sina barn, tills ögats förklarade glans småningom slocknade och höljdes af dödens dimma.

Den stora anden hade flytt från sitt stofthölje.

Från dödsstället fördes den bortgångnes lik sjövägen till Helsingfors. Ångbåten landade vid kajen utanför fiskarhamnen, hvarefter likkistan bars af den aflidnes söner och närmaste forne akademiske lärjungar till den på gatan väntande likvagnen, som följd af den långa processionen tog vägen utmed Södra Esplanads- samt Boulevardsgatan till gamla kyrkan. I samma fridfullt belägna, landtliga kyrka, som Snellman så ofta med fägnad betraktat från sin förstuguqvist, invigdes högtidligen nu den 7 Juli på aftonen Johan Vilhelm Snellmans stoft till den eviga hvilan.

Från Elias Lönnrots gård i Sammati.

Helt nära intill Paikkari torp, på Niku hemman i det vackra Sammati bodde Elias Lönnrot länge, efter det han såsom professor emeritus lemnat universitetsstaden. Vid pass år 1876 drog han ett godt stycke längre in i den vildsköna omgifvande ödemarken och uppslog sitt hem på det tysta, lugna Lammi, ett enstaka hemman, som han vid den tiden tillhandlade sig.

Ja, här är tyst och lugnt. Det högländta landskapet blir, ju närmare vi nalkas Lammi, allt mera bergigt. Den smala vägen slingrar sig opp för branta, svindlande höjder, ståtliga klippor träda fram som trygga hedersvakter för ödemarkens majestät, och den gamla skogens höga furor och björkar sluta sig tätare intill hvarandra. Det tyckes nästan som om sjelfva naturen velat hindra det sista återljudet af dagens larm och oro ute i verlden att tränga sig fram till det enkla hem, der Elias Lönnrot ännu på sin höga ålderdom hvarje dag, som Herran skänkte honom, träget arbetade för vårt land och vårt folk.

Omsider glesnar skogen, men blott för att gifva rum åt den högtbelägna lilla gården, hvars rödmålade byggningar, såsom de på Lönnrots tid voro, med sina hvitstrukna fönsterbräden och husknutar trefligt afstucko mot sommarens grönska och vinterns drifvor. Anblicken af stället erinrade hvarken om en bondgård eller en herregård, eller en prestgård på landet, utan gjorde till först måhända mest intryck

af ett nybygge i skogen, hvarom man erinrades äfven genom den på södra sidan om gården nyanlagda fruktträdgården, hvilken dock redan hann skänka den gamle anläggaren sina första håfvor. Såg man emellertid sig närmare omkring, fann man lätt, att man hade framför sig en f. d. bondgård, som genom en mängd tillbyggnader och reparationer blifvit försatt i en ny ställning i samhället. Här hade Lönnrot låtit till det egentliga boningshuset foga rymliga förstugor och ekonomierum; der hade han sett sig föranlåten att låta nedtaga någon mellanvägg, öfverallt hade en praktisk och ordnande hand ledt arbetets gång och sålunda åstadkommit ett beqvämt, trefligt och inbjudande hem, der lyx och flärd ej rådde, men der hvarje liten vrå gästfritt tycktes hviska äfven åt främlingen ett vänligt: välkommen!

Då man från den ljusa förstugan trädt in i tamburen, hade man på höger hand hela köksdepartementet, med mjölkkammare, skafferier och „pörtet“, såsom köket här helt enkelt och gammaldags benämndes. Till venster fann man det lilla rum, der familjen intog sina måltider, och innanför detta den stora salen med sina sex fönster, enligt bygnadssättet på landet hos oss fördelade två och två på hvarje af det i ena ändan af byggnaden belägna rummets trenne yttre väggar. Här var ljust och rymligt och inbjudande. De snöhvita gardinerna, de välskötta växtgrupperna vid fönstren, en oljemålning af R. W. Ekman med motiv ur Kalevala, det uppslagna pianot, Beethovens byst, etagèrer med böcker och planschverk, en uppstoppad ekorre sittande på kakelugnskransen, om lyckan var god, sida vid sida med husets favoritkatt, den stora, hvita „Nasse“, som kunnat förtälja, att hon var af kinesisk race, om hon hade satt värde på börds-företräden, allt detta gaf åt det luftiga rummet en prägel af hemtrefnad och söndagslugn, som gjorde, att man gerna slog sig ner i gungstolen eller utvalde åt sig någon annan af de många hviloplatser, som här gästfritt väntade att få hålla besökaren qvar.

Vackra utsigter åt olika håll af den kuperade nejden hade man från salens fönster. Så kunde man i söder se en strimma af Ruona träsk skymta fram genom en uthuggning i björkskogen, under det att i vester det vackra, lilla Sitojärvi samt längre bort det vida Enäjärvi blänkte fram mellan skogens furor djupt i dälden nedanom gården.

Om vi från förstugan hade trädt rakt fram genom tamburen, skulle vi hafva kommit till Lönnrots egna, mot norr belägna rum, af hvilka det yttre och större utgjorde hans mottagningsrum och det inre hans arbets- och sofrum. God ordning rådde här öfver allt. Större delen af rummens väggytor upptogos af det värdefulla och omsorgsfullt ordnade biblioteket äfvensom af några kartor. Runebergs porträtt i litografi hängde i det yttre rummet, och i det inre fann man en bronzerad byst af Porthan. Möbleringen var enkel och alldaglig, och ingenting lät oss ana till, att vi befunno oss hos Finlands märkligaste man på sin tid, den vidt öfver hela Europas lärda verld bekante Elias Lönnrot.

Jo, det är sant! På väggen der vid dörren hängde en kantele, och detta vårt nationalinstrument gaf oss ju dock härvidlag en god ledning. Denna kantele hade Lönnrot hemtat med sig från Kajana, och det var en tid, då han, hindrad af ögonsjukdom att befatta sig med sina egentliga arbeten, mycket sysselsatte sig med densamma, utfunderande ett notsystem i sifferskrift för sitt mångsträngade, två och en half oktav omfattande instrument. Som minne af den tiden förvarade han ett häfte noter för kantele, hvilka han upptecknat till kända psalmer, folkvisor och andra sånger. Ännu på sin höga ålderdom plägade Lönnrot om morgnarna taga ned sin kantele från väggen och spela derpå, innan han satte sig till sitt arbete, och gerna lät han äfven andra höra, huru instrumentet ljöd. Det var en vacker, nästan högtidlig syn att se den vördnadsvärde gamle, enkel och flärdlös som alltid, stå och spela sin kära kantele, som väl i allan framtid skall bli ett dyrbart nationalminne för vårt land.

Så ljödo kanteles blygsamma toner i den tidiga morgonstunden i Elias Lönnrots boning. Klockan var då fem eller sex. Då morgonpsalmen förklingat satte sig Lönnrot gladt och lugnt ned till sitt arbete, och qvällen kunde vitna, huru mycket rikare den tilländagångna dagen gjort vår nationalliteratur. Såsom vi veta, bestod Lönnrots vigtigaste och arbetsdrygaste värf i att till ett helt sammanställa från folkets läppar upptecknade sånger och visdomsord, hvarför han vid sitt arbete städse måste hafva till hands hela massor af manuskripthäften och annotationer. Enahanda var fallet äfven vid hans stora ordboksarbete. Man kunde derför vara böjd att antaga, det hans skrifbord skulle hafva röjt en brokig villervalla af papperslappar. Men Lönnrot var en praktisk natur, och en stor anpart i hans odödliga lifsgerning egde hans stränga ordningssinne, som dock var så vidt skildt från allt hvad pedanteri heter. Se här, huru han gick till väga vid sitt arbete. På en liten lätt flyttbar hylla med flere fack stodo i rader de kännspaka, i grått karduspapper af Lönnrot sjelf häftade eller inbundna källskriftssamlingarne. De ställen i dessa häften, som närmast förestodo att bearbetas, voro utmärkta med små, stundom påtecknade pappersmärken, som skjöto opp öfver permen. Sina häften och sina märken kände han som en god fältherre sina soldater, och så kommenderade han dem fram, den ena efter den andra, mönstrade dem, kasserade den ena eller skickade honom tillbaka till högqvarteret, jemkade om den andres uniform och lät sedan sina kärnkarlar taga plats i ledet af den starka här, som han år efter år utsände som skyddsvakt för det finska folkets minne. Allt gick så jemt och lugnt och i god militärisk ordning för sig, att man knappast kom att betänka, hvilken ordningsmakt låg i den hand, som styrde det hela. Sålunda satt han timmar efter timmar vid sitt arbete. Blyertspennan lemnade derunder sällan hans hand, och befanns dess spets nött, lade han pennan i ett skildt fack och tog ur ett annat en ny bland

de tolf, som der lågo fint formerade och väntande på att kallas ut till tjenstgöring för dagen.

Det trägna sittandet vid skrifbordet skulle snart hafva blifvit ansträngande och för helsan menligt, om ej Lönnrot tänkt ut bot äfven för detta. Han hade gjort åt sig en flyttbar, låg och ytterst lätt pulpet, just jemt så hög, att han fullkomligt rak i ryggen kunde begagna den som underlag på skrifbordet. Denna pulpet sköt långt ut öfver bordskanten och flyttades närmare till eller aflägsnare från den skrifvande, allt efter kroppens beqvämlighet. Pulpeten var, som antyddes, gjord så lätt som möjligt, men i dess på bordet hvilande ända var en ansenlig blytyngd anbringad, hvarför den öfriga delen af apparaten kunde skjuta långt ut öfver bordskanten, utan att förlora jemvigten, äfven om armens tyngd hvilade derpå.

Blef slutligen i alla fall det långa sittandet tröttande, fortsatte Lönnrot sitt arbete stående vid en, likaledes praktiskt uttänkt och beqväm högre pulpet. Annan hvila under dagen behöfde den gamle ej, och sjelfva arbetet tröttade aldrig hans själ och hans sinne, det var hans hela lif.

En rekreation för Lönnrot var den kära tobakspipan, men denne gode kamrat är litet bortskämd, som vi veta, och har sina små anspråk på att bli buren på händerna af sin vän. Då Lönnrot ej ville uppoffra vare sig arbetet eller pipan, hvilka hvardera lade beslag på hans händer, hade han med diplomatisk skicklighet förstått att bringa dem att sämjas och samtidigt förljufva hans dag. I sådan afsigt hade han, hos hvilken skalken ännu på gamla dagar satt i ögat, spänt ett snöre vid taket ofvanom sin plats vid skrifbordet. På detta snöre gled en ring, hvarifrån ett annat snöre hängde just jemt så långt, att dess i en ögla slutande ända var i jembredd med den sittandes mun. Piphufvudet placerades i öglan, munstycket sköttes nog af läpparna, tobaken tändes, och pipan fullgjorde till egen förvåning sin glädjande tjenstgöring, utan att taga ens ett finger af de flitiga händerna i

anspråk. Denna metod att röka torde vara alldeles ny, ehuru Lönnrot dock ej tog patent på sin uppfinning, som ju är mycket praktisk och som dessutom presenterar sig i en synnerligen pigg och humoristisk form.

Många andra af Lönnrot uppfunna sinnrika hjelpmedel vid arbetet samt praktiska anordningar för öfrigt skulle man kunna omförmäla, men det redan anförda kan måhända ge läsaren en liten inblick i det sätt, hvarpå den lika flärdlöse som store patriarken ordnade det yttre af sitt dagliga lif. Mellan de för skrifbordet anslagna timmarne gjorde Lönnrot vinter och sommar promenader i den vackra trakten, hvars vägar och skogsstigar voro honom så förtrogna. På trappan till det mindre boningshuset på gården, hvilket inrymde gästrummen, såg man ofta om vintern ett par skidor, på hvilka den åttatioårige till kropp och själ så krye finske stormannen plägade färdas ut öfver höjder och slätter i omnejden. Det gör väl ingen honom efter vid de åren!

Från ungdomsåren.

(En afton med Alexis Kivi.)

Det var en afton i början på nyåret 1864. I en studentkammare i Helsingfors sutto tvänne ynglingar, som varit vänner redan förr än de ungefär samtidigt förvärfvat sig studentlyran och som hvardera någon tid förut med ungdomens lyckliga tro på framtiden utsändt sitt första dramatiska försök.

Aftonen hade förflutit under förtroligt samtal, hvaröfver dock ett visst högtidligt allvar hvilat, då den äldre af de unge männen några veckor tidigare förlorat sin moder, som han så högt älskat.

Slutligen föll talet på hvarderas framtidsplaner.

Den yngre uppförde med segergladt mod poetiska luftslott, för hvilkas höjd himmelen lyckligtvis var nätt och jemt rymlig. — Då han slutat, var det redan sent, och ljuset i rummet nästan nedbrunnet. Då frågade han den äldre vännen om dennes planer.

Långsamt och med en försynthet, ärlig och sann, som allt hos honom, tog denne till ordet. „Mina knappa och klena studier neka mig att sträfva så högt som du“, sade han, „och målet för mitt arbete måste derför bli ett annat än för ditt. Men tacksam vore jag dock, om jag hunne det“. Med broderligt förtroende samt med stigande vältalighet, som i all sin enkelhet var hänförande, sade han,

hurusom han alltid önskat till fullo lära känna vårt finska folk för att sedan från någon vrå af fosterlandet få i dramats fridlysta verld införa detta kära folk i all dess storhet och ädelhet, med alla dess fröjder och sorger, dess armod och dess kraft att bära lidandet. Han ville kunna skildra det så, att alla skulle älska det lika högt som han, och vi sålunda blifva ett i kärlek starkt och endrägtigt folk.

Det var *Alexis Kivi*, som sålunda drömde sig sin framtidsbana.

Till hans med sakta hänförelse framsagda ord lyssnade under djup tystnad den yngre kamraten med för hvarje stund allt mera ödmjukt och brinnande hjerta. Jag vet ej, om han ej med en flyktig känsla af sorg såg sina egna poetiska luftslott vackla, men hvad jag vet är, att kärleken till det finska folket från denna stund för alla tider steg in i hans bröst. Aldrig hade bilden af hans folk kärleksfullare tecknad trädt fram för hans unga själ, aldrig en stor lifsuppgift enklare och med mindre anspråk på egen ära och egna fördelar visat sig för honom.

Med den gripande känslan af att för första gången i lifvet stå ansigte mot ansigte med ett af Guds utvalda redskap steg han upp, då den talande slutat och tryckte varmt hans hand till afsked, under det att det matt flämtande ljusskenet, kämpande med nattens mörka fantastiska skuggor i rummet, kastade en sällsam belysning på den finske skaldens intelligenta, af lidandet tärda anletsdrag.

Då vännen kom hem, nedskref han qvällens intryck i en prosadikt, hvilken Alexis Kivi aldrig såg och som, sedan många, många vårar redan dagats öfver dennes graf, nu må gälla såsom en profetisk helsning från en vän i förgångna dagar till den ädle, olycklige, i förtid brutne skaldens minne. Från detta minne skall den ungdomliga dikten måhända hemta något intresse.

Den följer här och lyder:

Ynglingen från torpet.

O Gud, Du härlige Gud! Du lifvets sol! En stråle af ditt ljus har i denna natt skimrat öfver min stig. Se, jag tackar Dig.

Jag såg i dag sonen från torpet i mitt hemlands skogar. Var det väl han?

Jag hörde en sägen från den morgon, som gryr opp öfver mitt land. Jag hörde en yngling tälja en saga om sin framtid. Den var så enkel, så kort, och dock minnes jag den ej nu. Hans tal var så lugnt och så fast. Hans ord föllo sig, som voro de till mig.

Anade han väl, att mitt hjerta bäfvade vid hans enkla saga? Kunde han väl så klart se in i sin framtid, som jag det såg? —

Det kommer en dag, då hans namn skall stråla älskadt som vårdagens sol öfver vårt land.

Och tusende skola värmas i sina hjertan vid den ädles enkla minne.

Han täljde sin framtids lugna saga, dock minnes jag den ej nu. Jag drömde en gammal sägen om Sinai berg, som skälfde i sin fasta grund, då Gud der talade i thordön till sitt folk.

Var det sonen från torpet, invid hvars sida jag satt? Jag såg det ej. För min syn utbredde sig den vida, omätliga framtiden med dess i fjerran skimrande horizont. Gud hvad den var skön.

Du klara skimmer öfver min väg, der du glänste fram, höjde palmer sina kronor upp mot den mörkblå himmelen. Stor och härlig är dock snillets makt på jorden.

O, finge jag breda mitt hjerta ut som en matta för din fot, du ädle son af skogens torp! Mitt hjerta är ungt, men längtar dock till ro. Hvilken död vore väl ljufvare.

Ni palmernas höga kronor, susen hans saga! „Välsignad vare han, som kommer i Herrans namn!“

Okänd går han på dina stigar, du mitt dyra hemland. Så lären eder, höga furor vid moarnes ljung, vaggande björkar vid vikens strand, lären eder hans enkla saga, hvisken hans namn och sjungen frid och kärlek, der han går fram!

Det kommer en dag, då hans namn skall stråla älskadt som vårdagens sol öfver vårt finska fosterland!

Ett gammalt album.

Den 1 November 1832 seglade en skuta ut från Åbo, styrande kosan till Stockholm. På denna „paketbåt“, såsom den tidens passagerarefarkoster kallades, befann sig bland andra vår bekante landsman Johan Jakob Nervander. Det var med denna färd han började sin långvariga resa till vestra och södra Europa, från hvilken han först om hösten 1836 återvände till hemlandet.

Vistelsen i Sverige, i dess glada hufvudstad blef således den första för honom på utländsk botten, egande nyhetens alla behag, då ännu hvarken någon större hemlängtan eller en obehaglig känsla af *le commencement de la fin* af den beskärda resetiden kunde inblanda sig i stundens fröjd. I rika drag tyckes Nervander äfven hafva njutit af den fröjd, lifvet för omvexlings skull bjöd honom, och hans erkändt spirituela väsende förvärfvade honom snart en mängd vänner bland Sveriges unge lärde och vittre män. Med ännu liflig gare intresse fästade sig desse vid den unge finske vetenskapsmannen, sedan han ännu samma höst af Svenska akademien erhållit dess andra pris för det af honom författade skaldestycket: „Jephtas dotter“.

Kort före jul gjorde Nervander ett besök i Upsala, finnande äfven der en mängd vänner bland såväl landsmän, som studerade i den gamla svenska universitetsstaden, som bland landets egne män. Allt mera närmade sig dock af-

skedsstunden från det vänliga, glada Sverige, och allt djupare inträngde i främlingens sinne förkänslan af saknaden efter de snillrike och älskvärde personer, med hvilka han knutit bekantskap. „Minnet“ började göra sina anspråk gällande, och enligt tidens sed förskaffade sig äfven Nervander en minnesbok, ett större album *in folio*, i enkelt grönt saffiansband, hvars i olika färgtoner hållna velinblad voro afsedda att upptaga bilder och några ord till afsked och minne af de nya vänner, resenären stod i beråd att lemna.

Det var i Upsala de första bladen i detta gamla album tecknades till minne af några landsmän att dömma såväl af anletsdragens finska prägel som ock af de på finska affattade, till de i rask blyertsteckning utförda porträtterna bifogade orden.

Sålunda har en af dem skrifvit:

Omat maat makiammat,
Omat mettät mieluisammat:

en annan åter:

Ennen mies maansa myöpi
Ennen kuin sanansa syöpi.

Då inga namnunderskrifter finnas, skulle man endast gissningsvis kunna sluta till hvilka landsmän, dessa bilder framställa, hvilket äfven är fallet med några andra i minnesboken befintliga porträtter. De flesta teckningar i den för öfrigt icke särdeles stora samlingen äro dock försedda med egenhändiga namnunderskrifter eller åtminstone med lätt tydda initialer.

Då händelsen fogat, att många af de i detta album tecknade svenska namn vunnit en god klang i fosterlandet och äfven hos oss, hvilar ögat med större intresse än vanligt på de enkla blyertsteckningarne och på de rader, som stå att läsas invid desamma. Dessa „minnesord“ äro oftast ekon af varma, glada, uppsluppna, stundom halft vemodiga

pulsslag från ungdomens år; andra bilder och ord erinra om mognare män. Sida vid sida stå namn, som då redan voro berömda eller sedermera blefvo det, samt sådana, som sjunkit i glömskans famn. Så hafva till exempel Frans Mikael Franzén, Atterbom, Dahlgren, Nicander, Billmark, Afzelius, Ruda, G. H. Mellin, Adolf Ivar Arvidsson, Johan Tranér, Rabbe Wrede, Svanberg, Fogelberg, Oehlenschläger med flere kända personer lemnat sina tributer till minnesboken samtidigt med män, öfver hvilkas tysta, obemärkta dagar tidens flod stigit så högt, att särskilda arkivforskningar erfordrades för att öfvertyga oss om, att de en gång funnits till i lifvet, som för de unga alltid står så oändligen öppet och bjudande en jemn väg till ett ärofullt mål.

Låtom oss genomögna några af de märkligare bladen i Nervanders album.

På julaftonen 1832 har den anspråkslöse, älsklige, ett år derefter vid endast 27 års ålder aflidne skalden *Elias Wilhelm Ruda* vid sidan af den bild, som visar oss hans fina anletsdrag, tecknat:

När, broder, du en gång till Auras kära stränder
På stora minnen rik med glädje återvänder,
Att mig du minnas skall, jag ej begära kan.
Men — — när din tanke flyr till Selands blomsterdalar,
Till Seinens kungastad, till Romas tempelsalar,
Glöm ej den höga nord, det gamla svenska land.

Under bilden af den bekante, från Österbotten bördige, då inemot 30 år gamle novellförfattaren *G. H. Mellin* läsas följande rader, vitnande om hans åsigt om sin gamla fosterbygd:

Min moders, Auras son!
Ett mera ädelt namn jag icke känner,
Bär det och var min bror bland mina vänner!
Med det är jag hos dig, fast du är härifrån.

Rabbe Wrede, den unge, fint bildade finske friherren, som med sin urbanitet och sitt varma, upphöjda sinne intog alla, med hvilka han kom i förtroligare beröring, sänder sin landsman följande förtroliga afskedshelsning:

Då någon gång du detta blad uppslår
Och bilden skådar af den morska bussen,
Med hvilken du på Hamburgs börs och äfven
Hos Mäster Anders smort ditt kräs och läskat
Din skaldestrupe med Johannesberger
Ur gröna glas och tagit många klunkar
Af bankopunsch (som sagdt: „den inspirerar“)
Och druckit skålar för det sanna sköna
Och för allt redligt sträfvande och klingat
Till Axels och de andra bröders hugkomst:
Då skänk ock mig ett rum uti ditt minne,
Om också blott för det, att jag är Finne.

En tredje landsman, som det vill tyckas den ryktbare *Adolf Ivar Arvidsson*, har i Upsala den 17 December 1832 nedskrifvit i Nervanders album följande märkeliga rader:

Till landsmannen på andra sidan Östersjön.

Känner du väl ditt fädernesland, det gamla, det mikla?
Här uppå Fyris-strand trampar du fädernas jord.
Nyss du i Upsala tempel det silfver skådat, som gömmmer
Nordens helgons och kungs, Erik den heliges ben.
Svea och Aura först han till systrar gjorde i Christo
Och genom seklernas längd sträcker sig blodsbandet hän.
Sveriges lagar och rätt åt Finlands söner gaf Sturen;
Ännu de ega bestånd mellan slavonierns svärd.
Aldrig skall Finland glömma ett namn, landsfaderns Pehr Brahes,
Hans, som åt bildning och ljus skänkte ett blifvande hem — —
Kännes du väl ditt fädernesland? — Må ödet besluta,
Hur det behagar och vill, om både vagga och graf:
Anden och Minnet, de känna ej andra länder och gränsor
Än dem, de fordom ha känt, än dem, de älskat förut.

Bland allvarligare sånger smyger sig ej sällan in en och annan glad och uppsluppen ton, såsom t. ex. i följande minnesverser af tvänne kände svenska skriftställare:

Den humoristiskt uppslupne diktaren, komministern *C. F. Dahlgrén* har, förträffligt karakteriserande sitt konterfej, beledsagat detsamma med följande ur Bellmans sånger lånade strof:

Så ser han ut midt bland de strålar,
Solen sprider i sin nedergång;
Dufven och lång. — — —

Adjunkten vid Karolinska institutet, den bekante författaren till „Eldbränder och gnistor“, *Henrik Bernhard Palmær* lemnade den 20 Januari 1833 följande muntra bidrag till albumet:

När du från oss och från Sverige skild
På oss och Sverige ibland dock tänker,
Och ofvanstående blyertzbild
En vänlig blick en passant du skänker,
Så tänk dock icke, att mannen är
Så sysslolös, som han tecknats här,
Tänk, att jag dricker i brödrarunden
Att rök och låga står mig ur munden.

Ty om Nervander vi hålla tal,
Som går skjortarmad på södra jorden,
Sen han med andakt i nämsta dal
Begrafvit pelsen från kalla norden.
Skål för Nervander i punsch och vin!
Det ropet höres långt ut på gatan.
Han är en djefvul i poesin
Och i fysiken är han en satan.
Skrefs af Hin Håle uti kemin,

H. B. Palmær.

Vi komma nu till ett af de intressantare bladen i minnesboken, det, som erinrar oss om *Karl August Nicander*

Nicanders porträtt visar oss bilden af en ung man, hvars melankoliska, nästan sjukligt djupa blick dock har något ädelt och tilltalande i sig. Det är ej utan, att ej en viss längtan att följa den mot södern dragande vännen, hviskar till oss i hans ord om sig sjelf:

I blicken finns — ej ro.
Ej längtan bort till Söder;
Om någon eld der glöder
Det Vänskap är och Tro.

Hans längtan blef ej stillad. Detta skrefs den 20 Januari 1833, och den 7 Februari 1839 afled han i Stockholm utan att hafva fått återse sin andes adopterade fosterland, Italien. Den på svart glacée-kort i silfver tryckta underrättelsen om hans bortgång hvilar i minnesboken invid hans afskedsord. Det stämningsfulla notifikationskortet passar så allt igenom väl tillhopa med Nicanders skönhetsälskande sinne. Det säger oss blott, när „skalden Karl Aug. Nicander“ (namnet är autograftryck) föddes och dog. Ofvanom ses bland lätt tecknade skyar en lyra med brustna strängar, hvaröfver en fjäril svingar sig opp mot ljuset i höjden.

Af dansk hand finnes endast en minnesvers, men den är af *Adam Oehlenschläger*, af hvilken Nervander med faderlig välvilja omfattades. Oehlenschläger brann af värma för idén om ett skandinaviskt norden, hvarom äfven hans ord till den svenska talande finnen vitna. De äro hemtade ur nionde sången af skaldens hjeltedikt „Hrolf Krake“ med en lätt skiljaktighet i ordalydelsen, då Oehlenschläger sannolikt vid nedskrifvandet endast rådfrågat sitt minne beträffande dessa sina egna verser. Oehlenschlager skref nämligen:

„Sproget er vor Tolk,
Een tunge vi alle tale, Frigg är vor fælles Moder,
Saa lad nu Dansk og Normand og Svensk vorde Broder.

I minnesboken hvilar äfven ett pappersblad, som förflyttar oss till „kongl. Svenska Andra Lifgardets kasern“ i

Stockholm, och till midten af Januari året 1833. Rabbe Wrede tjenstgjorde då vid sagde garde, och det var sannolikt i hans lilla löjtnantsqvarter en utvald krets af vänner samlats för att gladt njuta en af de få qvarstående, snabbt flyktande stunderna före Nervanders afresa till södern.

I denna afskedsfest — så torde tillfället böra benämnas — deltogo bland landsmän den ofvannämnde Rabbe Wrede jemte Arvidsson och Mellin samt bland svenskar astronomen G. Svanberg, kemisten Palmær, Fredrik Carlstedt, Herodots öfversättare, skalden Nicander m. fl., hvilkas namnteckningar återfinnas på ett pappersblad, hvarpå Nicander med sin prydliga handstil nedskrifvit följande verser, hvilka sannolikt vid tillfället upplästes:

Till brodren Nervander.

Den 18 Januari 1833,

Uti vår krets vi hade
Dig, Broder! allt för kort;
Ty knappt Du såg oss glade,
Förrän Du skyndar bort,
Du kom från Auras stränder,
Till Arnos längtar Du:
Vi trycka dina händer
Till hjertligt afsked nu.

Må njutningar och fröjder
Dig följa på ditt tåg
Utöfver Alpens höjder
Och Oceanens våg!
När du ser Tibern flyta
Vid månens silfverbloss,
Du vill med oss ej byta;
Men tänk likväl på oss!

Der Dig naturen rusar
Med tusenfaldig prakt,
Och konsten Dig förtjusar

Med omotståndlig makt,
Hvart helst Du är må blicka,
Dig möter skönhet der;
Men, Bror! Du får ej dricka
En sådan Pounsch som här.

Så fri Du Dig ej känner
Ibland ett folk i band,
Får ej så många vänner
Som här i Svea land.
Om uti glödhet Söder,
Du saknar något än,
Kom till de varma Bröder
I Nordens köld igen.

Kort efter denna hjertliga högtidstund i Stockholm begaf sig Nervander längre ut i verlden, till nya bekantskaper, som med sympati omfattade honom. Deras namn återfinner man dock så godt som alldeles icke i hans minnesbok, hvilken synes varit reserverad för hans nordiska vänner.

Deremot anträffar man här instucket ett pappersblad, hvarpå hans vänner i Finland genom B. O. Lille vid hans afresa från hemmet sände honom sina lyckönskningar, iklädda en poetisk form och undertecknade af flera medlemmar i den krets bland Nervanders umgängeskamrater, om hvars glada samqväm „i Kronohagen“ traditioner från 1830 och 1840 talen ännu bevara flera hågkomster.

JULBERÄTTELSER.

Julgranarne.

Det var natten mot den dag, som har julaftonen i sitt sköte. Kölden var sträng och bister, och skogen stod allvarlig i sin svartgrå drägt, svagt belyst af den vid horizonten nedgående fullmånen. På landsvägen framsläpade en gammal häst långsamt ett stort lass med nyss i skogen fällda späda granar, hvilka torparfar ämnade försälja på torget i den stora staden, till hvilken han ännu hade mer än en mil att färdas och dit han önskade hinna tidigt i morgongryningen för att i god ro få uppställa sina julgranar i de färdigt ihopslagna korsfötter, som funnos med på lasset.

Han gick halfförsänkt i sömn vid sidan af lasset, under det att medarne i den starka kölden knarrade, den gamla släden knakade och de stelfrusna granarne sakta prasslade. Hvad de sålunda pratade i nattens tystnad lyssnade torparfar icke till, men torpets haltia, som stod bak på lasset, hörde derpå och har berättat mig allt.

— „Vi äro redan långt borta från vår skogsbacke“ sade en af de små granarne „och ännu synes icke vägens slut. Hvart månne far nu föra oss?“

— „Vägen tar aldrig slut, hörde jag en gång gamla Brunte sucka i skogen,“ invände en af de andra granarne. „Hvad månde det nu bli af oss, och hvar månde vi väl hamna?“

„Det vet nog jag,“ knarrade den gamla släden. „Hvarje år på denna natt färdas torparfar och jag till den stora

staden med sådana der små julgranar som ni, ty julgranar, det ären I nu. På torget i staden planterar han er i de här korsfötterna, som följa med, och då stå ni der så raka som på skogsbacken der hemma".

„Det är för märkvärdigt!" utropade de små granarne. „Och växa vi der sedan för alltid?" frågade den längsta af dem.

„Nej, blott för en stund," svarade släden. „Då det blir full dager, hvimlar torget af folk, som vore det en myrstack. Menniskorna gå och komma, sälja och köpa, och alla, gamla och unga, kasta de en blick på eder. Det är i dag er dag, små julgranar!"

„Hvad det skall bli roligt," jublade de små granarne. „Och sedan för far oss åter till skogen".

„Nej, de små barnen komma och glädja sig åt eder, och så föras ni in i menniskornas boningar, julljus fästas vid edra grenar, frukter och grannlåter smycka er, och ni skolen vittna om himmelrikets fest på jorden. Hvad ni sägen de små barnen, det glömma de aldrig, huru deras lefnad än må skifta".

En nästan helig tystnad följde på dessa ord. På den tindrande stjernhimlen sågs ett stjernfall, som lyste klart öfver skogens höga furor.

Slutligen hördes en af julgranarne utbrista:

„Och till detta äro vi kallade?"

„Ja," svarade den gamla släden samt var sedan tyst under den återstående delen af vägen.

„Hvad skola vi väl i afton säga de små barnen, då vi komma in i deras hem?" sade en af julgranarne ödmjukt till sina syskon.

„Hvad veta vi väl annat att säga dem," sade den äldsta bland de små granarne „än hvad hemskogen sagt oss, der vi växt upp under himlens milda hägn, lyssnat till, huru allt prisat skaparens godhet, och skådat solstrålarnes vackra skimmer öfver det minsta strå på marken".

„I går“, sade den minsta bland granarne, „då kölden var som skarpast, hoppade en liten sparf vid min fot och sjöng så gladt:

Gud ej öfverger de gode!

Det vill jag hviska i qväll åt barnen“.

„Och i förrgår“, fortsatte den gran, som låg den förra närmast, „sprang en ekorre uppför stammen af en fura och sade muntert:

Äfven kölden gifver sånger,
Runor bringas fram af regnet“.

„I somras“, sade en tredje af granarne, „en afton, då hagelskuren brusande föll öfver fälten, sjöng en trast der borta i vår skog:

Jag i fröjd din gråt förvandlar,
Byter sorgen mot ett bättre,
Gör till glädje ditt bekymmer“.

„Jag minnes“, hviskade åter en annan, „huru det milda sommarregnet plägade sjunga, då det välsignelserikt duggade ned öfver oss:

Intet hade jag väl mäktat,
Ingenting af egna krafter,
Om ej Gud sin nåd förlänat,
Den sannfärdige mig bistått“.

„Och då ovädret bröt lös, och blixtrarne ljungade, hörde jag“, sade en af granarne, „åskan säga ur skyn:

Ej med egen mun jag talar,
Med den Högstes mun jag talar“.

„Och då aftonen kom med lugn och frid, då sjöng i björkens topp en liten fågel:

Om ock ljuflig röst jag egde,
Ljufvare är dock den Högstes“.

„Och vågen på fjärden nedanför åsen gick till hvila och prisade tacksamt Gud och sade:

Sådant är den sälles sinne
Som en bölja sakta krusad,
Som en vårens morgonrodnad“.

„Minnes du ännu“, sade en af de större julgranarne till sin broder, „hvad skogens största furor qvädde, då de af yxan fälldes till marken? Den ena sade:

Gud utmäter vädjoloppet;
Skaparen bestämmer slutet,
Mannens kunskap gör det icke,
Ej den starke ens förmår det“.

„Och den andra furans krona susade högtidligt, då yxan lades till dess rot:

Dädan utgår nåden städse,
Dädan kommer kända stödet,
Uppifrån den höga himlen,
Från den makt, som allting skapat“.

Så var der åter tystnad en stund. De stora granarne vid randen af vägen skådade så bekant ned på de ungas färd. Då hördes åter en af julgranarne höja sin röst och säga:

„Huru lycklig är du icke
Hemma i din faders gårdar“.

En susning gick midt i den kalla natten vänligt genom de unga granarnes barr, och en annan röst tillade:

„Hemmets bröd är mört och vackert,
Om det ock med agnar blandas.
Främlingsbröd det smakar illa,
Fastän smöret breds deröfver“.

Det var som om de alla åter hade varit på den kära skogsbacken, hvilken i sommarens tid speglade sig i fjärdens vatten, och en tredje i kretsen sjöng:

„Bättre uti hemmet smakar
Vatten ur en sko af näfver
Än i obekanta nejder
Honung, drucken ur en guldskål“.

Då slöto sig de vackra små granarna närmare till hvarandra och sjöngo sakta:

„Lyssna till den granens susning,
Vid hvars rot ditt bo är fästadt“.

I detsamma flög en mildare vind öfver den snöklädda nejden. Kölden drog sig långsamt hän mot norden, och stjernorna tindrade med fuktigare glans. Morgonens första väkt inbröt, och vägen led allt mera.

Omsider nådde torparfar med sina julgranar den stora staden. Han vaknade upp ur sin halfslummer och manade på hästen, som någon stund derpå stannade på det ännu i den tidiga morgonen nästan folktomma torget.

En angenäm blida hade nu efterträdt de föregående dagarnes köld, och sparfvarne hoppade muntert omkring på det långsamt smältande snötäcket på stadens torg, der torparfar uppställde sina medförda julgranar, hvar och en inpassad i sin korsfot, tills de bildade en liten skogslund på det stora torget. Rimfrosten på granarnes grenar duggade sakta ned, och inom kort stodo de små julträden i all sin friska grönska af späda barr, hvilka doftade så underbart härligt, alldeles som derborta på den kära skogsbacken vid stranden af fjärden.

Och de små julgranarne sågo lyckliga emot den heliga aftonen af denna dag och mindes de sånger, hembygden sjungit för dem.

Då det blef full dager, fylldes torget af folk, som i glad äflan trängdes omkring de torgförda lassen. Man gaf sig knappast tid att pruta på varorna, utan skyndade sig blott att så fort som möjligt komma hem för att rusta allt i ordning till den ingående helgens glada emottagande.

Och fullt af menniskor, gamla och unga, var det äfven omkring julgranarne, hvilka, mer än allt annat, hörde till dagens stora högtid. Barnen gingo vid sina mödrars hand omkring bland de doftande barrträden, och det räckte länge, innan de hvar och en hunnit välja ut åt sig *sitt* julträd, rakt det allra vackraste, som fanns, tyckte de alla. Der gingo rika och fattiga mödrar, alla med lika varma hjertan. Der gingo rik mans barn och fattig mans barn med lika oskuld i hjertat, lika glada blickar och lika glad oro öfver aftonens stundande fröjd. Der kom en fattig enka, hon köpte med sin knappa, sparda penning en liten julgran åt sin ende son, som låg sjuk der hemma i hennes lilla vindsrum, och då hon vände hemåt med det lilla julträdet på sin trötta arm, gick det som en sakta susning genom de små julgranarne:

„Icke modrens själ du fattar,
Känner ej en moders hjerta“.

Och hvarje gran, som lyftes upp för att föras bort, nickade gladt till afsked åt sina vänner, och det var, som om de sade åt den rike och höge:

„Frid o Gud, dit in förläna
Under vida frejdad takås,
Under takets sköna resning;“

samt åt den ringe och fattige:

„Frid Du Gud ock hit förläna
Hit i denna ringa stuga,
Uti denna låga hydda“.

Så fördes slutligen alla julgranarne bort till hemmen öfver allt i den stora staden.

Då den sista nickat sitt afsked, satte sig torparfar på sin gamla släde och återvände till sitt fjerran hem ej långt från skogsbacken, der granarne växt upp och lyssnat till skaparens lof och skådat hembygdens ljufva fägring.

Huru det gick med de små julgranarne, vet jag ej, ty haltian, som förtäljt historien, ställde sig åter på medarne bak släden och följde far hem till torpet i skogen.

Men i afton stå julgranarne med sina klara tindrande julljus i alla hem i den stora staden och vitna om himmelrikets fest på jorden. Sätt dig vid foten af din julgran och lyssna till dess sakta, sakta susning, så känner du kanske igen, hvilken af de små granarne, som kommit till dig. Lyssna med ditt lilla hjerta till hvad din julgran hviskar åt dig, så glömmer du det sedan aldrig!

Två julklappar och dock en.

Julaftonen var inne. På det gamla, ståtliga herregodset Tervala i det inre af Finland gick den åldrige baron Carl Magnus, såsom han af anförvandter och intimare vänner allmänt benämndes till åtskilnad från en nästan jemnårig broder, med lugn värdighet genom praktrummen i den stora våningen, under det att hans, likasom husbonden redan silfverhårige trotjenare, gamle Grönberg, vandrade från rum till rum, tändande ett eller annat ljus i kronorna för att bekämpa den allt mera inbrytande decemberskymningen.

Endast den längst bort i raden af rum belägna matsalen var fullt upplyst, och det färdigt dukade middagsbordet skimrade festligt af kristaller och silfver i skenet från bronskandelabrarne. Äfven gästrummen i flygelbyggnaden vore klart upplysta, och flammande brasor i kakelugnarne kastade sitt fladdrande sken på fönstrens nedfällda rullgardiner.

Allt utvisade, att baron Carl Magnus denna afton väntade kärkomna gäster till det gamla Tervala, hvarest han så godt som ensam sett de senaste tio åren sakta och enformigt sälla sig till det förgångna, under det hans son, baron Kasimir, vistats i utlandet, der han gift sig med en fransyska, samt sedermera, med tid efter annan vunnen högre befordran, deltagit i det senaste turkiska kriget och i ryska arméns strider i det inre af Asien.

I dessa fälttåg hade baron Kasimirs maka, den unga friherrinnan Eugénie, så vidt detta varit henne möjligt, följt

sin herre och man samt åtminstone vistats i närmaste stad på fredligt område, hvarför honom förunnats lyckan att någon gång under dessa på försakelser och mödor rika år till sitt hjerta trycka sin tjusande ädla maka och tvänne barn, en son och en dotter, med hvilka deras äktenskap blifvit välsignadt.

Det var inga mindre kära och efterlängtade gäster än dessa sina barn och barnabarn, som gamle baron Carl Magnus denna julafton väntade till Tervala. Baron Kasimirs helsa hade i följd af några, för öfrigt icke farliga blessyrer, något medtagits, hvarför permission blifvit honom beviljad för en tid af tre månader, hvilka han beslutat att med sin familj tillbringa i hemlandet och i sitt barndomshem, ännu lika kära för den raske krigaren som i hans barndoms- och ungdomsdagar. Efter att först på genomresan hafva aflagt ett kort besök hos sin farbroder och andra anförvandter i Helsingfors, skulle han nu med de sina anlända till Tervala för att der fira julens glada högtid och tillbringa den återstående tiden af sin tjenstledighet.

Det var ej utan, att icke en viss upprörd väntan låg på bottnen af det lugn, hvarmed baron Carl Magnus togen sista öfverblick af välkomstanordningarne för de långväga gästerna i det tysta hemmet, som inom kort skulle fyllas af kära, strålande blickar och jublande barnaröster.

Den gamle baronen, uppvuxen i ett hem, der en viss efterklang af den gustavianska tonen och många minnen från långt framfarna tider rådde, hade under sin långa lefnad blifvit van att se mycket förändra sig, och han var derför icke oförberedd att möjligen finna sin käre son en annan till sinne, om också ej till hjerta, nu då han från främmande länder vände åter, än han var, då han för tio år tillbaka senast lemnade fädernehuset.

Kommen i sitt arbetsrum kastade han en blick, som lyste helt varm och ungdomlig, på den mängd af hemlighetsfulla, prydligt paketterade julklappar, som der lågo uppstap-

lade och hvilka baronen låtit reqvirera från hufvudstaden och från S:t Petersburg. Han visste ju, att dessa gåfvor, hvilkas val länge sysselsatt hans tankar, skulle komma att glädja icke blott de kära gästerna, utan ock hans många tjenare och underhafvande, som i den gamle vördnadsvärde aristokraten egde en god, om ock allvarlig och sluten husfader, i detta ords vackraste betydelse.

Då baronen stod i beråd att lemna sitt mot gårdsplanen vettande arbetsrum, hördes från fjerran den muntra klangen af bjellror, antydande, att de väntande gästerne voro hemmet nära.

I nästa minut syntes tvänne kurslädar vika in på den långa alléväg, som ledde till herregodset, och med glad och vänlig uppsyn skred den ståtlige åldringen ned för trapporna för att i nedre våningens vestibyl emottaga den länge saknade sonen och hans familj.

Då han hunnit det nedersta trappsteget, fann han sig redan omringad af de kärkomna gästerna och med faderlig ömhet tryckte han en kyss på sin intagande svärdotters panna, i det hon med en fransyskas osökta behag förde den gamla riddersmannens hand till sina läppar och sköt fram sin son, den sjuårige Magnus för att helsa sin farfader.

Den gamle lyfte rörd på sin arm den lille raske gossen, som strålande glad framsade på franska sin helsning, såsom hans moder lärt honom det, under det baron Carl Magnus med tårad blick räckte sin lediga hand åt den länge saknade sonen, hvilken till sin fader framledde sin, ännu helt litet blyga fyra års gamla dotter Louise, hvars rosenläppar förtjusande älskligt sträckte sig upp mot den gamle, under det hon med barnaoskuld framhviskade sitt „*bon soir, cher grand-papa!*“

Sedan de första glada välkomsthelsningarne blifvit utbytta, likaledes på franska, på hvilket språk samtalet uteslutande fördes, och de resande i sina rum gjort en hastig toilett, samlades hela familjen i matsalen, der baron Carl

Magnus vid ett glas ädelt vin ännu en gång helsade de kära gästerna välkomna till hemmet.

Under middagens lopp hade han redan lärt sig på det varmaste beundra sin milda, intelligenta och förtjusande svärdotter, under det att den gamle farfaderns hjerta fyldes af stolthet och lycka öfver de små, hvilkas oskyldiga löjen och joller med storm eröfrade honom. I sin son, nu fullt mognad till man, igenkände han samma öppna, ridderliga karakter som fordom, samma lugna och orubbliga fosterländska sinne, som han sett utveckla sig i forna dagar. Det enda, som möjligen föreföll den gamle något främmande var det förändrade samtalsspråk, som nu för friherrinnans och barnens skull antagits i hemmet, men måhända lade baron Carl Magnus med sina gustavianska sympatier endast föga märke till denna omständighet.

En stund efter den sent intagna middagen beslöt man att icke längre sätta på prof de lifliga barnens otålighet att få se den finska hemlighetsrika julgranen, hvarom de ofta hört sin fader berätta. Dörrarne till salongen slogos opp, och med stora, strålande blickar stodo de små för första gången inför den af ljus strålande och med granna frukter utsmyckade julgranen, som hög och på samma gång majestätisk reste sig i den stora salen, från hvars väggar de gamla familjeporträtterna vänligt blickade ned på ättens yngsta, nu i hemmets lugna verld upptagna telningar.

Länge dröjde det ej, innan glädjen stod högt i tak. Julbocken, hvartil gamle Grönbergs son, baronens kusk, förklädt sig, infann sig med sina muntra krumsprång och sina öfver all beskrifning präktiga julklappar, hvilkas förråd tycktes de i fältlifvets enkla vanor och anspråk uppvuxna barnen rent af outtömligt. Nej, den finska julen var då något förtjusande, och den käre farfaderns gård det allra bästa ställe i hela verlden!

För att öka och dela glädjen lät baron Carl Magnus kalla in sin gamle trotjenares sonson, den åttaårige lille Matti, hvilken tycktes nästan jemnårig med baron Kasimirs

son och som nu i salongen skulle få glädjen att emottaga de julklappar, som man anskaffat äfven åt honom.

Med sitt till hälften franska lynne trädde unge Magnus emot den nykomne, raske gästen, då i detsamma inkastandet af tvänne julklappar på samma gång lät förnimma sitt trefliga ljud. Paketten — de voro begge från baron Kasimir — voro hvarandra alldeles lika, det ena var till Magnus, det andra till Matti, hvilka stående midt emot hvarandra med glädjestrålande blickar bröto upp omslagen och funno deri hvardera en af dessa älskliga bilderböcker af Oscar Pletsch, som äfven börjat bereda Finlands barn så mycken glädje. Glada öppnade de båda gossarne sina böcker och förnöjda att få visa sin nyss vunna läskunnighet uppläste de, der de stodo bredbenta emot hvarandra, på samma gång med hög röst, och Magnus med en lätt fransk brytning i uttalet, den lilla vers, som först föll dem i ögonen:

Ohoh kultaista kotia,
Maan parasta paikastamme!
Siellä on lasten lysti olla,
Pienten leikkiä pidellä.
Ohoh kultaista kotia,
Maan parasta paikastamme.

Förvånad lyssnade gamle baron Carl Magnus, till hvilken friherrinnan Eugénie, qvinligt mjukt och med sitt vackra hufvud högt uppburet, småleende närmat sig.

— „En liten öfverraskning, icke sannt, älskade farfar?“ sade hon och såg med gladt allvar upp till den gamle, på hvars anlete ett drag af förvåning ännu förmärktes. „Lilla Magnus talar sitt fosterlands språk så godt han det kan.“

— „Du har ju ingenting deremot, min far“, tillade baron Kasimir, icke utan en skalk i ögat, i den han närmade sig gruppen.

— „Af hvem har han lärt sig finska?“ frågade baronen med en viss tillbakadragenhet i sin hållning och måhända med en omärklig sträfhet i rösten.

— „Då vi lemnade Turkiet“, svarade friherrinnan, i det hon fortfarande betraktade baron Carl Magnus, „träffade min man händelsevis en finska talande soldat i den trupp, som under hans kommando var på väg till Asien. Det var en duglig och bra karl, och Kasimir valde honom till sin tjenare. Han har varit en trogen vårdare af våra barn, som lärt sig att hålla af honom, likasom han är fästad vid oss och nu äfven fått följa oss till sitt hemland. Denne man har lärt våra barn Finlands språk.“

— „Våra barn“, upprepade baron Carl Magnus frågande. „Talar Louise äfven finska“?

— „Vähä vain! iso-isäkultani!“ ropade Louise, som hört farfaderns fråga och nu med sin docka sprang med utbredda armar till den gamle och omfamnade honom på sitt yra, barnsliga sätt, för att i ögonblicket derpå med ett litet skrik af glädje fånga en ny julklapp, som i detsamma inkastades.

Den gamle baronen, hvars skarpa öga hade uppfångat ett djupare allvar, ja ett spår af entusiasm i den blick, hvarmed friherrinnan betraktade honom, yttrade för att pröfva, om möjligen ett anslag låg härunder doldt mot hans egna, aristokratiska åsigter, likasom i förbigående:

— „*Eh bien!* Den lilla kunskapen glömma de väl snart, och torde den också vara öfverflödig för dem“.

Friherrinnan Eugénie slog långsamt ned sin blick och var tyst. Då slöt baron Kasimir sin arm kring sin ädla makas lif och såg med den varmaste blick på henne, under det han dock talade till sin fader.

— „Min dyre fader“, sade han. „Det är på min älskade makas begäran jag låtit mina barn lära sig sitt hemlands språk. För denna hennes begäran aktar och älskar jag henne om möjligt ännu högre än förr. Hon blef mina barns moder i det främmande landet, så fjerran från hennes hemland och från mitt, men hon var då, hvad hon alltid är, en fransk qvinna, och som sådan har hon lärt sig, hvad fosterlandet fordrar af sina barn. „Min man“ sade hon till mig den dag, då vårt

äldsta barn började framjollra sina första ord, „ditt fosterland är också din sons, och dess språk är hans. I mitt hemland talar presidentens son samma ädla språk som sonen till den ringaste soldat. Redan detta säger, att Frankrikes alla söner äro hvarandra lika. Blott den ädlaste är den främste, och *ingenting* får hindra den ringaste att bli den ädlaste och bäste son af sitt land. Så ville jag ock, om du samtycker dertill, göra den son, Gud skänkt oss, i allo till en son af sin faders folk, och jag blygdes den dag, han, den af lyckan gynnade, behöfde tolk för att fatta, hvad hans folk fordrar af honom“.

Baron Kasimir tryckte en öm kyss på sin makas panna, höjde med en sakta rörelse hennes hufvud åter upp, så att hennes vackra blick, som afspeglade hennes inre rörelse, åter föll på den gamle, hvilken stum och sluten afhört sin sons ord.

Denne fortfor: „Jag visste, min far, att jag genom att följa min makas ord kanske bröt med en tid, som sett din ungdom. Jag gjorde dock, hvad jag ansåg vara rätt, och du ser derför i din sonson ett barn af vårt finska folk, ett barn, som en dag, vill Gud, skall bli en äkta folkets man“.

Vid dessa ord drog han den lille Magnus till sin sida. Den glada gossen såg med julglädjen strålande i sin blick på den gamle farfadern, hvars ögon skymdes af en fuktig glans, i det han, stoltare måhända än någonsin förr i sitt lif, böjde sig djupt och tryckte en kyss på sin ädla svärdotters hand. Derpå rätade han ut sig i hela sin längd, lade tankfull sin hand på sin sonsons lockiga hufvud och sade:

— „Mitt barn, din farfar har hittills varit konservativ, nu är han liberal“.

Under det far och son vexlade ett manligt handslag, sjöngo de tvänne gossarne från slottet och kojan, hvilka redan hunnit bli goda vänner, med jublande barnaröster:

Ohoh kultaista kotia
Maan parasta paikastamme!

Julgäster.

Julaftonen stundade. Det var på förmiddagen af denna barndomens och hemmets gladaste dag.

I det lilla hem, som ett stycke från kyrkbyn beboddes af tvänne redan gamla, ogifta systrar, sysslade den äldre af dem — hennes namn var Hedda — lugnt och stilla i det fintputsade köket, hvilket af förstugan skiljdes från de två boningsrummen. Hon höll just på att från ugnen uttaga tvänne spjell, fullradade med mandelkransar, hvilka hunnit bli helt lätt ljusbruna och nu fylde rummet med en angenäm doft.

Sedan hon radat bakelserna på två stora porslinsfat att kallna, satte hon en af dem på en kristall tallrik, som hon tog med sig, då hon nu lemnade köket och inträdde i det yttre af boningsrummen, „salen“, som upptog hela bredden af den lilla byggnaden med fönster vettande såväl åt öster som åt vester.

Det var ett enkelt, någorlunda stort rum med denna genast i ögonen fallande anstrykning af tysta minnen, hvilken länge och omsorgsfullt bevarade återstoder af det dyrbaraste och käraste från ett gammalt, fordom välmående hem pläga förläna omgifningen. Den svängda, med rococo beslag af brons prydda byrån med dess lejonfötter af samma metall och dess skifva af gråspräcklig marmor; pendylen, i form af en bikupa invid en trädstam; ett par ljusstakar af gul marmor, formade som små korintiska pelare; några två tums höga svampdosor af fordom förgyldt silfver samt ett par

andra pretiosa tycktes vilja förtälja, att de varit egarinnorna allt för kära för att ens i behofvets stund ha kunnat komma i fråga att föryttras. Det samma sade ock en medelstor väggspegel med antik frismålning öfverst inom den i perlmönster sirade förgylda ram, som prydde mellanrummet emellan de begge fönstren på östra väggen. Den lilla soffan och mahogny stolarne i ett slags taburettform med låga sidokarmar togo sig ännu med sitt glänsande, i blomstermönster väfda gröna öfvertåg helt prydliga ut såsom ock gardinerna och den på snören med ringar löpande portièren till det inre rummet, allt af samma hållbara, gröna damastväf. Endast de omsorgsfullt putsade växterna på blomborden framför hvart fönster samt de ifrigt sjungande kanariefåglarna i buren, som hängde ned från taket ofvanom en sådan växtsamling, talade om nya inflyttningar i de gamla systrarnas hem.

Med ännu lätta och snabba steg och ett drag af oöfvervunnen glädje i sitt gamla ansigte, omgifvet af gråsprängdt, bångstyrigt hår, som trängde fram under den hvita nätteldukmössan, gick Hedda med sin talrik genom salen in i det inre rummet, der hennes två år yngre syster Rosa, sedan flere år tillbaka legat fängslad vid sjuklägret, så godt som oförmögen att utan hjelp röra sig omkring i rummen.

I dag julaftonen till heder hade hon låtit kläda sig i sin gamla, svarta sidenklädning och låg på sängtäcket, lyftande sin tålmodiga, oaktadt det ständiga lidandet småleende blick mot den inträdande systern.

— „Få nu se, kära Rosa, huru våra julbakelser i år lyckats“, sade Hedda, i det hon ställde talriken på det lilla bordet invid systerns säng.

— „Åh, så delikat den ser ut och så godt den luktar“, sade Rosa tacksamt. Du lade väl tillräckligt socker och mandel i degen, att barnen känna igen gamla tanternas bakning?“

— „Det kan du lita på“, svarade Hedda skrattande. „Jag har kanske slösat med förråderna. Jag lade minst tre

stora matskedar af vårt bättre smör mer än vanligt i degen och var så påpasslig vid gräddandet, att jag hoppas det bästa."

— „De äro utmärkta, tack, snälla Hedda. Då man har så litet som vi, är det roligt att kunna bjuda sina vänner något riktigt godt i sitt slag. Hade du ej bra kallt i det dragiga köket?"

— „Åh ja, i morse var der rätt kyligt. Tänk dig, vattnet hade frusit i ämbaret. Nog måste vi väl, tills kölden slår sig, flytta ägglådan in i hörnskåpet i salen. Men nu efter bakningen är det en riktigt behaglig värma i köket."

— „Bara der inte är os?"

— „Nej, lilla Rosa, det är det då inte. Kanske du hade smak för en kopp förmiddagskaffe, efter vi nu ha helg?"

— „Tack, kära Hedda. En kopp kaffe skulle göra mig godt och kanske dig också efter allt julbråk. Och den lyxen kunna vi bestå oss till jul."

— „Det kunna vi visst. Du borde få se kaffepåsen, hon är så styf och trind, som stode hon i skafferiet hos ett kommerseråd. Det skall ej räcka länge, innan kaffet är färdigt", tillade hon med en nick och styrde åter ut till köket, der kaffepannan snart muntert puttrade öfver elden.

Sakta pickade vägguret i syster Rosas rum, der en behaglig värme rådde, och der allt var så rent och fint, ända från de snöhvita gardinerna och de broderade kuddarne på sängarne till den nyss hvitlimmade kakelugnen och de snygga tapeterna med små ljusröda blomsterqvistar på ljusgrå botten.

Rosa tillslöt och öppnade åter ögonen, kastade en blick på porträtterna i olja af far och mor och bror, hvilka alla för längesedan bortgått, lyssnade till, huru farstudörren öppnades och slöts, samt undrade hvem, som kommit. Derefter yttrade hon några smekord till kanariefåglarne, som i dag voro på sitt gladaste humör och sjöngo af full hals.

Inom kort gick dörren till salen åter opp, och, företrädd af en ung flicka, som bar kaffebrickan, återkom Hedda till systern.

— „Ser du, Rosa“, sade hon, „lilla Emma har kommit för att önska oss en glad helg, fastän hon redan i går fick lof att bli borta under juldagarna. Och nu har jag haft riktigt god hjelp af henne i köket.“

— „Goddag, goddag, snälla Emma! Det var ju vänligt af dig. Måtte nu helgen bli glad för er alla“, yttrade Rosa, helt belåten öfver deras unga uppasserskas uppmärksamhet.

— „Och så har Emma“, fortsatte Hedda flickans meritförteckning, „hemtat oss friskt granris, hela kälken full, så så att vi kunna hålla farstun fin hela långa helgen.“

— „Men du är ju riktigt snäll“, sade Rosa vänligt, klappande lätt med sin mjuka hand den unga blomstrande flickans af kölden röda fingrar. „Nu måste du, Hedda, bjuda Emma en kopp varmt kaffe med bröd och, hör du, en mandelkrans också. Du skall dricka två koppar, så att du blir varm, det är kallt der ute i dag. Och lycklig helg, mitt snälla, barn, helsa hem! Lycklig helg.“

Hedda förde Emma ur den sjukas rum, och med en vänlig nick tackade Rosa den unga flickan, då hon såg henne vid bortgåendet sticka några fina granrisqvistar in emellan gallren till fågelburen.

— „Huru vänliga ändå alla äro mot oss gamla“, tänkte Rosa, då hon åter blef ensam.

Dagen skred framåt. De begge systrarna intogo sin lilla, enkla middag i kapp med kanariefåglarne, och sedan började Hedda göra sig i ordning att längre fram mot aftonen bege sig till systrarnes närmaste anförvandter på prestgården för att hos dem fira ett par timmar af julaftonen. Det var så Rosas uttryckliga vilja.

— „Ser du, snälla Rosa“, sade Hedda, i det hon satte på sig sin bästa, hvita mössa, „du vet nog, att jag ej har lust att lemna dig, men jag vill ej göra dig emot, efter du sjelf gaf kusin löfte, att jag skulle komma. Och så kunde de tro, att du vore riktigt skral, om jag ej kom dit i afton, och det få de då ej tänka, då du med hvar dag blir allt

raskare, tycker jag. Få se, om vi ej begge två nästa år fira hela julaftonen tillsammans på prestgården. Det skulle då bli en glädjedag."

— „Ja, få se", sade Rosa med ett svagt leende.

Det började redan skymma.

Rosa frågade, huru mycket klockan var och sade sedan: „Har du nu allt i ordning, om prestgårdsungdomarna äfven i år äro så snälla och komma och helsa på mig på julaftonen?"

— „Ja, du", svarade Hedda och började tända ljusen i begge rummen. „Farfars vackra pontaksservis står på bordet i salen och tar sig superb ut, der det röda körsbärsvinet så grant blixtrar i kristallkaraffen. Och mandelkransarna, hoppas jag, skola fresta aptiten, Jag tror de lyckats i år nästan lika bra som då faster Margareta var här för fem år sedan, och vi fingo så mycket beröm för vår bakning."

I detsamma förnam den sjukas skarpa hörsel ljudet af röster, som närmade sig gården. Hedda skyndade sig att jemka dynorna kring systern, så att hon skulle kunna halft sitta i sängen och taga emot de unga gästerna, som nu hördes komma uppför trapporna,

— „Vet du, Hedda snälla", sade derunder Rosa, „vi ha det ändå riktigt bra och trefligt här i vår lilla vänliga vrå", och hon tryckte svagt systerns trofasta hand.

— „Gud vare lofvad för allt", sade Hedda med en moderlig blick på den sjuka, „för sommar och vår, för höst och jul".

Med lätt hand jemkade hon ännu om systerns fina mössa, drog sin egen schal bättre opp på axlarne och gick fryntlig och glad som alltid att emottaga de unga gästerna, hvilka emellertid efter gammal vana i köket befriat sig från sina öfverplagg.

Det var en hel liten bukett af ungdom, som i nästa stund fylde de gamla systrarnes rum: den adertonåriga, i dag mer än vanligt af glädje strålande Tyra, den sextonåriga blyga Jenny samt deras yngre syskon, den älskliga, smeksam-

ma Anni och den bullersamma Eva, icke att förglömma den raska, trots sina 12 år mycket karlavulne Matti, som bockade af alla krafter för tanterna och dervid lyckades fästa uppmärksamhet vid sina nya, alldeles märkvärdigt högljudda stöflar, hvilkas brokiga, högst eleganta stroppar han dock ej fann riktigt passande att visa andra än pojkarne i drängstugan på prestgården,

Som kycklingarne kring hönan, så skockade sig de unga omkring den raska, vänliga tant Hedda, som åt hvar och en af dem hade ett skämtsamt ord eller en liten smekning, i det hon förde dem in till systern, som synbarligen lifvades af de ungas anblick och den blyga ifver, hvarmed de skyndade sig att framlemna sina julklappar, små hemlighetsfulla paketter med otroligt mycket lackklumpar uppå. Tant Hedda skulle få sina julklappar på prestgården, men de unga kunde ej försaka nöjet att sjelfva se tant Rosa öppna de åt henne bestämda paketterna.

Naturligtvis voro tacksägelserna lika hjertliga som gifvarenas afsigter, och nu följde den hvarje år upprepade frågan: „Kära Hedda, hvad ha vi nu att bjuda våra snälla gäster?“ dervid alltid för dessa — det var ju ej länge sedan äfven de äldre bland dem voro barn — framställde sig i tankarne de delikataste mandelkransar, sådana endast tanterna kunde baka, samt små finurliga glas, hvilka sågo ut som voro de hopsatta af hundratals klara isbitar, inom hvilka det söta körsbärsvinets röda saft blänkte.

Ja, bevars, „vi“ hade äfven i år något att bjuda de kära barnen, och ut i salen begaf sig hönan med sina kycklingar, der det skrockades och skrattades och mumsades, under det enstaka meningar, såsom „just i morse bakade“ — „tag nu mera för dig, snälla Tyra“ — „åh, Matti är karl för minst fyra kransar“ jemte annat vänligt småprat hördes in till den sjuka systern, som hvilade sig ett ögonblick för att få krafter att vid afskedstagandet ännu en gång se de unga omkring sig.

Under tiden prisade glada blickar och hvita tänder på sitt vältaliga sätt tanternas ypperliga bakelser, rent af de bästa, som kunde finnas i hela verlden. Ur hörnskåpet hade tant Hedda framtagit en påse med dylika, som Anni detta år skulle föra hem till mamma och pappa „att smaka på“, och nu var tiden inne för dem alla att skynda hem till prestgården i sällskap med tant Hedda, som med snabb och lugn blick såg till, att ingenting fattades systern, medan hon sjelf en gång igen skulle vara ute i verlden.

Nu började afskedstagningarne och med dem helsningarne och tacksägelserna ånyo — barnen måste nödvändigt taga med sig på vägen ett par mandelkransar till vägkost — och det glada stimmet samt det rika ljusskenet i rummen lockade kanariefåglarne att stämma in i julfröjden, då hon slog sina sista svallvågor in i systrarnas tysta boning. Endast Tyra hade blifvit ett grand allvarsammare än vanligt och höll länge i tant Rosas hand, då den gamla nu sade farväl åt denna sin förklarade älskling bland prestgårdsbarnen.

Sedan de unga lemnat rummen och börjat pelsa på sig i köket släckte Hedda de flesta ljusen, lemnande endast ett i hvardera rummet att brinna, dervid vidtagande nödiga försigtighetsmått för eldsfara. Hon placerade dynorna synnerligen omsorgsfullt kring systern och försedde hennes bord med allt, som Rosa möjligen kunde behöfva under de närmaste tvänne timmarne samt tryckte en kyss på hennes panna, i det hon tog afsked, alldeles som om det gält en lång resa.

Rosa blef ensam. Hon hörde det glada stojet från köket tilltaga och aftaga. För en stund uppstod en tystnad, ett par röster samtalade sakta. Så hördes Hedda med bestämd ton yttra ett gladt: „se så, kom nu mina barn. Jag har lofvat Tyra det. Sen få vi veta allt“. Strax derpå tillslöts farstudörren under hviskande röster af barnen, och snart hördes åter det glada ljudet af unga stämmor, i det sällskapet aflägsnade sig från gården.

Rosa betraktade tyst och med glädje i sitt gamla hjerta

de kära barnens små julklappar och tillslöt just ögonen, då dörren till salen sakta öppnades, och Tyras kända röst, litet darrande af otålighet, hördes yttra: „Blif inte rädd, snälla tant Rosa, det är Tyra“. Hvarefter den unga flickan, med sin hvita pelsmössa på hufvudet, skyndade sig in till den gamla, satte sig på kanten af sängen och tog Rosas hand i sina begge händer, lutande ned sina rodnande kinder mot dem och sade: „Jag hade ännu en liten julklapp åt dig, lilla, snälla tant, som jag ville, att du skulle tycka riktigt mycket om“.

— „Min allra käraste, snälla Tyra, du är sjelf min bästa julklapp“, hviskade den gamla smekande och med en frågande, öm blick.

— „Och den här“, sade Tyra helt sakta och ställde ett fotografiporträtt inom ram på bordet invid sängen, „den här, min egen, älskade gosse!“

— „Älskling!“, utropade Rosa med nästan ungdomlig glädje och höjde sig opp från kuddarne. „Tyra, barnet mitt! Gud välsigne eder båda! Hvad han ser präktig ut!

— „Ja, är det inte sannt, lilla snälla tant. Magnus är den bäste gosse, som finns“ och så berättade hon helt sakta, som om hon fruktat, att hela verlden lyssnade till hennes ord, hvad han vidare hette, och huru de under Tyras vistelse i Helsingfors under hösten hade blifvit bekanta och förlofvade, hvad han var och hvad han skulle blifva, och att ingen, ingen utom far och mor visste af saken, ej ens syskonen. Men i afton, inom en timme, skulle han komma med bantåget till prestgården, och då skulle de alla få veta det, men tant Rosa kunde ju ej bli den allra sista, och derför hade Tyra stält så till, att hon fått stanna ensam ett ögonblick qvar efter de andra.

Rosa såg så moderligt ömt på den unga flickan, som satt der strålande lycklig och rodnande i det svagt upplysta rummet. Då och då gjorde hon några små frågor, hvilka alla likasom ökade måttet af Tyras lycka, och sedan betrak-

tade hon länge den unge mannens bild, i det hon smekte Tyras hand.

Slutligen sade hon mera för sig sjelf än till den unga fästmön. „Magnus — ja, Magnus heter han. Vill du, Tyra, mitt kära barn, öppna chiffoniern och hemta åt mig den mellersta lilla lådan!“

— „Så gerna, lilla tant!“ svarade Tyra, och snart var den lilla lådan i den gamlas händer. På bottnen syntes några gulnade bref, hvarpå åtskilliga smärre etuier och askar voro radade.

Rosas bleka kinder visade spår af en svag rodnad, då hon med nervöst darrande hand upptog ett etui och öppnade det, hvarvid ett fint måladt miniatyrporträtt af en ung man blef synligt.

— „Ser du, min egen älskling, här är han, som varit min Magnus“.

— „Snälla tant“, var allt, hvad Tyra kunde säga med det vackraste tonfall i rösten, under det hon betraktade bilden af den unge, ståtlige ynglingen, som, med en grop i kinden och med mössan sjelfsvåldigt skjuten på sned, blickade så käckt ut mot verlden.

„Magnus var fattig, jag var då rik, mycket rik“, fortfor Rosa. „Min far visade honom bort, och vår korta kärleksdröm var slut. Vi höllo dock så innerligt af hvarandra, lilla Tyra. Det är nu snart 35 år sedan dess. Jag sörjde mycket, och min helsa bröts så småningom. Äfven han blef bruten — bruten på sitt vis och dog ung, i tysthet begråten af en ung flicka och aldrig glömd af henne, fastän hon långsamt fick vissna bort. Ser du, liten, der i det der etuiet finner du två ringar. Gif mig dem. Den här med den blåa safiren var hans första julgåfva till mig, den andra ringen gaf han mig vid afskedet. Jag bar dem, tills min hand blef så tärd och mager, att de ej höllos på fingret. Ingen annan främmande än du känner dessa ringars minne, och tala aldrig, ej ens med mig derom nu mera; men du

vill ju ej neka mig att bära den blåa ringen, kära barn? Det var en trogen gosse, som gaf den åt en flicka, som aldrig kan glömma honom, ej ens nu, då hon, gammal och tärd af plågor, gjort opp sin räkning med jorden. Om pligten blir dig lätt eller tung, så se på den klara, blåa stenen, och den skall säga liten Tyra: „Tro ger ro“. Och nu skall du gå hem, de vänta redan lilla fästmön! Helsa din Magnus från gamla tant, som ber Gud för er lycka. Skjut lådan åter in“, sade hon, i det hon behöll porträttet af sin ungdomskärlek i handen.

Då Tyra kom tillbaka från chiffoniern, sade den gamla: „Hvilken glad jul du bragte mig, min egen lilla Tyra. Farväl!“

Trött af det myckna talandet, lutade hon sitt hufvud tillbaka mot kudden och tillslöt ögonen, under det Tyra tryckte en kyss på hennes hand och, med det unga, lyckliga hjertat fullt af aprilskyar, sakta lemnade rummet, stängde farstugudörren, medtog nyckeln åt tant Hedda och gick med ungdomens lätta steg mot hemmet, mot kärleken och mot framtiden, hvars himmel i julqvällen strålade klar och blå som safiren i trohetens ring på hennes finger.

* * *

Då Hedda klockan 8-tiden återvände från den af glädje strålande prestgården, brunno de ljus, hon lemnat tända i hemmet, lika lugnt, som då hon gick derifrån.

Tyst trädde hon in i salen och såg in i det inre rummet. Rosa låg der tyst och stilla på sin bädd. En viss orolig känsla bemäktigade sig Hedda, och hon trädde närmare systern, som dervid slog upp ögonen med ett mildt småleende.

— „Välkommen åter!“ sade hon och sträckte ut handen mot systern, som satte sig på kanten af sängen.

— „Och de hjertligaste helsningar från julgranen på prestgården, der glädjen stått högt i tak i qväll. Kan du

gissa — men — men hvad i all verlden — här är ju Magnus sjelf på ditt bord! Aha, detta var då den kära Tyras hemlighet".

— „Ja, Magnus har varit här hela qvällen, Tyras Magnus — och han", sade Rosa, öppnade handen, som omslutit miniaturbilden af hennes forne vän, „Jag slumrade in så godt och känner mig så stärkt af den lugna sömnens sällsynta gåfva. Jag återsåg i drömmen den bortgångne, han stod för mig ung och stolt som fordom och såg på mig så blid som då och sade: „nu skall jag göra ditt hjerta friskt, så friskt." — Ack, kära Hedda! Det har varit en ljuflig, fridfull julqväll i vårt lilla hem".

— „Gud vare lof för allt, käraste min egen Rosa", sade den äldre systern. „Gud pröfvar, men han öfverger oss ej. Kanske Han skänker dig helsans dyra gåfva åter".

— „Kanske", sade Rosa med ett halft vemodigt, halft förklaradt uttryck i sin tacksamma blick. „Gud är god, Han ger oss tro, han ger oss ro".

Och natten kom tyst och lugn öfver de gamla systrarnas ensliga gård, julnatten med dess strålande klara stjerna, som leder den trötte till ovansklig frid och ro.

Man och hustru.

Det led mot julaftonen, och den tidiga skymningen hade redan inträdt. På den finska hufvudstadens mest besökta gator hade hela dagen strömmen af menniskor ute i julbestyr fortgått lifligt och gladt, och ännu märkte man ingen större minskning i rörelsen.

I den något aflägsna stadsdel, dit denna lilla berättelse vill föra läsaren, gick det väl ej så lifligt till, men ändå kunde man se på de vandrande, att hvar och en ännu hade mycket att uträtta, innan han kunde säga sig vara i ordning att emottaga den glada julaftonen.

Der oppe i tredje våningen af ett enkelt stenhus ses lampan i ett af rummen åt gatan redan tänd. Gardinen är ännu icke nerfäld, och vi se ett blekt och tärdt, men ännu ungt qvinnoansigte lutadt öfver en förtjusande, elegant pelerin af hvitt siden, hvilken den syendes flitiga händer kanta med svandun.

Allt är så tyst i rummet. Det simpla väggurets pickande ljud och sidentygets frasande komma tystnaden att förefalla blott ännu mera tung och djup. Men den unga sömmerskan synes ej ge akt derpå, hennes flit kommer henne att knappast lägga märke till det orediga buller och tramp, som höres från rummet invid, en liten sal i den enkla våning, som bebos af en nyss gift ung skollärare och dennes hustru. Hade hon uppmärksammare lyssnat till ljudet, skulle hon hafva märkt, att man som bäst der omflyttade möblerna i rummet och dit inbar något tungt föremål.

Men, som sagdt, den syende qvinnans hela uppmärksamhet tycktes vara fästad vid arbetet, hvilket hon blott för någon sekund afbröt för att kasta en orolig blick på väggguret, hvars visare obevekligt skredo framåt.

Om vi se oss närmare omkring i rummet, finna vi lätt, att den unga qvinnan ej bor der ensam. På ett bord vid kakelugnen ligger en pipa bredvid en tobakskardus, ett par stöflar skymta fram bakom klädskåpet och på en knagg invid dörren hänger en urblekt sommar manspaletå. Dessa saker tillhöra den flitiga sömmerskans man, med hvilken hon för tvänne år tillbaka gift sig, lemnande ett då för tiden förmöget och bildadt hem för att skänka sitt unga hjertas hela rika skatt af kärlek åt en obemedlad lägre tjensteman, hvilken fattat tycke för henne och fäst många framtidsförhoppningar vid den förmögenhet, hon en vacker dag skulle föra in i det nya hemmet.

Men den gamla historien upprepades. Den lyckliga smekmånaden var ej ännu alldeles förbi, då oväntade stora förluster tvungo svärfadern att lägga in om cession, hvilket tunga slag inom några månader lade den gamle mannen i grafven, dit han medtog en skymt af den sorgliga framtid, hans älskade dotter gick till mötes. De svikna förhoppningarne på ett rikt arf läto svärsonens svaga och lumpna karakter framträda i all dess nakenhet och förvandlade det intresse, han möjligen hyst för sin hängifna maka, till ett dolskt ruande på alla upptänkliga tillfällen att blotta för henne sin köld och sin ringaktning.

Hon å sin sida sökte till en början, ehuru bäfvande, dölja för sig, att hon förlorat sin makes kärlek, som dock ännu var för henne allt på jorden. Om han också ännu ej mera var densamme mot henne som förr, skulle hennes ömhet slutligen smälta bort isskorpan kring hans hjerta, hvilket hon i sin ungdoms oerfarenhet hade tyckt vara så varmt och ädelt, då hon under deras lyckas korta tid stundom fann der några glittrande korn, hvilka hon så visst trodde

vara renaste guld. Hvad brydde han sig om att ega sådant guld! Icke gjorde det ju hans begär efter njutning någon båtnad. Och hvar skulle väl mera för honom öppna sig det glada, beqväma lif, som han så säkert väntat sig. Hon ville ju ej ens dö, den der qvinnan, som hindrade honom att på annat håll, medan han ännu var ung, fiska opp åt sig med kärlekens metkrok ett rikt gifte.

Hans ringa lön förslog knappast till ett torftigt lif, men blef alldeles otillräcklig, då han nu för att visa henne, huru likgiltig hon blifvit honom, hvarje afton sökte glada vänners sällskap utom hemmet. Den lilla kredit, han egde, var snart slut, vännerna började finna honom långt mera besvärlig än han i sin inbilskhet kunde tänka sig. Sällskap måste han dock ha. Han sökte det lägre ned i samhället och blef så en ständig aftongäst på stadens simplare värdshus. Hennes älskande öga såg, huru han dag för dag förföll. Hon sökte natt och dag i sitt blödande hjerta efter de mildaste ord, som kanske skulle rädda honom från undergång, men hans kalla blick, hans föraktfulla knot öfver hemmets fattigdom, stötte de kanske funna trollorden åter in i det tysta rum, der de bådo till Gud om den älskades lycka.

Det var redan länge sedan han upphört att sörja för hennes små behofver. Det var likgiltigt för honom, om hon led nöd. Hon hade ju genast efter sin faders död börjat, först i hemlighet, sedan öppet arbeta med broderi och sömnad för att öka hemmets tillgångar. Då mannen för att söka reta henne, ej emottog det lilla, hon förtjenade och som hon med så stor bäfvan och sällhet tillika bjöd honom, plägade hon låta sina pengar ligga fram på ett bord, hvarifrån de snart nog försvunno i mannens fickor. Hans oordentliga lif kom honom slutligen att förlora sin tjenst, hvarefter hennes flit och den möda, han någon gång gjorde sig med renskrifningsarbete, var allt, som uppehöll det fridlösa eländet i det nya „hemmet“.

Huru annorlunda var ej förhållandet i den unga grannfamiljen, som vi i det föregående flyktigt omnämnde. Glädje och endrägt, arbete och kärlek gjorde makarnes små uppoffringar för hvarandra så ljufva och lätta att bära. Af jordiska håfvor fanns här ej heller just mycket, men dag för dag började ett trefligt välstånd smyga sig rodnande in i det lilla hemmet, och till denna julafton hade såväl mannen som hustrun riktigt ansträngt sig att kunna med vänliga öfverraskningar tolka för hvarandra sin lycka.

Men vi återgå till den pröfvade unga qvinna, hvars bekantskap vi flyktigt gjort och som vi lemnade, då hon i julaftonens inbrytande skymning lade sista handen vid ett arbete, för hvilket hon hade att vänta sig en för henne icke ringa inkomst.

Mannen hade efter middagen som vanligt gått ut och dervid kastat en hånfull blick på sin hustrus flitiga händer, som ej redan fått den kostsamma sömnaden färdig — och betalad.

Under hans frånvaro lyckades hans hustru dock till utsatt tid få sitt arbete slutfördt, och med en tacksam suck steg hon upp och lade den snöhvita pelerinen i en kartong, som kort derpå afhemtades och betalades. Af arbetslönen tog hon undan endast hvad hon nödvändigt behöfde för de följande dagarne samt lade efter vanligheten på bordet återstoden af sin lilla kassa.

Ungefär vid den tid, då julen kan sägas vandra opp för trapporna till de i otålig glädje väntande hemmen, hördes äfven tunga steg närma sig hennes tysta rum. Det var mannen, som hemkom. Han syntes mot vanligheten nästan vänligt stämd, och en skymt af kärleksfullhet flög öfver hans vackra drag, då hans snabba blick upptäckt, att det arbete, hans hustru haft för händer, redan var afhemtadt.

Sedan han aftagit den slitna öfverrocken, som han omsorgsfullt försökte hålla i så drägligt skick som möjligt, beqvämade han sig till och med att tilltala sin hustru.

Många voro ej orden, men de voro henne så ljufva att lyssna till, då en klang af det gamla, kära tonfallet tycktes gömma sig i dem.

„Det är ju julafton i qväll“ sade han och såg småleende på sin hustru, under det att hans öfre läpp lindrigt skälfde, liksom om han sjelf var oviss, om tonen i hans röst lyckades ljuda som fordom.

Med obeskriflig ömhet och rädsla i sin blick såg hon opp till sin man och sade: „Ja, och du kan ej tro, huru glad jag är, att jag i så god tid fick mitt arbete färdigt.“

„Hvilket arbete?“ frågade han med antagen likgiltighet.

„Den vackra siden-pelerinen, som jag var så lycklig att få beställd hos mig.“ „Jaså den“, sade han. „Den blir visst en julklapp i någon rik mans hus. Hvad skulle du säga, om jag skänkte dig en dylik grannlåt? Den kostar visst bra mycket“, tillade han med en frågande blick.

„Det tror jag visst“, svarade hon, „då jag endast i arbetslön fick så mycket“ och hon nämnde den lilla summan.

„Åh, du är ju riktigt rik och kan fira julaftonen helt galant. Men efter det nu är jul, och du någon gång förr, vill jag minnas, bett att få ge mig pengar, så vill jag nu ej neka dig det, om det gör dig ett nöje. Det är ju ändå julafton i qväll eller huru? Du skall inte bli ledsen för det“, tillade han med en förtrolig blick, under det han vid spegeln låtsade jemka om sin halskrage.

Med en i sin renhet rörande känsla af glädje, hvari man kunnat tro, att den långa tiden af lidande och sorg upplöste sig till en lycklig glömska, svarade hon endast: „Så gerna!“ och tog med sin lilla, kärleksfulla hand pengarne på bordet för att lemna dem åt honom, men hejdade sig i detsamma, öppnade i smyg sin portmonnai och uttog derifrån den ringa summa, hon aflagt för eget behof.

Med hela sin lilla kassa i handen närmade hon sig sin man och räckte den blyg och lycklig åt honom, ännu nästan rädd, att han skulle försmå den.

Han mottog pengarna till utseendet helt lungt och likgiltigt, under det han med kammen uppströk sina mörka lockar, hvilka hans unga hustru, o så gerna, ännu en gång hade velat med kärleksfull hand smeka.

„Ja så, tack skall du ha“, yttrade han, i det han lemnade spegeln oeh framtog ur byrålådan en ren näsduk. „Man kan behöfva dem i qväll, de andra ha väl i afton mycket penningar.“

Utan att se på henne, gick han derpå mot dörren, tog långsamt och med en trygg hållning öfverrocken på sig, gaf henne en icke ovänlig, men något trött nick och gick ut.

Ödmjuk, vi kunna ej säga förödmjukad, stod hon qvar, der han lemnat henne, såg mot dörren, som tillslutit sig efter den älskade, hörde hans steg allt mera aflägsna sig i trapporna, tills allt åter var tyst.

Det var som om hon ej ens med en suck velat för Gud förråda hans brist på kärlek.

Derpå gick hon till bordet, skrufvade med sakta skälfvande hand lampveken något nedåt för att spara på oljan och satte sig sedan ned vid fönstret och såg med tårlös blick, huru den ena våningen efter den andra började stråla af julgranens vänliga sken. Hon tänkte ej derpå, hon afundades ingen, hon kom ej i håg sjelfva julaftonen; hennes tankar smögo sig sakta efter honom, som lemnat henne.

Hon satt der länge. Bullret från grannens rum hade långt före detta upphört, och knappast något ljud förnams nu mera genom den tunna mur, som skiljde rummen åt. Då hörde hon grannen gladt ropa från salen: „Nu är granen tänd, min lilla gumma! Nu får du komma in!“ En klar och nästan barnslig qvinnoröst hördes derpå utbrista i ett rop af glädje, som bortdog måhända i en kyss. „Min snälle, stygge gosse, hvad har du gjort!“ hördes samma röst med det kärleksrikaste tonfall utbrista, och i ögonblicket derpå ljöd från mannens julgåfva — en präktig flygel — Beethovens underbara „Adelaïde“, i hvars öfverjordiska toner kär-

lekens lycka och sorg sväfva i tårar öfver den älskade och tyckas icke kunna lemna jorden för att svinga sig upp till den himmel, som står dem öppen.

Den arma qvinnan i det skumma rummet invid lyssnade till en början med en känsla af förundran till dessa toner, som varit henne så kära under hennes tid af lycka.

Ju längre hon satt der och hörde den jublande och klagande sången, desto klarare trädde hennes forna tid för hennes själs blickar, den tid, då äfven hon fått älska endast det goda och sköna i menniskolifvet. Hon tänkte med fasa, att hon kanske nu mera ej skulle ega kraft dertill, äfven om hon någon gång funne tid att tänka på sin själ. Hon visste nu, att hon offrat sin ande för honom, som hon ännu älskade med så hängifven kärlek, att hon trodde det skulle kunna rädda honom ur allt förderf, och ur det öfverfulla hjertat, som så länge i tysthet och med krampaktig styrka lidit, qvälde fram en ström af tårar.

De voro den älskades julgåfva åt henne.

Under det hon gret, hade musiken tystnat, men hon erfor nu en förunderlig känsla af lugn. Tonerna från det lilla lyckliga hemmet invid skulle blifva hennes sällskap under dygnets långa timmar. De skulle tala till henne om ett högre lif och hålla hoppet om kärlekens seger vaket i hennes hjerta.

Sakta skrufvade hon lågan i lampan åter opp och började arbeta för den älskade.

Då julnatten kom, uppsände hon en brinnande bön för honom. Kanske tog någon af de milda englar, som då återvände från jorden, hvilken de på julqvällen gästat, denna bön med sig och lade den ner för den Allsmäktiges fot.

Ludvig Åkerfelts julklappar.

Första kapitlet.

Huru Ludvig Åkerfelt blifvit förlofvad och nu bereder sig att fira julaftonen i sin blifvande svärfaders familj.

Midt i den lifliga rörelse, som på senaste julaftonsdag rådde på de mera trafikerade gatorna i Helsingfors, såg man en yngre man, knappast hunnen till trettiotalet, än till fots än med hyrkusk skyndsamt färdas från butik till butik, nästan alltid återvändande från hvar och en af dem med något nytt paket och skyndande att, allt eftersom deras antal ökades, aflemna dem i förbifarten hos portiern i societetshuset, der han hade sitt logis.

Vid närmare betraktande igenkänna vi i den unge mannen med det landtliga friska och glada anletet, den på sin tid i studentverlden mycket bekante oförarglige goddagspilten Ludvig Åkerfelt, nu välbeställd possessionat i sydvestra delen af landet samt inrest till hufvudstaden i det angenäma ärendet att tacka sin lilla fästmö, statsrådet Herbsts vackra dotter Irene för det förtjusande „ja“, hon med posten nyligen sändt till svar på hans mödosamt uppsatta friarebref.

Med fästmöns lilla bref om några bokstäfver hade följt faderliga och moderliga bref af statsrådet och statsrådinnan, naturligtvis jemte inbjudning att fira julen hos dem i Helsingfors.

I detta rättskaffens värf finna vi Ludvig nu. Han kommer just nu ut från Göhles eleganta utställning, der han lyckats öfverkomma några vackra saker, som undgått Helsingforsarnes sköfling. Han har stannat utanför butiken något villrådig, hvartåt han nu skall vända sig, då han i detsamma finner sig omgifven af två kamrater från de glada studentåren, två unga medicinare, hvilka med liflig belåtenhet utbyta handslag med den fryntlige landskusinen.

„Nå, det var tusan så roligt“, utropade Ludvig. „Nu skola vi ej försumma en enda minut, utan genast uppsöka vårt gamla, välbekanta bord på „opera-källaren“ och få oss en liten improviserad frukostmiddag och ett glas som fordom. Ni skall veta, gubbar, att ni har anledning att dricka en skål för mig, nyss förlofvad och välrangerad karl. Ja ha! Höger om, så får ni veta mera.“

Under hjertliga lyckönskningar följde de forna kamraterna Ludvig till operakällaren, der de i förväntan på en varm sexa slogo sig ned vid några flaskor bilinervatten med kognak.

Jo, så var sakens sammanhang. Ludvig, som i somras i Nådendal gått och förgapat sig i den vackra Irene, var nu hennes lycklige fästman, det var ju förbajskadt muntert, och nu hade han tur som alltid att i behofvets stund träffa villiga hjelpare. Julklapparne åt lilla fästmöns slägtingar hade nämligen satt honom myror i hufvudet, så mycket mer som de hos statsrådet hade för oeftergiflig sed att förse hvarje julskänk med en vers.

Förgäfves hade Ludvig bedyrat, att han ej ens i tankarne någonsin pressat fram bättre rim än „håhå, jaja!“ ingenting hade hjelpt. „Ju mera uppåt väggarne, desto roligare“, hade han fått till svar och derjemte af blifvande svärmor i förtroende det välkomna rådet att ta någon Apollosson till hjelp. Nu måste de gamla kamraterna visa, huru långt deras vänskap sträckte sig och skrifva vers på alla hans julklappar. Vänta nu -- de skulle bli en 12 à 14

stycken, af hvilka omkring hälften redan voro uppköpta.

Kalle och Wille, de båda medicinarene, försäkrade, att de lyckligtvis ej förstodo sig på verskonst mera än Ludvig sjelf, men Flaccus, Flaccus den glade rimsmidaren och långliggaren vid universitetet var ju i staden som vanligt, och han vore ju klippt och skuren till hjelpare i detta fall. Men hvar få rätt på den juvelen nu i julmarknadshvimlet? Telefonen fick börja spela, och efter förfrågningar till höger och venster, till kaféer och cigarrbutiker, gafs från kägelbanan i Kajsaniemi det hugnande svaret, att Flaccus i egen person der var sysselsatt med att slå kägel i sällskap med en länsman från Savolaks, en magasinsrått från Sveaborg och en cessionerad handlande från Gud vet hvilken småstad. Blott man sände hyrkusk efter honom, skulle han snart kunna bli fjerde man vid frukostrispen.

Just då vaktmästaren kom med tillsägelse, att sexan var serverad i ett af smårummen i öfre våningen, inträdde Flaccus med sin lugna hållning, sin korta kontorsrock, magen litet rundare än då Ludvig såg honom sist, men med det der oförargliga, lätta skälmska draget spelande lika pojkaktigt som fordom kring ögonen och munnen.

Det blef en munter sexa, fin till mat och drycker samt kryddad med tjog på tjog af skämtsamma anspelningar på forna studentupptåg jemte små snedsprång för stunden.

Sedan förlofningen helsats med salut af champagnekorkar, och kaffet inhemtats med en liten fin likör, blefvo Ludvigs julklappsbekymmer upptagna till ompröfning. Kalle, som umgicks i statsrådets hus, sekunderade Ludvig i en lätt skizzering af familjens medlemmar och närmaste slägtingar, allt i afsigt att väcka en fläkt af inspiration till lif hos Flaccus, men det dröjde länge, innan ens de minsta spår till håg för det poetiska uppdraget uppenbarade sig hos denne. Man presenterade för honom statsrådet och hans gemål, lilla fästmön och hennes åttaåriga syster Cecilia,

bröderna, löjtnanten Richard och studenten Birger — för resten välbekant för Flaccus — ja till och med den konstförståndiga hushållsfröken Ebba, men allt lika förgäfves. Först då raden af slägtingar till familjen öppnades med farbror Lars, välbeställd censor i en tryckeristad i landsorten, och hans fromma maka, antog studentpoetens blick den milda glans, som var kamraterna välbekant. Det blef aprilväder i hans inre, han sträckte handen långsamt efter en cigarr, tände den ännu långsammare, drog en lätt rök, fattade likörglaset och klingade med Ludvig, i det han sade: „som du vill!“

Jo då, det ville han visst och på hans vägnar de andra kamraterna också. Ludvig skyndade sig att rifva ett blad ur sin annotationsbok och började förteckna sina julklappar och dessas utsedda emottagare. Lilla fästmön skulle få ett guldur, alldeles förtjusande nätt, jemte fullständigt garnityr, riktigt i — hvilken stil var det nu, som herr Mellin hade sagt arbetet vara — stilen var just ej Ludvigs starka sida. Två gånger hade han fått hud vid juridisk profskrifning, hvarpå han lagt studierna å sido. Vidare skulle Irene få ett charmant halsband af de vackraste alabasterkulor, och något smått skulle han dessutom köpa åt henne. På hennes julklappar måste verserna bli fina, vackra, lätta och doftande af poesi, alldeles som den söta flickan sjelf. Om ändå Flaccus hade fått se henne! Åt statsrådet hade Ludvig ännu ej hittat på annat än Almanach de Gotha; åt statsrådinnan hade han ett kostbart sy-étui, i någon tusan till stil det också — magnifikt hade handlanden sagt det vara; åt löjtnanten en syperb teaterkikare och åt studenten en toilettenécessaire med borstar och dylikt af alla slag, allt med beklädnad af silfver. Hvad farbror Lars, censorn beträffade, hade Ludvig velat vara så delikat som möjligt, och då den gamle herren var en ifrig rökare, hade Ludvig valt åt honom en låda cigarrer, de allra bästa han anträffat, samt åt

hans fru, tant Sofi, en allvarlig bok: „andaktsöfningar för hvarje dag i året“.

„Här har du nu, bäste bror Flaccus, hela registret“, fortsatte han. „Gör nu ditt bästa! Jag hinner ej, ta mig tusan, befatta mig med hela saken. Jag har ännu en hel mängd bestyr att uträtta och uppköp att göra, så att före kl. 7 i afton kan jag ej tänka på att få återse er utom som allra hastigast. Men ingenting hindrar er att när som helst börja paketera de redan köpta sakerna, att skrifva utanskrifter och verser på dem och att för öfrigt göra er fullt hemmastadda i n:o 14 på Socis, der jag bor. Wille du, dig utser jag till vicevärd, medan jag är borta. „Tryck på knappen“ och gör er muntert och gladt så länge. Och kom ihåg, Wille, intet knussel i dag. Gör upp liqviden här, när du går, så får jag sedan klarera den med dig. Jaså, du är pank! Så mycket bättre. Var så god — det här förslår för en stund ännu. Och nu fyller jag på våra glas. Så der, och så der — och tack skall ni ha hedersgossar, att ni åtar er att göra mig till poet och introducerar mig i den nya familjekretsen på ett gentilt sätt — comme il-faut heter det ju. Jag skall taga allas hjertan med storm, till och med fröken Ebba Westerlunds, hushållerskan. Skål nu på den saken och farväl med er på ett par timmar!“

Ludvig tog sin kutskinnsmössa, nickade ett gladt adjö och var i nästa minut på färd till orangeriet Alkärr för att sjelf gifva ordres om den mest förtjusande blombukett till julaftonen åt sin Irene.

Klockan hade emellertid hunnit bli tre, innan vår possessionat lemnade blomsterhandlaren. Med god fart lät han det nu bära af ned mot staden ånyo och reste från butik till butik för att välja en docka, som kunde hoppas finna nåd inför hans åtta-åriga blifvande svägerskas ögon. Slutligen fann han en, som sades vara i pariserstil, äkta franskt arbete, och tillegnade sig den med samma glädje, som en kemist äran att ha funnit ett nytt grundämne.

Följde så ett besök i Edlundska bokhandeln, hvars trånga lokal var till den grad uppfyld af folk, att Ludvig tackade sin lycka, när han kom öfver ett vackert planschverk, Jonas Lies nyaste roman i praktband, Gustafva Björklunds kokbok i dito, samt ett prenumerationskort på en barntidning, hvarefter han stod i beråd att med allt detta styra af till Societetshuset, då det rann honom i sinnet, att Irene en gång i Nådendal beundrat en solfjäder, hvars mönster och fjärger djupt inpräglat sig i älskarens minne; och nu måste han ju söka rätt på en åtminstone något så när dylik „vift“, som dansken säger. Den, han efter ifrigt letande bestämde sig för, var hvarken af siden eller målad för hand, såsom Irenes ideal, men den var i alla fall ett non-plus-ultra, hette det i butiken, ett fint elfenbensarbete, utsökt, magnifikt, charmant.

Tre hela timmar hade gått åt till detta språng i butiker, och nu ändteligen kunde Ludvig Åkerfelt anse sig så der behjelpligen ha undangjort sina julklappspligter såsom fästman och på god väg att upptagas i en hittills främmande familj. Med anletet ännu gladare än vanligt, ehuru varm och litet trött, skyndade han upp till sitt rum, åtföljd af en gosse, som portiern skickade att bära hans nya laddning af paketter.

Redan i korridoren ljödo emot honom från n:o 14 kamraternas muntra skrattsalfvor, och då han störtade in i rummet, mötte honom den hemtrefliga synen af de tre vännerna och hjelparene, alla i skjortärmarne och omgifna af pappersark och färdigt inlagda paketter samt i full sysselsättning att försegla nya och att skrifva utanskrifter på dem.

Ett litet batteri af flaskor och karaffer, omgifvet af rökmoln, blänkte naturligtvis fram emellan paketterna, och med lugnaste fältherremin satt Flaccus med pennan i hand, uppläsande en strof till ompröfning af vännerna.

„Bra, bra!“ ropade Wille och Kalle, i detsamma Ludvigs glada figur blef synlig. Ett virrvarr af prat och nojs

kringvärfde honom i ögonblicket derpå, afbrutet blott af den affärsmessiga ton, hvarmed Flaccus affordrade honom rapporter om de nya julklappar, han medförde, samt om dessas fördelning.

„Solfjädern är åt Irene, planschverket åt söta svärfar, dockan och prenumerationskortet naturligtvis åt Cecilia, kokboken åt hushållerskan och romanen åt Irene. — „Och se så, gubbar, nu förtjena vi alla ett glas. Har ni selters här? Godt! Skål, Flaccus du i främsta rummet. Du har fått arbeta, det ser jag på alla dessa lappar. Jaså, du har renskrifvit dem, Kalle. Skål! du! Och Wille lackar. Skål du glada själ! Nu behöfver jag ju ej annat än sitta här med händerna i kors och se på. Men nog är det också ett fan till språng här i H:fors.“

„Nu måste du höra på något af Flaccus' mästerstycken“, utropade Wille. „Här finnes ömma och veka, moraliska och af litet lättare slag. Med hvad ska vi börja?“

„Hvad skref du, käre Flaccus, på Irenes guldur, det ville jag veta?“

Med en liten omärklig ryckning på venstra ögonlocket sträckte Flaccus ut handen, sökte rätt på versen bland manuskriptpappren och sade: „Bara munväder som det skall vara i dylika fall. Här har du ett eko ur ditt förslappade hjerta.“

„Den lilla tingesten går och går
Och pickar så jemt och så sakta.
Invid ditt hjerta han hvila får,
Han fröjdas hvar gång det af glädje slår.
Hur ville han icke vakta,
Att ingen sorg må tränga in
I lilla hjertekammaren din!“

„Nå, men det der klingar ju riktigt poetiskt och sannt, skulle jag tycka“, utbrast Ludvig. „Det låter, som om du sjelf vore kär, bror Flaccus. Det kunde ren vara på tiden på fullt allvar, eller hvad säger ni, gubbar“?

„Brinner — vinner — försvinner“, mumlade Flaccus, utan att låtsa höra på vännens ord, i fullt rimsnideri med en ny julklappsdevis för cigarrlådan.

Under fortsatt prat tittade Ludvig än på den ena, än på den andra versen, utbredande med sitt glada humör likasom strålar af solsken, hvilket i full kraft bröt fram öfver hans godmodiga anlete, då han fick tag i strofen:

„Kära bror Nalle,
Borsta din skalle!“

hvilken han högt och på fryntligaste sätt uppläste, dervid kamraterna, till och med Flaccus, hjertligt instämde i hans skratt.

„Det der passar ju förträffligt på hårborstarne åt Birger. Jo, nog tycks du, Kalle, lifligt ha beskrifvit alla mina blifvande slägtingar. „Nalle“, det namnet är ju som klippt och skuret åt Birger med sin yfviga lugg.“

„Kära bror Nalle,
Borsta din skalle!“

upprepade han och fann åter det uppsluppnaste medhåll af kamraterna i det skratt, hvarmed han beledsagade strofven.

„Inte förstår jag mig på poesi, inte ett dugg“, fortsatte Ludvig, „men det här, fattar jag, är muntert af blanka hin, och den versen skall göra mig heder i afton.“ Och kamraterna skrattade hejdlöst. „Det kommer från mitt eget pojkaktiga sinne. Det blir en treflig julafton. Men apropos, gubbar, hvar skolen I fira den?“

„Wille och jag ha lofvat dejourera på kliniken“, svarade Kalle, „och Flaccus, han har väl som vanligt sina egna, underbara väggar.“

„Jag går till en ung enkefru, en doktorinna Nassevitsch, tror, jag, hon heter“, sade Flaccus lugnt, „hon är född lutheran och på mannens sida slägt med kapten Blomagoff, proviantråttan från Sveaborg. Han bjöd mig dit i dag på kägelbanan.“

„Nå lycka till den allra gladaste jul med din doktorinna“, skrattade Ludvig och strök sig med flata handen om kinden, dervid han grinade till och sprang upp. „Oh hut, jag måste ju låta raka mig, för tusan. Ja, man får då inte sitta stilla här en minut; helt annat är det på bondlandet. Klockan är redan ½ 7, efter en timme vänta de mig till statsrådets. Hinner ni nu, hederliga gossar, bli färdiga med allt det der, medan jag är borta?“

„Med detta och mycket mer dertill“, svarade Wille upplifvad. „Skål mina herrar! En skål för Ludvigs lyckliga rakning!“

Och under fullt skratt bar det ut i staden till barberaren, der det som vanligt denna afton var öfverfullt hus.

Skulle vi under tiden kunna genom lyckta dörrar kasta en blick in i n:o 14 på Societetshuset, såge vi de tre upprymda vännerna lacka, skrifva och påklistra verslappar af alla krafter, medan skrattsalfvorna ljuda något mera hejdlöst, än situationen tyckes kräfva.

Slutligen var allt färdigt. Wille lät uppassaren hemta in en större korg, hvari samteliga julklappar inradades, hvarefter tillsägelse gafs åt portiern, att korgen skulle sändas till stadsrådet Herbst.

Då Ludvig kort derpå återvände, var allt julklappsstök förbi, och rummet hade åter antagit det der halfstädade utseende, som en resande ungkarl med så ovanlig skicklighet förstår gifva sitt logis. Vännernas glas fyldes ännu en gång under de hjertligaste tacksägelser af Ludvig, blombuketten från Alkärr, den allra vackraste, en fästmö kunde önska sig, anlände punktligt, och Ludvig fick efter kamraternas bortgång en qvart timmes tid att göra sin toilett för aftonen, hvarunder han med de varmaste kamratlika känslor halfhögt för sig sjelf upprepade: „Hederliga, glada gossar! Nog skall jag i min tur hjelpa er!“

Klockan hade nyss slagit half åtta, då Ludvig, förnöjd med sig sjelf och med hela verlden, ringde på hos sin blif-

vande svärfar, der julaftonens glädje och ostörda ro väntade honom.

Vissa om, att fästmannen slipper in, skola vi afsluta berättelsens första kapitel för att i det nästa och sista berätta om Ludvig Åkerfelts första och enda julafton som trolofvad.

Andra kapitlet.

Hurudant intryck Ludvig Åkerfelt och hans julklappar göra på de nya slägtingarne, huru han vinner en ny väninna för lifvet, och huru julaftonen hos statsrådet slutades.

Ludvig emottogs redan i tamburen af sin älskliga fästmö och fick redan der i tysthet en liten kyss till tack för den vackra julbukett han medförde. I våningen, som strålade af ljus, rörde sig familjens medlemmar ännu i de sista små omsorgerna för aftonen, och snart voro äfven alla de få inbjudna gästerna församlade: farbror Lars och tant Sofi, två unga löjtnanter, tjenstekamrater till Richard samt tre unga damer af ungefär samma obestämda ålder, alla intima väninnor till huset och alla tre fullkomligt lika klädda, så att Ludvig smått förbryllades och för andra gången måste presenteras för dem af sin fästmö.

Statsrådet sjelf, en lång, mager, men ståtlig figur med en lätt anstrykning af diplomat i sitt sätt, var den artigaste värd, och skenet från ljuskronan och julgranen föll så smeksamt öfver hans glatta hjessa. Statsrådinnan, som var hemma från Petersburg, var en huslig, liten vänlig qvinna, talade sin svenska med en lätt brytning och hade äfven i sitt hela väsende en svag reminiscens från Nevastaden. Farbror Lars, som bemöttes med en uppmuntrande vänlighet, bar en något uttjenad peruk, och hans brunröda korta helskägg hade synbarligen senast putsats af honom sjelf eller af någon barberare i landsorten. Han tycktes anse som en pligt att

troget hålla sig vid sidan af sin aktningsvärda maka, tant Sofi, som på sin ort skall ega anseende som en litterär dam och som beskyddarinna af tidens ädlaste sträfvanden.

De tre qvinliga vännerna till familjen hördes vara stora musikvänner derjemte, den ena af löjtnanterna likaså, under det att den andre, i likhet med sonen Richard, öppet beundrade operetten och varietén samt mera en passant buffett- och cigarrfröknarna i hufvudstaden. Studenten Birger var i hemmet ganska sluten och stillsam, men gällde i kamratkretsarne som en gryende bon vivant, och lilla Cecilia slutligen var allas bortskämda favorit, glad och snäll och lofvade att bli åtminstone en rätt vacker flicka.

I matsalen, dit de nyförlofvades vägar — af en händelse — fördes, fick Ludvig tillfälle att förnya sin bekantskap från i går med den aktade fröken Ebba Westerlund, en fyratiofem års dam, med ett säkert, men litet skrufvadt sätt, ungefär som en bicycle under en halft för sig kommen sportmans kommando, och med ett förbindligt och sockradt leende i sitt ansigte, der man ofta såg tungspetsen hastigt sticka fram och försvinna mellan de icke klassiskt skönt rundade läpparne.

Så snart teet var serveradt, och de äldre i sällskapet intagit sina fasta positioner för aftonen kring divanbordet, började julklapparne dansa in på gammalt helsingforsiskt sätt. De yngre, som föredrogo att vara på något rörligare fot, hjelpte lilla Cissy att plocka upp de inkastade stora och små paketerna, hvilka alla framlemnades åt statsrådet, som med väl accentuerad röst uppläste de verser, som pligtskyldigast åtföljde hvar och en af dem och som ej sällan väckte allmän munterhet och stort bifall.

Äfven af Ludvigs julklappar hade några redan uppenbarat sig med regelrätta deviser; så Almanach de Gotha åt statsrådet och det verkligen vackra hvita halsbandet åt Irene, som rodnande lät Ludvig sjelf fästa låset, under det mor och de öfriga gamla i familjen ännu en gång lyssnade

till de åtföljande poetiska stroferna, som statsrådet excellerade uti att djupt betona.

Så kom ett paket till löjtnant Richard med påskrift:

Året om och dag för dag
Höfves menskan, arm och svag,
Skåda upp mot himlens höjd;
Sök du der din enda fröjd!

Richards min var något kostlig att skåda, då han ur omslaget upptog en ansenlig postilla: „Andaktsöfningar för hvarje dag i året“, en något ovanlig och oväntad julklapp åt en ung krigare.

Tant Sofi, som satt bredvid honom, kastade genom lorgnetten en blick på titelbladet och sade: „En dyrbar, värdefull bok, käre Richard“, hvilket han med en artig bugning bejakade, öfvertygad om, att gifvarinnan var hans granne.

Richard lade boken med vördnad ifrån sig och steg upp samt hviskade, i det han smått vred om sina mustascher, allvarligt åt Ludvig, som stod invid julgranen med Birger: „jag fick en postilla“.

„Du då“ utropade Ludvig, „hvem hade trott det“.

„Ja, just jag“, sade Richard. „Svåger, kom och tag ett glas punsch på saken“. Och de gingo in i ett af sidorummen.

I detsamma uppropades Birgers namn af statsrådet, hvarefter han uppläste följande vers:

„Fast du ej har eget hus,
Lefver du i sus och dus;
Delar gladt af husets kassa
Ut åt vänner uti massa,
Middagar och små supéer,
Fina, fina små supéer.
Du förstår representera.
Gif oss, gif oss litet mera!“

Statsrådets röst ljöd lugn och klar som alltid, dock dröjde handen något länge på vägen, då han räckte julklap-

pen åt sin rodnande, tystlåtne son. Statsrådinnan räddade situationen med ett vänligt: „Nå, Birger, hurudan blir vår soupé i afton?“ hvarpå ett allmänt skratt följde, och Gustava Björklunds kokbok utdrogs ur paketet med något vresig hand af Birger, som utbrast, i det han betraktade versernas handstil:

„Ett dumt skämt af någon kamrat! Jag skall nog få rätt på honom.“

Ludvig, som återvändt från rökrummet, just då slutet af versen upplästes, kände igen Flaccus' skämt med hushållerskan och rodnade förläget öfver den fatala förvexlingen af julklapparne. „Gudskelof,“ tänkte han, då Birger utslungade sin misstanke, „jag gick fri den här gången. Men synd är det om Birger, han ser ju riktigt flat ut. Om vi blott vore på tu man hand!“

Åter en julklapp! „Till statsrådet och riddaren m. m.“ Sedan utanskriften var uppläst, hostade statsrådet smått, strök instinktmessigt öfver sin kala hjessa och läste med lugn, men smidig röst:

„Kära bror Nalle,
Borsta din skalle.“

„Rådet kommer väl sent,“ tillade statsrådet med ett smålöje, som tog sig mycket förnämt ut. Han öppnade paketet och framtog derur det dyrbara etuiet, hvars silfverglänsande borstar blänkte försmädligt emot den gamle herrn.

„Får jag se stilen“, sade hans hustru. „Alldeles obekant. Hvem kan det vara ifrån?“

„Det är ju detsamma, kära Julia,“ sade statsrådet och sköt sin gåfva åt sidan. „Ett något dyrt och ej öfver höfvan qvickt skämt. Offenbach har rätt: „starka karlar ha vi nog, men qvicka?“

Ludvig stackare stod som yrvaken. „Kära bror Nalle“, som hade gladt honom så mycket och som skulle göra heder

åt honom i qväll. „Åh fy fan, sådana slarfvar. De hade kanske hunnit skaffa sig en florshufva der på 14," tänkte han i sin goda tro om menniskorna. Djupt drog han efter andan och såg ut som en brottsling, då Irene, litet förstämd, hviskade till honom; „Pappa har många afundsmän". Nej, det ville han ej tro, det kunde ej vara möjligt. Det måste vara ett misstag, ett fatalt misstag. Men i all sin nedslagenhet och blygsel inför den för honom nya omgifningen, ryckte det till i hans pojkaktiga inre likasom på någon melodi: „Borsta din skalle, borsta din skalle!" Det skulle han ej ha gjort för inte, den fördömde Flaccus, som nu kanske med godt samvete satt och drack té hos kapten Blomagoffs enkekusin.

Den lätta förstämningen flög i nästa stund förbi och lemnade hos alla främmande och i synnerhet de unga qvar som bottensats en utmärkt benägenhet att finna hvarje infall muntert och skrattretande, så att till och med Ludvig, oaktadt all hans martyrlika beklämning, började få sitt humör tillbaka, i synnerhet som hans vackra planschverk med vördnadsfulla verser alldeles riktigt kom statsrådet i händerna, likasom prenumerationskortet åt Cissy och Jonas Lies roman åt hans älskade Irene, den sistnämnda julklappen åtföljd af verser, som togos da capo, så fina och djupa voro de, sade de tre damerna i lika klädningar och nickade åt tant Sofi.

Men „finns någon fröjd på vår sorgliga jord" suckade det tungt, mycket tungt i Ludvigs bröstkorg, då farbror Lars' ärade namn kort derpå uppropades med den versifierade harangen:

Med hand så ren och så fin och fager
Du, ömma, lätt uti saxen tager
Och sysslar glädtigt med den och ler.
Nu i ditt esse du är, jag ser.
Nu får du klippa, nu får du lappa!
Hvem tackar dig, om ej söta pappa.

Statsrådets panna och röst hade förgäfves ansträngt sig att bibehålla yttre lugn. All skönläsning var gifven på båten, och verserna nästan frammumlades, under det att stora svettperlor framsipprade på Ludvigs panna. Olyckligtvis hade han efter de beundrade verserna på Irenes bok tagit plats vid söta svärmors sida, midt i skötet af den familj, hvars medlemmar han gång på gång plågade med obehagliga nålsting.

Farbror Lars var den, som tog saken lugnt, i det han öppnade paketet och framtog den ytterst eleganta sy-necessairen, beså̊g småsakerna med barnsligt intresse och sade åt sin hustru, i det han pekade på fingerborgen och några andra detaljer: „De der äro af silfver. De ä' nätta pjeser allihopa, och allt så fint och elegant".

„Ja, det är jou riktigt fint, och man väljer så godt man kan", sade med sin petersburgska brytning den vänliga statsrådinnan, som, orolig i sitt inre, stigit upp och nu lutade sig öfver tant Sofis axel, klappande henne lätt och hviskande till henne förtroligt: „Jag går litet och ser om mina småsaker".

Äfven statsrådet gjorde ett afbrott i sin föreläsaresyssla och sade vänligt åt farbror Lars: „Vi två, vi sitta ju här utan både glas och cigarrer. På julaftonen tillåta väl så nära vänner och fränder som mina kära gäster oss gamla att taga oss några små friheter i damernas sällskap. Är det icke så! Hör du, Birger, hemta åt oss litet punsch och cigarrer. Rösten blir något sträf af det myckna läsandet, då julbocken i år synes vara frikostigheten sjelf, eller huru lilla Cissy?"

Med ett andetag af lättnad skyndade Ludvig att hjelpa Birger, som ännu var smått ur humör efter den bitande julklapp, Gustafva Björklund så oskyldigt bidragit att förskaffa honom.

„Om det här blott vore slut," tänkte Ludvig, „det bär ju rent af åt fanders. Hvad kan det vara för julklappar

som återstå, och i hvems händer må de hamna. De slarfvarne, de slarfvarne!“

Inne i rökrummet fann han de unge krigarne småflinande öfver de besynnerliga, satiriska julklapparne och undrande, hvilken tusan, som haft sin hand med i spelet. Det var som om Ludvig kommit ur askan i elden. „Men det kan ju nu ej mera hjelpas,“ bråkade det i hans arma hjerna, och med så vemodiga tankar, som denna kunde inrymma, emotsåg han qvällens slut och ertappade sig med den förfärliga farhågan, att hans Irene skulle slå upp med honom, om hon fick veta, att han var „afundsmannen“, att det var han, som kallat hennes pappa „Nalle“ och bett honom — „husch då!“

„Nå, der ha vi ju fästmannen,“ ljöd det lyckligtvis helt gladt emot honom ur löjtnanternas trio.

„Ett glas punsch måste herr Åkerfelt dricka med oss på julaftonen. Får det lof.“

Och Ludvig drack, och de unge männen beseglade sin bekantskap på julaftonen med en brorskål öfver glatta laget samt gingo i glad stämning åter in i salen för att dricka de gamle herrarne till, hvilka nu fått sig ett glas punsch, efter hvilket afbrott julklapparne åter börja hagla in till stor glädje för Cissy, för hvilken denna paus hade synts lång som en lektion i aritmetik i skolan.

En glad och lugn qvarttimme hade sålunda förgått för Ludvig. Statsrådinnan, som, inom parentes, hade den lilla petersburgska ovanan att gerna röka en fin cigarrett, hade i sitt rum hunnit unna sig denna njutning och hade nu åter intagit sin plats vid divanbordet, då tant Sofis namn uppropades, och statsrådet med i början ljudlig, sedermera allt mera bortdomnande röst uppläste versen:

„Ungdomen skalkas, dansösen sväfvar!
Hjertat i tappraste barmen bäfvar;
Vore jag närmare rampen och scen,
Litet närsynt — är man alltid — — då det gäller — — —

„Och så vidare, som vi minnas från den kända operetten,“ afbröt statsrådet versstumpen och öfverräckte paketet artigt åt tant Sofi, som med obeskrifligt stött min läste slutet af strofen och ur omslaget upptog en präktig teaterkikare, sägande: „Jag vet i sanning ej hvem jag skall tacka för denna uppmärksamhet mot ett obetydligt fruntimmer från en liten landsortsstad, der teatern lyckligtvis ej florerar.“

„Låt mig se, snälla Sofi,“ inföll farbror Lars med vanlig vetgirighet. „Vet du, det är en mycket dyrbar pjes, kära Sofi.“

„Och mycket nyttig,“ tillade hon med ej så litet spetsigt tonfall.

„I edra ounderskköna trakter,“ sade statsrådinnan godlynt, „blir den bra till att betrakta den vackra natouren.“

Men i ungherrarnes krets hördes under utbyte af hemlighetsfulla blinkningar den af statsrådet afbrutna refrängen piano-pianissimo ljuda: „när det gäller vackra ben,“ och äfven de tre musikaliska damerna pratade öfvermåttan lifligt med Irene, under det den literära tant Sofi beslutsamt tog kikaren ur sin mans händer och lade den i fodralet, som dök ned bakom henne i soffan.

Och så kom statsrådinnans „tour“ att få sin lott af de hemlighetsfulla julklappar, hvilka då och då dykade opp som leda troll ur störtfloden af vänliga gåfvor. Gumman satte venstra handen under högra armbågen och lutade kinden mot den andra handen, i det hon godlynt lyssnade till versen:

„Mörka och ljusa, starka och lätta
Täfla att vinna din gunst.
Kunde jag dig i förtjusning sätta,
Skall jag i blåaste dunst
Prisa din smak. Ingen dödlig kan då
Skilja oss från hvaranda, vi två.
Tyst jag din kärlek emottar och brinner,
Tills jag försvinner.

„Blif inte svartsjuk, goubben min,“ sade statsrådinnan fryntligt och framtog ur paketet en stor låda cigarrer, som hon behändigt öppnade med sin fruktknif och räckte åt herrarne med ett godmodigt: „Var så god, mina herrar! Vår litet malitiöse välgörare i afton tyckes ha reda på, att jag röker en cigarett, men för mig äro de här för starka. Var så god, mina herrar. De se emellertid out att vara goda.“

„Jag tackar så mycket,“ sade farbror Lars och utvalde åt sig en cigarr. „De måste vara magnifika. Vet du, Sofi, jag råkade i dag i en cigarrbutik fråga priset just på denna sort, och de togo 40 mark per hundra.“

„Så oförståndigt dyra,“ sade Sofi med en knyck på axlarne.

Under den lätta effekten af denna impertinenta julklapp, hvars hvassaste udd bröts mot statsrådinnans öppna sjelfbekännelse, hade Ludvig utstått skärseldens alla qval. Hans egen rara och genomgoda svärmor utsatt för drift! Det måste vara Kalle, som så noga kände till familjens alla medlemmar. Ah, huru Ludvig skulle straffa honom! Ångerfull drefs han till statsrådinnans sida, likasom om han velat beskydda henne mot en hel verld, och han kände sig nära deran att öppet anklaga sig sjelf för aftonens alla malheurer, då statsrådinnan med sin ur hjertat gående moderliga blick såg på honom och sade:

„Eftersom nou min lilla hemlighet ej mera behöfver döljas, så gif mig, käre Loudvig, en svag cigarett, om dou råkar ha en sådan.“

Den stackars ovane landtjunkaren mera störtade ned, än satte sig på stolen närmast gumman och bjöd henne en cigarett ur sitt étui, i det han med nästan tårfyld blick såg på henne och helt sakta hviskade: „Min goda, allrakäraste — — käraste — — svärmor — lägg ej på sinnet detta dumma skämt — du får ej vara ledsen!“

„Ledsen,“ svarade hon lika sakta, i det hon med den lugnaste min tog eld på cigaretten, „ledsen, kanske på dig, käre Loudvig? Du har väl aldrig tänkt ge mig ett så starkt rökverk?“ tillade hon skrattande.

„Nej, aldrig, aldrig, nej, vid himlen aldrig“, utropade Ludvig högt med den mest komiska patos.

Och statsrådinnan skrattade så, att de på en god stund ej stort lyssnade till statsrådet, som oföränderligt lugn uppläste julklappsverser och öfverlemnade gåfvorna åt sina egare, bland hvilka Ludvig naturligtvis ej var den minst gynnade af sina nya slägtingar.

Åter inkastades en af Ludvigs julklappar med utanskrift till fröken Ebba Westerlund, som endast då och då hade tid att på ett ryck infinna sig i salen och som nu inhemtades af Cissy för att emottaga sin gåfva, hvars devis lydde:

„På julqvälln tillåtes ju skämt och drift!
Säg, får jag dig bjuda en liten vift?“

Och fröken Westerlund log riktigt grannt af glädje, då hon ur kartongen framtog Irenes vackra, eleganta solfjäder, som förskönade henne alldeles ofantligt, isynnerhet då hon med dess utbredda hvita, genomskurna blad betäckte sitt rodnande ansigte.

„Åh, så gentilt“, utbrast hon. „En så dyrbar gåfva har jag då aldrig i mina dagar kunnat vänta mig, och jag försäkrar, att jag evigt blir gifvaren förbunden. Ett så kärt minne!“ tillade hon, viftande ett tag med solfjädern och kastande en blick af hemligt förstånd på Ludvig, som i detta ögonblick, så häpen han än var öfver gåfvans placering, för första gången kände en skymt af mildare känslor mot kamraterna, som spelat honom alla dessa puts.

Och fröken Westerlund startade af till sina hushållsbestyr, och det var som om solfjädern viftat bort till och med den minsta sky af förargelse ur den ljusa salen, der julklappar ännu dansade in i oafbruten följd.

Nu inkastades tvänne på en gång, som Cissy ifrigt kastade sig öfver och förde till sin pappa, som med en kyss på barnets panna belönade henne för besväret samt utropade: „Dessa paketer äro till hvardera af mina döttrar. Irene lilla, kom hit och tag emot din gåfva," tillade han, då han såg henne stående vid pianot i samtal med Ludvig och den nu redan ganska språksamme Birger. Och Irene kom, och statsrådet läste versen:

„Grann på ytan, sågspån inne!
Måtte ej ditt unga sinne
Fångadt bli af verldens flärd!
Nästa jul du får väl flera
Så'na skänker. Är då mera
Jag ett famntag af dig värd?

Omedelbart derpå föredrog statsrådet med förträfflig betoning, men mot slutet något tveksamt den vers, som åtföljde Cissys julklapp och som vi redan från första kapitlet af denna berättelse ha oss bekant, ehuru den måhända här bör upprepas:

„Den lilla tingesten går och går
Och pickar så jemnt och så sakta.
Invid ditt hjerta han hvila får,
Han fröjdas hvar gång det af glädje slår.
Hur ville han icke vakta,
Att ingen sorg må tränga in
I lilla hjertekammaren din."

De båda systrarne upptogo samtidigt sina paketer, under det Ludvig med en oro, som han ej mer kunde dölja, närmade sig gruppen, då Irene ur sin kartong upptog en elegant pariserdocka, medan lilla Cissy med stora ögon betraktade det guldur jemte brosch, ked och armband, som blänkte mot henne ur sammets-etuiet, men från hvilka dyrbarheter hennes blickar i samma stund oemotståndligt drogos till den vackra dockan, den allra sötaste hon någonsin sett.

Scenen lockade till och med farbror Lars till ett uppsluppet löje, och statsrådinnan, som lemnat sin plats i soffan och slutit sig till gruppen, utropade: „Nå, hvem af mina begge döttrat är nou den riktiga fästmön, Cissy eller Irene? Här måste vara en förvexling, käraste Ludvig eller hourou?

Det var som om en sol gått upp öfver Ludvigs friska och gladlynta drag, då han fattade statsrådinnans hand och, kyssande den lika hjertligt som vördnadsfullt, sade: „Inte en, nej inte endast en förvexling, utan många, många fatala misstag hela julaftonen igenom. Nästan alla mina små julgåfvor ha hamnat på orätta händer, tack vare tre muntra studentkamraters misstag. Upptagen af språng hela dagen, lemnade jag åt dem att paketera in dessa saker, och då, som ni alla veta, jag ej kan skrifva ens den anspråkslösaste vers, blefvo äfven verserna fabricerade af dem. Och derför har det gått som det gått, så att — ja, så att jag stundom i qväll ej vetat, om jag drömt eller varit vaken.“

Skrattande och leende hade alla slutit sig omkring Ludvig, medan han talade, upprörd som om det gällt en svår förbrytelse, men ändå frimodig.

„Men nu följer absolution“, genmälde statsrådinnan, „och syndaren går fri.“

„Ja, gif mig absolution, mitt herrskap“, sade Ludvig helt nyter, „mig och mina kamrater!“

„Beviljas!“ svarade under allmänt bifall statsrådinnan, utbredande armarne med en liten österländsk bugning.

„Mamma!“ afbröt Cissy, som otåligt stått vid modrens sida, utan att kunna slita sina blickar från den härliga dockan, som Irene skämtsamt lekte med, „mamma, fick Irene den vackra dockan?“

„Vill du byta med syster?“ frågade Ludvig lilla svägerskan, i det han upptog guldgarnityret från en stol, hvarpå Cissy lemnat de vackra smyckena.

„Skulle du nännas, Irene, ge mig dockan?“ frågade Cissy bedjande och smekte systern, som med en kyss lade

den efterlängtade dockan i barnets armar, den skönaste julklapp, Cissy kunnat drömma om.

„Och ser du, Cissy, här på uret står redan Irenes namn," sade Ludvig, öfverlemnande gåfvan åt sin fästmö.

„Och hvad är det nu, som jag och de andra fått af dig, min gosse," frågade statsrådinnan. „Vi stå här lika nyfikna som dumma, intrasslade i härfvan. Får jag hålla mina cigarrer eller huru?"

„Nej, nej, för ingen del. Kanske härfvan till slut kan reda sig", sade Ludvig utomordentligt glad att komma ut ur det nät, hvari han insnärjts. „Jag föreslår, att min goda tant Julia öfverlemnar cigarrlådan åt farbror Lars och emottar synecessairen af honom samt byta om äfven julklappsverser, och att tant Sofi afstår kikaren åt Richard i utbyte mot den bok han erhållit, och att du, Birger „kära bror Nalle" ville „borsta din skalle" och öfverräcka kokboken —"

„Var det från dig, din skälm?" afbröt Birger under allmänt skratt.

„Kokboken jemte verser," fortsatte Ludvig allt mer lifvad, „åt fröken Westerlund".

„Tackar förbindligast," sade fröken Ebba, som med solfjädern ihopslagen emellertid inträdt i salen.

„Och solfjädern, jag kunde väl tro, att den vackra gåfvan ej var åt mig?"

„Jo, för all del, min bästa fröken," sade Ludvig högst artigt, tryckande lätt Irenes hand, som hon lagt inom hans arm. „Om den lilla julklappen kan bereda något nöje."

„Så herr Åkerfelt kan säga!" sade fröken Ebba småleende och lät dervid af misstag sin lilla tungspets bli synlig minst dubbelt så länge som vanligt vid dess utflykter. „Inga ord kunna uttrycka, huru tacksam jag är för den dyrbara gåfvan, ett minne för hela lifvet."

„Och nou äro vi väl alla belåtna och ge fästmannen aflat ända till nästa joulafton," sade statsrådinnan, under det fröken Westerlund sakta hviskade henne ett ord i örat.

„Ack, mitt herrskap, ej blott till nästa jul, utan för alltid, om det gäller poesier,“ sade Ludvig, i det han slog armen om sin unga fästmös smärta lif, „ty ej sannt, Irene, det är ju första och enda julafton du vill se mig som en bortkommen fästman i hufvudstaden!“

„Och nou, mitt herrskap,“ sade statsrådinnan med en liten bugning, „nou gå vi att soupera. Fröken Westerlound säger, att hon fläktat så ifrigt med sin solfjäder på loutfisken, att hon frouktar, att den kallnar alldeles, om vi låta vänta på oss. Kusin Lars, din arm, om jag får be.“

Företrädda af värdinnan och farbror Lars gingo de alla in i matsalen, der julqvällsvarden intogs i all sköns gamman, och skålar druckos till de förlofvades välgång o. s. v.

Lyckobönan i risgrynsgröten fick farbror Lars och såg lika lycklig och belåten ut att erhålla denna „vackra pjes“, som han kanske var, då han i tiden emottog den famösa en marks sedel, som herr J. Kr. Svanljung i Wasa sändt honom, såsom åt alla hans ärade kamrater vid deras tillträdande af tjensten, „till förökande af deras inkomster.“

Och så slutades Ludvig Åkerfelts pröfningar i allo lyckosamt på hans första och enda julafton som nyförlofvad, ty bröllopet skall stånda redan i påsk.

SAGOR OCH SKIZZER.

Skogen är evigt grön.

Hvarför är du, mörka barrskog, mig så kär? Vid ditt drömmande sus slår mitt hjerta så lugnt. Nu vill jag höra dig åter.

Här på mossan vill jag sätta mig ner.

Hur sommarvinden går frisk i tallarnes rika kronor, högt öfver skogens ljung! Se, huru de vagga sakta i ljufva minnen. Och hur mörkblå synes ej himlen ofvan skogens mörka grönska!

Hör! I fjerran brusar det doft. Det är en stormil, som går genom skogen. Nu böja sig de smärta granarne efter vinden, nu vagga tallarnes grenar oroligt, nu går det ett sus genom tallskogen.

Ett fint regn af barr faller ner öfver lingonrisen bland mossan. Stormilen flyktar hän öfver ängen der borta, dess brus dör bort, och det är lugnt och tyst i skogen. Endast den milda sommarfläkten vaggar sakta i tallarnes höga kronor.

Hur ljuf är icke skogens svalka.

Flugornas vingar glänsa till, då de flyga der i solskenet. Huru grön skimrar ej mossan der! Der invid doftade konvaljerna, då det var vår.

Jag ville slumra in vid skogens sakta sus. Hvarför är barrskogen mig så kär?

Hör, hvad qvitter der borta i skogsbrynet. Det är en fågel, som flyger från toppen af granträdet inåt den dunkla

skogen och sjunger derunder sin glada sång. Det är gråsångaren, som kallar på sin maka.

Svarar hon ej? Qvihvitt! Der flög hon från busken in mot den gröna skogens skymning. Qvihvitt! Hon synes ej mer. Allt är åter tyst utom barrskogens sakta sus.

O, jag ville slumra och drömma här vid den höga tallen under himmelen blå.

Hvad drömmer då den susande skogen om? Tallarnes kronor vagga så sakta. De hviska sin saga åt sommarvinden:

Det var en vårdag på den unga jorden. Barrskogen stod frisk och grön. Solsken hvilade öfver skog och sjö. Hvita, lätta skyar ilade öfver himmelen blå. Vårbäckarne sorlade gladt, och fåglarne qvittrade i lunden.

Då gick en guldlockig tärna genom skogen,

Med tjusning skådade hennes blåa öga jordens fägring. Hon log och hviskade ohörbart ett namn.

Och då stod en yngling der, och hans starka arm slöt sig kring den älskades lif.

Och han blickade trofast in i hennes blåa ögon, som logo mot hans.

Och genom skogen gick en darrning af sällhet.

Det var en vårdag, då ännu ingen kärlek blifvit sviken, ingen tro blifvit bruten.

Och en sakta ton flög genom skogen, och det var som om en ande sjungit: „Allt kan flykta. Våren försvinner, och solen går ned. Men kärleken är evig. Den, som förstår min sång, kan aldrig dö!“

Och det gick ett sällsamt sus genom den unga barrskogen:

Kärleken är evig, evig, evig!

Detta är skogens saga. Han tror på den, och den är evigt ny. Han hviskar den åt sommarvinden, då tallarnes kronor vagga sakta, högt öfver skogens ljung.

Skogen blir evigt grön! Må kärlek svika och trohet dö, här susa dock tallarnes kronor sin saga. Vinden lyssnar till den, skogsfåglarne qvittra den jublande, och den skall aldrig dö bort. Lyssna, hör du den ej i skogens underbara sus?

O ja! Du hör den! Skogen är evigt grön!

Vinterflugan.

Detta är historien om vinterflugan. Det var en herrfluga, ty den kallades han. Vinterfluga hade han väl ej alltid varit, men det går dock an att kalla honom så, ty vinterfluga blef han ändå till slut, det hjelpte ej annat. Då var han gammal och ålderdomssvag, men gammal har varit ung, och äfven vinterflugan hade haft sin ungdom.

Han var hemma från landsbygden, eftersom han var född och bodde i en tallskog; dock må man derför icke tro, att det låg något vildt och påfluget hos honom. Nej, han var en mycket vänlig och saktmodig varelse. Han hade väl aldrig njutit af det fina och behagfulla i lifvet, ty hans natur var mycket blygsam och tillät honom aldrig att egna en hyllning åt prestgårdsfröknarne, då de varma och småtrefliga om söndagseftermiddagarne foro i den gamla trillan genom tallskogen på visit till herrgården. Deraf ser man, att han ej uppfattade lifvet rätt, ty deras kinder voro röda och trinda som de präktigaste lingon. Han var allt för blygsam till sin natur, den der vinterflugan.

Också besvärade han heller aldrig prestgårdskorna, då han om aftonen såg dem surmulna och sömniga tåga hemåt längs landsvägen, och detta var mycket fint gjordt af en fluga. Utan att bekymra sig om dem surrade han gladt om mellan de nedersta grenarne på tallarna och getporsen, som växte på tufvorna i kärret just nedanom tallskogen. Och dock funnos både rödbruna, spräckliga och blacka kor, ja

till ock med' en svart, som hette Mustikki, men hon var ej mycket stor, ty hon var ej från prestgården, utan från torpet der nära tallskogen, fastän hon fick gå i vall tillsammans med prestgårdskorna. Derför höll hon sig också till sist i skaran.

Och aftonsolen lyste bjert och grannt, då hornboskapen gick öfver spången, som ledde öfver kärret. Ledstången, som stod på den sida, der kärret var djupast och der albuskarne växte, var i solskenet blossande röd, ty hon var så generad öfver, att solen skulle göra sig besvär med henne, och det ville hon för ingen del.

I vall med prestgårdskorna gick en liten sjuårig flicka, och hon var hemma från torpet vid tallskogen liksom Mustikki, som derför också höll sig närmast henne. Der kände sig Mustikki hemmastadd och den var mycket försagd af sig i stort sällskap. Som de voro hyggliga kor, de der prestgårdskorna, och en dessutom egen, kunde hon lätt hålla styr på dem, så liten hon än var. Född var hon till vallpiga, ty från torpet skulle vallet skötas, men detta visste hon ej, då hon kom till verlden. Född var hon ändå som sagdt till vallpiga, och vallpigan kallades hon också, fastän hon var döpt som andra barn, men då man har tjenst, så skall man bära namn derefter, sade skallfogden.

I bara linnet gick hon väl ej nu mera, utan i dess ställe hade hon en blårandig klädning på sig; den var gjord att växa i, och derför snafvade hon ofta, då hon gick på tufvig mark. Men här var slät landsväg och derför rörde hon flinkt på de små svarta fötterna. Hon rådde ej för, att de voro svarta, ty det var fuktigt i skogen och dam på vägen. Ren var hon för öfrigt och nätt att se uppå, Kinderna svälde röda och trinda som smultron i hagen, och ögonen lyste så blåa och glada fram ur den solbrända ungens ansigte. Och då hon nu förda korna hem och gick bredvid Mustikki från torpet, sjöng hon så, att det klingade i skogsdungen. Hör, hurudana driller hon slår till! Det dugde att göra efter! Det var

rätt i vinterflugans smak! Han blef så förnöjd, att han surrade rakt fram till henne, fastän han var rätt blygsam i sitt sinne. Men så var hon ju blott en liten sjuårsgammal flicka.

Hejsan! Hvad det klingade grannt! Surr! Surr! skrattade han, flög omkring som en tok och gnolade samma visa som hon, så trodde han åtminstone sjelf. Det var en flicka, som dugde. Och hurtigt flög han nu ner på vallpigans gula lockar. Om han fått tid på sig, så hade han kanske häpnat öfver sin djerfhet, men nu hörde han blott på hennes sång. I sin förtjusning kom han att titta ner på den lilla tösens kind. Den var så röd och fager som den vackraste ros, och helt yr i hufvudet satt han, utan att han sjelf visste det, på den lilla flickans kind. Hvad den var fin och mjuk! Det var det behagfulla och ljufliga i lifvet, det insåg han nu. Och flickan sjöng, som om ingen fluga sutit på hennes kind, och deraf såg man, att hon var från torpet. Och vinterflugan var så lycklig, att han ej alls rörde sig.

Men då kom flickan från skuggan i solskenet, och nu vaknade vinterflugan ur sin förtjusning, rodnade helt förlägen och flög bort. Flickan fortfor att sjunga, skrattade och slog med sin björkruska efter vinterflugan, men det gjorde hon på lek, det såg man, och detta gjorde vinterflugan godt i hjertat. Han glömde hvad han gjort och surrade från solskenet till skuggan igen i stor munterhet.

Och den lilla flickan gick framåt och vek af bakom träden. Sången klingade på afstånd och hördes snart ej mera.

Men allt surrade vinterflugan. Detta hade varit hans lyckligaste dag. Han hade fått en allrakäraste vän och insett det behagfulla i lifvet. Han kunde ej hålla sig stilla, utan flög omkring i ringar öfver vägen, der hon gått fram, men ilade sedan tillbaka till skogen, som om han ej vågat till fullo njuta af sin glädje. Och sommarnatten låg öfver skog och mark, då han somnade in i en liten blomma vid randen af kärret.

En vacker morgon följde på denna natt, och vinterflugan vaknade helt brydd vid minnet af sin djerfhet och sin förtjusning. Han fann väl, att man ej bär skulden för sin känsla, men desto mer för att ge den ett uttryck, om man gör anspråk på att vara anständig. Hvad tänkte väl den lilla flickan om hans näsvishet! Och vid tanken härpå blef han åter helt förlägen.

Omsider kom den tid, då korna gingo i vall. Mustikki var åter den sista i tåget, och strax der efter „tultade“ den lilla flickan fram i sin långa klädning. Hon sjöng som förrut gladt och hurtigt, så att det klingade i skogen, och vinterflugan surrade om i talldungens skugga från gren till gren. Han var så lycklig och glad. Hans käraste gick ju förbi med korna i vall! Hvad hon var söt den lilla guldlockiga sjuåringen! Och så försvann hon vid vägens krökning, men qvar blef hon i vinterflugans hjerta.

Sommaren gaf många härliga morgnar och milda aftnar, men det märkte ej vinterflugan. Han var så tankspridd, att man skulle ha sagt, att han varit yr i mössan, om han haft någon sådan. Dock log han åt allt, utan att han sjelf visste det, ty han var så förnöjd i sitt sinne, och hela Guds skapade verld var så i lag för honom och så skön.

Och så blef sommaren slut, och alla flugor hade efterhand försvunnit, man visste ej rätt hvart. Men vinterflugan hade förglömt sig och skulle derför öfvervintra. Och då sommaren var slut, var det också slut med vallgången i skogen, och bedröfvad väntade vinterflugan att få höra den lilla vallpigans muntra visa. Hon kom ej. Hon var hemma i torpet hos far och mor.

Men detta visste vinterflugan ej, der han med hufvudet på sned surrade omkring för att hålla sig varm, ty det blef rätt kallt i skogen.

Då kom han ihåg, att han en afton, då hon gått förbi med sina kor, med möda kunnat lägga band på sin känsla och att han haft djerfheten att flyga opp öfver den högsta

tall, som fanns i skogen, för att ännu en gång få se en skymt af henne. Och då hade han sett henne drifva sina kor långs åt prestgårdståget och öppna grinden till gården. Längre hade han ej vågat betrakta henne, men från prestgården visste han nu, att hon måste vara hemma.

Ack, ju längre han tänkte på flickan, desto större blef hans lust att få se henne åter. Hvad det måste vara vackert derborta på prestgården, tänkte han, och så kunde han ej längre motstå sin längtan, utan flög dit, der han trodde den lilla flickan var. Han visste ej, att hon var honom så nära, i det lilla fattiga torpet vid tallskogen.

Då han kom till prestgården blef han helt förlägen öfver dess härlighet, men ingenting kunde ju vara godt nog för den lilla vallpigan. En jungfru tvättade af fönstren i ett rum, hvarest dubbla fönster skulle insättas, och då hon lutade sig ned att doppa handduken i vattenbaljan, flög flugan lätt och tyst in i det varma rummet.

Och dubbla fönster sattes in, och med detsamma var han en riktig vinterfluga, fastän vi redan förrut kallat honom så, ty vinterfluga blef han ju ändå! Det hjelpte ej.

Det var i unge herrns rum, som vinterflugan kommit. Unge herrn, som var gymnasist, var en vänlig och glad själ, men var för öfrigt ej riktigt lik slägten; han gick dock an äfven i prestgårdsfröknarnes tycke. Han var dock icke nu i rummet. Vinterflugan flög högt opp på kakelugnskransen. Han väntade hvarje stund, att den lilla flickan skulle inträda och han blygdes mycket för sin djerfhet att hafva följt henne hit. Han trodde allt, att han var i hennes rum och såg derför med innerlig andakt på allt hvad i rummet fans. En hvitmålad pinnsoffa, en läderbeklädd stol framför skrifbordet och en liten bokhylla, på hvilken funnos många böcker, som hos en gymnasist böra finnas. Der stodo Strelings grammatik, Schellers lexikon och Anabasis, hvem minnes väl, hvilka alla namn de andra böckerna buro, men i en vrå såg man äfven några böcker, på hvilkas ryggar man läste: Dikter.

Dessa böcker voro dock ej så stora som de andra på hyllan. Finlands karta hängde på väggen och midt emot en dubbelbössa samt en gammal resväska.

Hvad allt detta betydde, förstod sig ej vinterflugan uppå, men det var dock mycket präktigt och nytt för honom, som var från tallskogen, och han stirrade så oafvändt på all denna härlighet, att hans ögon föllo igen och han somnade.

Tri-i-il! Hvad var det? Han vaknade opp och hörde helt yrvaken de allra vackraste toner. „Nu är hon här!“ jublade han i sitt hjerta, men det var gymnasisten, som spelade en hjertinnerligt vacker visa på sin fiol. Det märkte vinterflugan nu, men hans käresta hördes ej af.

Och gymnasisten gick af och an i rummet och spelade så besynnerliga toner. Än brusade det i strängarne, som då tallarne bröttas med vinterstormarne, än smälte sången i vemod. Man såg, att hans tankar irrade omkring med tonerna, och hans ögon fingo en så vacker glans. Och så tystnade musiken; då ryckte ynglingen fram ett papper ur sin låda, satte sig ned och skref några vackra verser om, huru våren vaknar i skog och sjö — i himlen och i hjertat. Sedan sjöng han dem helt sakta för sig sjelf, att ej prestgårdsfröknarne, som bodde i rummet bredvid skulle höra det; de tyckte ju icke riktigt om, att deras bror ej var lik slägten. Då sången var slut, såg han ut genom fönstret, hur den dystra hösten drog fram öfver skog och sjö, och då sjöng han åter gladt och hurtigt om, hur våren vaknar.

Det tycktes vinterflugan som om han hört den lilla vallflickans sång der borta i skogen. Hon, endast hon, var i hans tankar. Ack, han blef så varm om hjertat, han flög från kakelugnskransen till bokhyllan, han flög tillbaka. Den stackarn hade insett det behagfulla i lifvet och var åter kär, kär i gymnasisten, som sjöng om, huru våren vaknar!

Att denna känsla var mycket djerf, det insåg vinterflugan mycket väl, och derför kände han sig så orolig och brydd. Men han var dock lycklig, ja mycket lycklig. Vall-

flickan och gymnasisten, något bättre fanns ej för honom på hela Guds gröna jord.

Då gymnasisten tog sin mössa och gick ur rummet, flög vinterflugan, helt yr i hufvudet, till papperet, der det stod om, hur våren vaknar. Han tyckte, att han åter satt på den lilla flickans mjuka kind och gladde sig öfver lifvets ljuflighet. Förlägen ertappade han sig vid att åter hafva gifvit sin känsla ett allt för starkt utbrott och flög tyst tillbaka till kakelugnskransen, fast besluten att aldrig mera göra så.

Och så kom gymnasisten, hans käraste in och satte sig att läsa. Då han sutit en stund, öppnades dörren, och den lilla vallpigan med en bok i handen neg gladt i dörren, sedan hon litet förlägen och med möda förmått öppna den. Gymnasisten nickade vänligt; de satte sig vid bordet, och det var som om hon gått i skola hos gymnasisten. Det gick så allvarligt till, men hjertinnerligt vänligt såg han på henne, och glad och rask såg hon på honom. Och så tog han ner från bokhyllan en af dessa böcker, på hvilka det stod: „Dikter“ samt läste högt för henne. Och hon log så godt, och stundom knäpte hon andäktigt ihop de små händerna och lyssnade till hvad han läste.

Sedan tog gymnasisten sin fiol och spelade för henne sin visa. Och så neg hon och gick bort, men ute på gården klingade en vacker sång, hon sjöng gymnasistens visa. Ynglingen lyssnade en stund till hennes sång, sedan grep han åter sin fiol, han var så glad och lustig i dag, och muntra polskor klingade nu i gymnasistens kammare.

Och vinterflugan var med om hela roligheten! Vallflickan och gymnasisten! Vallvisan och vårvisan! Men han gaf ej nu sin känsla utbrott, han var en saktmodig fluga, som sträfvade att lägga band på sig. Orörlig satt han på den hvita kakelugnskransen och höll sig väl fast, ty hela rummet dansade för honom, så glad var han.

Och gymnasisten drog jagtstöflar på sig, klädde sig i

sin gröna rock, slängde bössan på axeln och gick ut i skogen. Detta var rätt bra för vinterflugan, som behöfde lugna sig, han var för känslig.

Men i och med detsamma hördes ett klingande skratt, och in i kammaren rusade alla tre prestgårdsfröknarne. De passade på, då gymnasisten nu var borta, att få taga mått af hans gamla resväska. Till julen ville de öfverkläda den med nytt broderadt öfvertåg med Tron, Hoppet och Kärleken uppå, och det var vackert. Och de gladde sig så åt sin fintlighet och gymnasistens öfverraskning, att de höllo på att kikna af skratt. De kallade honom gymnasisten, ty de aktade honom.

Den äldsta af dem, en mycket treflig prestgårdsfröken, såg vinterflugan oppe på kakelugnskransen och ropade: „Ser ni vinterflugan! Hon värmer sig!“ — Hon kallade vinterflugan *hon*, och dertill hade hon ingen rätt.

Och så ropade de andra: „Hon är ålderdomssvag!“

„Men det är inte *han!*“ sade den fiffigaste af de tre. Och så skrattade de och kittlade hvarann och sen sprungo de sin väg. Men den yngsta, som var något mer allvarsam, tog med sig en bok från gymnasistens bokhylla, och det var Strelings grammatik, ty der funnos så roliga exempel.

Ja, han var gammal och ålderdomssvag, den stackars vinterflugan. Vingarne blefvo styfva och buro ej så lätt som förr. Han var ålderdomssvag med tallskogen och vallvisan och vårsången i sitt hjerta och hade fördröjt sig i lifvet. Deröfver bekymrade han sig dock ej stort; det, som grämde honom, var att vallflickan och gymnasisten kanske skulle komma att finna honom ålderdomssvag. Han trodde ju, att de hade lagt märke till hans oförlåtliga djerfhet att älska dem. Och då tyckte han det vara bäst att gå att sofva i ro från sin kärlek. Bra gerna hade han velat höra sina kära vänner sjunga ännu en gång, men det fick han ej — han lade sig derför nöjd och belåten bakom „Dikterna“ på bokhyllan och somnade mycket godt.

Der låg han hela vintern ostörd, ty då gymnasisten for till staden efter julferierna med sin nya resväska på brö-stet, tog han bland annat med sig Strelings grammatik, och då fingo de öfriga böckerna vara i fred för prestgårdsfrök-narne, efter det i dem ej fanns några exempel.

Och det blef vår, och belåten och glad kom gymnasis-ten åter hem med sin nya resväska. Den lilla vallflickan, som hade läst för honom, bad prestgårdsmor om lof att få städa opp hans kammare och pryda den med blommor och löf. Och hon fejade der all hvad hon kunde, den lilla tos-san, och så dammade hon af böckerna på bokhyllan. Der bakom „Dikterna“ låg vinterflugan, och så kom han på sop-skyffeln.

Och gymnasisten kom in och fann allt så trefligt i sin kammare. Genom det öppna fönstret strömmade den friska vårluften in, fåglarna qvittrade, björkarne vid fönstret su-sade, och han tog sin fiol och spelade sin visa. Vallflickan tog sopskyffeln, neg behändigt som förr vid dörren, gymna-sisten nickade muntert åt henne och spelade allt vackrare. Ut i trädgården trippade vallflickan med skyffeln, hvarpå vinterflugan låg. Hon sjöng derunder sin muntra vallvisa, så att det ekade i nejden. Måntro den ej hördes derborta i tallskogen!

Och så kom vinterflugan åter ut i det gröna, der vå-ren vaknade i skog och sjö. Och himmelen var så blå, och hjertat var så gladt, och hans käraste vänner, vallflickan och gymnasisten stämde dervid opp sina muntraste visor. Se det var en begrafning:

Och efter vinterflugan är begrafven, så är väl denna historia slut, det är det anständigaste, och anständig var vinterflugan också. Men om sagan är slut, så är våren ändå ej slut, och på prestgården sjunga våra unga vänner, om huru våren vaknar!

Snöflingorna.

„Underbart och härligt lär det vara att få skimra i morgonsolens sken! Låt oss flyga ned till jorden. Se, der kommer en vindfläkt!“

Och snöflingorna sväfvade ned och täckte den gråa jorden. De lågo så bländande hvita emellan skogens mörka träd.

De väntade på morgonsolen. Men himlen var svept i tunga skyar, och dagen blef dunkel.

„Snart skall väl solen skina på oss! O det blir härligt!“

Men från staden förde man ut det ena lasset snö efter det andra till skogsbrynet. Snön var full af sand och grus, och man kastade ut den öfver det bländande snötäcket derstädes.

„Den fula snön skall väl en gång smälta, och då få vi skimra i morgonsolens sken!“

Och det blef vår, snödrifvorna sjönko ner i vårbäckarnes brus, och solen sken så varmt.

„Nu blir det vår tid! Snart är det fula snötäcket borta.“

Och så gick det äfven. Men mörk och ful låg der en snödrifva i skogsbrynet i stället för den bländande snö, som fallit från rymden ned. Den var täckt af sanden och gruset från det fula snötäcket.

Och morgonsolen sken så varmt på den fula drifvan.

Hvad hon tänkte, vet ingen; men ödmjukt sjönk hon ner allt mer, och det var till slut, som om hon sjunkit in i jorden.

Och grönt och friskt tittade gräset opp i skogsbrynet, der snöflingorna drömt om morgonsolens skimmer.

Granträdet i bergskräfvan.

Denna historia är ganska kort, fastän den är lång nog. Den är om granträdet i bergskräfvan.

Ute i skäret sköt en bergsudde långt ut i hafvet. Ingen visste, när den hade remnat, men många, både små och stora bergskräfvor funnos dock der.

Högre opp på klippan, der de mossbelupna stenarne lågo, växte en kraftig granskog. Nere vid stranden åter slog hafsskummet brusande öfver den nakna klipphällen. Der var ett svall och ett lif. Våg på våg rusade mot stranden, bröts mot den brunröda klippan och föll skummande tillbaka i hafvet. Högt upp stänkte det salta skummet, ja ibland ända upp till den bergskräfva, hvari granträdet växte.

Det var ett mörkt och fattigt hem det lilla granträdet hade. Förgäfves sökte det att fästa sig stadigt med rötterna i marken — den hårda klippan var der alltid till mötes. Från sin klyfta hörde det, huru hafsvinden susade genom de höga granarne derborta, hvilkas toppar det kunde se. Hvar morgon purprades de af ett så härligt skimmer. Solen gick då opp! Och innerligt längtade granträdet att också en gång få stå der oppe på klippan och se, huru solen höjde sig ur hafvet.

Det hörde oftast dagen om, huru vågorna mäktigt rullade fram öfver det vida hafvet, huru de stormade mot klippan, huru vindilarne frustande stänkte dem i rymden, och det lilla trädet darrade af otålighet att en gång sjelf

få brottas med stormen. Det måste det få en dag, det kunde ju ej gå annorlunda. Ack, det visste ej, huru litet och uselt det ändå var!

Hvarför förde vinden granfröet i forna dagar till denna bergskräfva! Bättre hade vågens famn varit.

Nu arbetade det lilla granträdet af hela sin själ att bli stort, att få purpras af morgonsolen och brottas med hafsvinden. Det låg ofta en tår i dess qväfda suck, då en il drog öfver dess håla. Kanske hade hafsskummet stänkt honom dit.

Lilla granträd! Du blir aldrig stort. Hvila! Är du ej redan trött? Slumra, se det är natt i din håla.

Ack, denna historia är ganska kort, men lifvet är dock så långt. Det var en ängslig historia. Vi vilja ej höra den längre.

Låtom oss hellre gå opp på klippan. Der blåser vinden frisk genom den höga granskogen, och der kunna vi se, huru morgonsolen går strålande klar opp öfver vågornas svall.

Det är en härlig syn, och den bär äfven det lilla granträdet i sitt hjerta.

Vargspår i skogen.

Vinteraftonens skymning breder sig ut öfver de mörka furorna på den vida ändlösa åsen. Tystnaden der är så djup och tung. Det är så kallt, att vinden tyckes hafva frusit in i de snöhöljda furorna, hvilkas isiga barr ej röras af den minsta fläkt.

Här och hvar reser sig oformlig opp ur den djupa snön en väldig stubbe, qvarblifven efter fälda stammar. Der borta afteckna sig mot den gråa himmelen de fantastiska konturerna af en krokig tall, hvars vridna grenar alla hopa sina skuggor åt samma sida. Der sträcker en förtorkad gran sina barrlösa qvistar mot höjden, och emellan alla dessa den sorgsna skogens dystra minnen smyga sig mörka skuggor af enbuskar och alnshöga barrträd. Drifvan täcker dem till hälften. I deras täta gömslen lurar kanske en varg efter rof.

Hvad rör sig der långt borta vid åsens krökning? — — Nu är allt åter stilla. — Nej, det rör sig något ånyo. Är det skogens blåa tärna, som tyst och andelik styr sin färd öfver drifvan till Tapios granrisborg fjerran i den djupa skogen? Nej, det är en väldig, bruten gren, som i det svaga luftdraget då och då med en sorgsen suck slår mot granens stam. — Der flyger med ljudlösa vingslag öfver den ändlösa åsen den svarta korpen — och försvinner. — Det är dock tungt och ödsligt i den mörka skogen.

Der under den lutande tallens rötter lura tvänne brinnande ögon ut öfver drifvorna. Vargen spårar efter rof. Med tysta fjät smyger han fram ur sin kula. — Harens spår skönjas tydligt i den nyfallna snön. Den vänder väl tillbaka i egna spår. — Pass på! Der skyndar en mård öfver drifvan. Vargen hukar sig ned bakom granen. Hans ögon brinna, det prasslar i qvistarne, han ilar fram — han hinner dock ej mården, som med bäfvande hjerta flyktar till sitt gömsle.

Hungern plågar också ej ännu vargen. Han sätter sig ned vid den snöhöljda stubben. Han rör sig ej. — Det är åter tyst i skogen.

Han väntar vid harspåren på sitt rof; han väntar der länge.

Dystert blickar skogens vilde gäst framför sig. Hvad rör sig väl nu i hans inre? Till hvilken afgrund går väl vägen genom dessa roflystna blickars hemska eld? Rof, rof, slår det dystra hjertat. — Ingen känner dock den vilde vargen i skogen. Kanske flyr hans minne nu till hans mörka håla under tallens rötter, till dem, som vänta honom der. Ingen känner hans tankar, om afgrund eller himmel bo i dem.

Qvällen lider. Skogen blir allt dunklare. Åter höras lätta fjät öfver snön. Tyst lurar vargen ut öfver nejden. Haren skyndar fram. Med ett hopp kastar vargen sig fram mot sitt rof; han når det ej. Som en ljungeld ilar haren hän. Han hinner väl snart sitt hem der borta vid Tapios gröna borg i den djupa skogen. Der är han åter trygg.

Vargen smyger emellan de dunkla stammarne. Hans roflystnad är väckt, hans steg blifva allt mera lätta och ljudlösa.

Kölden är skarp. Natten är inne. Stjernorna spraka från den mörka vinterhimlen, och klart glänser månen mellan granarne ned bland skuggorna på snöfältet. — Dock denna skog är jordens; hit hörer ej himmelen.

Der ilar en mörk skugga lätt framåt öfver den månbelysta drifvan. Ljudlöst ilar skogens hemska gäst framåt i pilsnabb fart.

Har väl skogens varg ett samvete att döfva? Stiga bleka minnen opp bland de mörka furorna vid hans väg? Finner han ej mera stigen till sin kula? Läser han ej i stjernorna sin bana? — Hvad vet väl han deraf.

Ljudlöst ilar den mörka skuggan fram. I hans spår, öfver skogens drifvor, ljuder redan korpens hesa skrän. Han anar rof.

Snart är det midnatt i skogen. Då skall vargens tjut i förtviflan ljuda hän öfver den dystra månglansen i ödemarken.

Klyftans arme son, är ditt lif ett lif?

Och öfver skogens hemska natt står stjernhimmeln så hög och härlig. Dess strålande glans skimrar kanske i samma stund öfver Hiljas slumrande ögonlock, öfver hennes vårliga drömmar.

Tindrande stjernor! O hvad sen I väl allt på er eviga färd? O hvad är väl lifvets dunkla gåta!

Frostnatten.

Sommaren är förbi, men hösten är ännu ej kommen. Vid det enstaka torpet i skogen tynga axen lätt de vaggande stråen på rågåkern. I aftonsolens kyliga glans glimmar halmen ännu gröngul på de korta tegarne. Blåklint och prestkragar växa längs renarne. Rönnen der borta på stenbacken bakom torpet täljer ej mera sina blomstersagor. Dess klasar rodna af höstkylan.

Från pörtet träder torparfar ut att se, huru solen går ned. Bekymmerfull blickar han sedan på sina tegar. Om blott en enda vecka ännu ginge förbi utan frost, så skulle äfven han kunna börja skära sin råg här borta i den frostömma skogstrakten, såsom man redan i dag det gjort på herregården. Der är allt nu bergadt. Lustigt höres spelmannen qvintilera på fiolen, under det han vandrar fram längs stigen till den stora gården, hvarest talkodagens slut skall glädtigt firas med dans och lekar.

Sorgsen blickar torparen mot pörtets lilla fönster, som om han tänkte på dem derinne. Det mörka håret, benadt midt öfver pannan, faller ned till hans skuldror. De djupa fårorna i hans ansigte vexla ej form. Stum och tyst som han kom, träder han åter in i pörtet.

Der är det redan alldeles mörkt. Mor antänder en perta. Dess rödaktiga, flammande sken upplyser rummet. Barnen slumra godt och roligt. Mor har nyss vaggat den yngsta till sömns.

Frågande forskar hon i den inträdandes tunga blick. Der finner hon ej tröst, ej hopp. Långsamt tager far bibeln från hyllan, och vid pertans sken läser han med låg röst det kapitel, som följer för aftonen.

Då han slutat och knäpt ihop bokens spännen, är äfven dagen slut för de gamla. Elden släckes, och de söka bädden, der dagens arbete snart vaggar dem i tung, men bekymmerfull sömn. Öfver hemmet vakar nu blott Herran.

Skymningen träder allt längre fram ur den mörka skogen. Redan hvilar den tung öfver rågåkern. Torpet på backen aftecknar sig dystert och mörkt mot natthimmelen. Flaggstången reser sig skyhög. Vindflöjeln gnisslar ej i den vindstilla luften. Rönnen bakom stugan susar ej. Den blickar sorgsen ut öfver hemmet.

I vester, der solen för några timmar sedan gick ned, glöder himmelen rödaktig, och en fin molnstrimma seglar långsamt öfver granarnes mörka toppar.

Blekröd och stor höjer sig i öster den aftagande månen upp öfver kullen. Han glänser mellan de mörka byggnaderna på backen. Dess sken är så tungt i den tysta natten. Himlen är klar, och stjernorna blänka i det höga hvalfvet.

Ej ett enda moln breder sig skyddande ut mot frostens anda. Ingen vindfläkt vaggar de stelnande axen.

Allt är vigdt åt förödelsens dystra famntag.

* * *

Ned för loftets trappa stiger torpets Haltia. Ohörd går han fram i mjuka, röda strumpor, sakta öppnar han dörren till badstugan och ser åt, om någon eld glimmar emellan golfvets tiljor. Flitigt blöter han qvastarne mjuka till följande aftons bad.

Han ser till, att gårdens ko har granris under sig och går sedan till hagen i skogen för att rykta hästen, som är ditsatt på bete. Då allt är i ordning beger han sig förnöjd

till rian, hvarest far skall torka och tröska säden, som ännu växer ute på åkern i den kalla natten.

Oförtöfvadt börjar han der sitt arbete. Snart äro några lossnade stenar åter inpassade i muren, och allt är i ordning att emottaga den väntade skörden.

Nattens timmar skrida långsamt framåt. Luften känns isande kall. Ännu intet moln, ingen vindfläkt.

Äfven syrsan i pörtet fryser och har upphört att sjunga. Haltian märker detta; hastigt tager han skäran från förstugan och börjar hvässa denna. Nu gnisslar det åter, som om syrsan sjönge. Nu kunna far och mor i stugan åter tro, att syrsan har varmt, efter hon sjunger så muntert. Nu börjar ej den lilla i vaggan att gråta, då sången åter höres.

Lockad af ljudet har Bergets stygga ande stigit in på gården, der Haltian hvässer skäran till skördearbetet. Hånfullt skådar han uppå Haltian och säger: „Ser du ej, att frosten skall skörda all säd denna natt? Hvi hvässar du skäran? Bättre vore nu att slipa lian, som skall meja den frostbitna rågen som ängens ogräs.“

Utan att se opp från sitt arbete svarar Haltian trygg: „Ingen frost bleker ännu axen. Föga vet du mer än andra, hvad komma skall.“

„Du hoppas ännu!“ säger bergets ande bittert. „Dåre! Ser du väl ett moln, når dig en vindfläkt? Allt är tyngdt af köldens isande hand. Äfven jag har sändt mina tjenare ut att afkyla jorden. Följ mig och skåda, huru jag bryter af de sköra rågstånden!“

Med fördubblad ifver hvässade Haltian sin skära och sade: „Ofvanom jorden gå de eviga stjernorna. Öfver frost och död råda de, men icke vi.“

Närmare till Haltian trädde bergets ande och såg medlidsamt på honom. „Hvarför älskar du och arbetar du för menniskornas barn. De hafva glömt oss. Öfvergif dem och slut förbund med mig. Sorg och nöd hafva drabbat dem slag på slag. Ännu en natt, denna frostnatt, och hungern

skall komma och med den i spåren pest och död. Då skall landet blifva en enda vid kyrkogård, de vilda djuren skola gästa under kyrkohvalfven, och de gamla gudarne skola vända åter. Då skall Tapio i den mörka granrisborgen råda öfver landet, och de blåa tärnorna skola sväfva mellan furornas stammar. Då skola äfven vi träda fram ur våra dunkla gömslen. Då skola vi ej behöfva gömma oss för dagen, ty då är dagen natt."

Haltian pröfvade med nageln skärans egg och sade, under det han muntert fortfor att slipa: „Den dagen skall ej komma, så länge en torfva ännu finnes att upplöjas och ett dike att gräfvas. Först då hvarje handsbredd i det vida Finland bär gyllene ax, och hvetekakor blänka på hvarje bord, först då har jag tid att lyssna till dig. Nu hvässar jag skäran, tills skördearbetet begynner."

Bergets ande satte sig ned vid hans sida och sade: „Du trälar natten igenom. Lägg örat till marken! Hör du, huru fiolens och det yrande larmets ljud tränga till oss från herregården. Flärd och gyckel är menniskans arbete."

„Arbetet är slutadt," svarade Haltian, „och nu är glädjens tid. Kom åter, då du ser skylarne på åkern, och jag vill spela en polska för dig."

„Spela den för barnen," svarade honom bergets ande med vredgad blick. „De krypa i säng, då man skrämmer dem för dig."

I Haltians blick lyste glädje, då han invände: „Om julnatten hade de stält ett fat gröt vid boddörren åt mig. Kom och ät gröt med mig, då julen åter är inne."

„Lemna skäran, Haltia," bad Bergets son; „tröttnar du ej att arbeta. Kom med mig att se, huru axen hvitna."

Men med fördubblad ifver slipade Haltian sin skära och sade: „Lydde jag dig en enda gång, så egde du hemmets Haltia i ditt våld. I morgon skära vi vår råg. Farväl!"

Bergets son reste sig dyster. „Hvad du än må säga, så kommer dock frosten denna natt till gården. Känner

du ej dödskylan, som sänker sig öfver nejden. I morgon skola de isade axen glittra i solens strålar. Rimfrosten skall smälta, och kornen multna på de brutna stråen. Skynda att väcka folket i stugan. Låt dem se, att Gud har öfvergifvit dem. Farväl!"

Bergets ande försvann.

Haltians lemmar stelnade af köld, men med förtviflans kraft hvässade han skäran. Stundom lyssnade han, om något buller förnams från stugan. Men i pörtet var allt tyst. Endast sömnen vakade der öfver hemmet.

Då kändes en frisk och ren fläkt draga genom rönnens lummiga krona, der bakom torpstugan. Vindflöjeln gnisslade. Boddörren gick opp på gänt.

Haltian stannade plötsligt midt i sitt arbete och lyssnade skarpt ut öfver nejden.

Hör! Det går ett sakta prasslande sus genom rågen på åkern. Luften andas mildare öfver gården. Der oppe på himmelen blicka stjernorna mildt och varmt. Månen skiner klart, och endast en mörk skugga drar sig inåt berget i skogen.

Haltian ler muntert, så att mungiporna draga sig opp mot öronen. Han stryker luggen ur pannan och skjuter bort en tår ur ögonvrån.

Hör! I stugan sjunger syrsan sin gälla muntra sång. Äfven hon har känt värmen strömma genom sina leder.

Förnöjd springer Haltian upp och sticker den hvässade skäran in mellan stockfogningarne i förstugans vägg. Leende blickar han ut öfver nejden, lägger örat till marken för att ännu en gång lyssna till ljudet af den muntra polskan, som dansas på herregården, och i de röda strumporna smyger han sig sakta opp för loftets trappa för att söka hvilan.

Mån tro han kan sofva derinne i sitt loft, så glad som han nu är!

Den tunga frostnatten är förbi. Gud har hållit sin hand öfver hemmet.

Hör du! På torpet galar tuppen redan mot morgonens svaga gryning!

I Finlands ödemark.*)

Sommarnatt rådde i Finlands djupa ödemark. Den ljufva skymningens lugna stillhet afbröts endast af det sakta sorlet af en bäck, som slingrade sig fram mellan mossbelupna stenar.

Då hördes fotsteg ljuda i den urgamla furuskogen. En silfverhårig gubbe med förklaradt anlete syntes på skogsstigen. Han bar ett barn på sin arm. Den lilla slumrade tungt, med hufvudet lutadt mot den gamles bröst, och hans späda englavingar föllo ned ut efter hans skuldror likasom trötta af sin första flygt.

Den gamle var *Konstens* höge fader. En evig ungdom lyste ur hans blick, då han såg på den lilla slumraren, hans yngsta älskade barn. Och med en kyss väckte han den lille och satte honom ned från sin arm på den mjuka mossan vid furans rot.

„Här är midsommarsolens land“, sade den gamle åt sitt barn, „och här är ditt framtida, eviga rike. Här skall du lyssna till ödemarkens toner, till sångerna bland svedens ljusa björkar och till snöstormarnes dån öfver vinternattens dystra isar. Här skall du skåda in i detta djupsinniga folks blic-

*) Att de längre fram i skizzen kursiverade orden syfta på kända diktareverk af Runeberg, Cygnæus, Topelius, Krohn, Ahlqvist och Alexis Kivi, torde icke behöfva påpekas; lika öfverflödigt är det äfven att för finske läsare nämna namnet på den ädle samlaren af våra folksånger, hvilken omtalas i sagan.

kar, och här skall du lyssna till trofasta hjertans slag i ödemarkens rökiga pörten. Då du blifvit ett barn af detta land, då du för dess dystert ljufva fägring glömt verldens alla skatter, som du nyss på vår färd har skådat, då du mer än allt annat älskar det ädla finska folket, då skall jag åter vara när dig, och då skola dina vingar växa ut ånyo. Till dess, farväl!"

Och den gamle lade sin hand på barnets vingar, och de föllo af -- och den gamle var försvunnen.

Den lille var ensam i den ljusa sommarnatten i Finlands djupa ödemark. Han höjde sin blick till de höga, fasta furorna, han såg, huru skogens blåa tärnor sväfvade fram i ödemarkens skymning och han hörde vildmarkens björn vandra tungt fram öfver de bärrika tufvorna. Detta skulle då blifva hans rike — och döfvad af linnæornas och granskogens friska dofter inslumrade pilten på den mjuka mossan i skogen.

Då solen kastade sin morgonglans öfver skogssjöns ensliga stränder, förde Suomi-dottern sin hjord i vall till ödemarken och sjöng derunder sina ljufva sånger. Der fann hon barnet sofvande invid roten af furan, och med glädje bar hon det till sin faders gård. Då hon trädde in i det rymliga pörtet, sade hon åt den gamle, silfverhårige husbonden: „Se, min fader, hvad jag funnit i den djupa ödemarken!"

Och den gamle såg med undran på barnet och sade: „Utan hem är barnet i den vilda skogen. Vård behöfver den lille. Rum för dig finnes i det stora pörtet. Mitt bröd skall blifva ditt, och vid det skall du växa opp till den goda gårdent arbete och till mödorna i ödemarken."

Och den lille stannade qvar i pörtet.

Han följde om morgnarna med Suomi-dottern ut på vallmarkerna, och i alarnas och björkarnas svala skugga lyssnade han till hennes sånger, Då qvällen stundade, vandrade de genom skogen hemåt och sutto sedan vid härden, under det att den gamle husbonden förtäljde om Hiisifolket, hvil-

ket hade gått att söka hvila i bergen och lemnat sina jätteborgar qvar djupt in i ödemarken, dit ingen stig ledde.

Sålunda växte gossen och blef stark vid det knappa brödets hårda kanter och vid stopets goda brygd, och gick ensam i skogarne att skåda björnens ide under vinterns drifvor och att brottas med stormarne, som fälde furorna till marken. Och ödemarken såg på honom, som vore han dess egen son, och skogens vilda djur kände igen hans steg och fruktade dem icke. Men sjelf var han ännu en främling i Finlands ödemark och med undran betraktade han dess dystra fägring.

En dag, då han begaf sig till skogen, mötte honom en ädel vandringsman. Denne talade till den lille, och snart sutto de sida vid sida, berättande för hvarandra, hvad hvardera af dem visste. Och den lille kände sången och sagan från ödemarken och skänkte dem åt vandringsmannen och visade honom de sköna sägnernas gömda stigar i Suomilandet. Och i den tysta ödemarkens heliga frid tackade den ädle vandringsmannen himmelens Gud för sångens rika skatter, hvilka Han skänkt det finska folket. Och det gick en underbar känsla af salighet genom barnets hjerta, fastän han ej fattade den främmande vandrarens ord.

Så gingo tiderna framåt. För den lille blef det sorligt ljufva Suomi allt mera kändt och kärt. Han flög på de smidiga skidornas par öfver drifvorna med *elgskyttarne* på deras glada tåg. Och då våren kom, såg han, huru furornas *ispiggar* smälte för kärlekens värmande sol, och hans barnaöga log vänligt åt *ljungblommorna*, som klädde ödemarken i ljuft behag. Och han lärde sig färgernas lek i den gröna löfskogen, och han ristade på den släta klipphällen bilder, som väckte hans glädje.

Då den gamle i de milda Augustinätterna körde till gården sitt granrislass från skogen, under det att månljuset glänste mellan furornas stammar, gick den lille vid sidan af lasset och lyssnade till *månens sagor*, ljufva och milda, och

dess glans blef honom kär lik glansen i en moders blick. Och åter, då han var i smedjan och såg på, huru raskt det trägna arbetet derinne skred framåt vid sångens hemkära toner, då ställde han sig vid ässjan och rörde i glöden och undrade, huru högt de klara *gnistorna* skulle stiga opp mot den mörka vinterhimmeln, och huru skönt de skulle lysa ut öfver den tysta ödemarken.

Då julhelgen var inne, och ljusen tändes på hvarje bänk i den fjerran belägna, gamla gråstenskyrkan, då blandade sig hans späda barnaröst med församlingens i de heliga, fromma psalmernas toner, under det att årets långa mödor tacksamt lades ner för den himmelske faderns thron. Och under den glada helgens korta hvilotider var han i byn på folkets muntra danser, han hörde deras skämt och infall och skrattade åt de i hela bygden vidtbekante *byskomakarena*, då de förtäljde sina äfventyr. Och den lille kände sig ega ett hem, och han såg med glädje, att midsommarsolens land skulle blifva hans rike. Sjelf blef han kär för den ensliga bygden, och dit han kom, bar han med sig glädjen i det sorgsna folkets rökfyllda pörten. Men i hans unga hjerta log dock ännu bilden af den sköna, strålande jorden fjerran i söderns gyllene strålglans.

Och tider gingo hän, och tider kommo med sorgen och nöden under sin dunkla mantel.

Frosten hade dragit sin likskrud öfver axen på åkrarna, och de vilda djuren skydde skogarnas dödstystnad och sökte menniskornas boningar. De ödsliga vägarna blefvo ett hem för de hungrande, hemlösa skarorna, tills omsider ödemarken bjöd dem den helgade kyrkogårdens frid.

Och den lille hos Suomifolket åt det mörka barkbrödet i det kära pörtet hos den gamle. Och då den sista kanten var förtärd, täljde gossen af skogens unga telningar vandringsstafven åt den ädle gamle och räckte den åt honom. I den kalla vinternatten tågade de ut från pörtets fristad fram genom drifvorna. Då de tröttnat att gå, lade sig den

gamle i drifvan och lemnade sig fromt i den gode Gudens milda fadershand. Och den lille vakade vid hans sida.

Han såg, huru stjernorna lika mildt gjöto sitt skimmer öfver det öfvergifna hemmet som öfver de hemlösas dystra läger i drifvorna. Han lyssnade till, huru de kära furornas sakta susning vänligt blandade sig med den sofvande gamles lugna andedrag. Han såg, huru friden hvilade på hans silfverhvita lockar och på de djupa fårorna i hans panna. Då tog han den gamles tunga vandringsstaf och kysste den, och hans hjerta visste intet ljufvare än att få lefva och dö med den ädle gamle i det sorgsna Suomilandet.

Och se, i den stjernklara vinternatten växte stora, snöhvita vingar från hans skuldror, och vid hans sida stod *Konstens* höge fader och sade i det han med evig ungdom i sin blick såg på sin frysande son:

„Väl dig, min son och din kärleks land, det dystert sköna Suomilandet. Solen skall gå opp öfver ödemarken och öfver den hemlöse gamle, som slumrar vid sin vandringsstaf, och dig skall det vara beskärdt att förljufva hans dagar i det återfunna hemmet. Och såsom du älskat dit land i sorgens dystra tid, så skall det ock minnas din kärlek, då pröfningens dag är förliden.“

Och då dagen grydde öfver drifvorna, tog den gamle den lille vid handen, och de gingo framåt i det vida Suomilandet i tro på Guds milda fadershand.

Hem!

Slumpen förde mig en kolsvart novemberafton till en liten gästgifvaregård, belägen ett godt stycke från allmänna landsvägen, der denna dydränkt af höstregnen slingrade sig genom skogsbygder i det inre af Tavastland. Gården hade som härberge för resande spelat ut sin roll, sedan jernvägen genomskurit nejden; dess enda uppgift var att som en osynlig, god fé i sagan förskaffa skjutshästar åt någon resande, som från den närbelägna stationen sände reqvisition efter sådana.

Äfven jag hade färdats samma dag någorlunda beqvämt, ehuru anspråkslöst i en tredje klassens kupé och uppnått ifrågavarande station, der jag stämt möte med en kamrat. Posten hade dock trasslat bort våra bref, och då tåget efter en minuts uppehåll ångade bort mot fjerran, och jag fann mig ensam på mötesplatsen, återstod mig ej annat än att söka mig natthärberge, der sådant stod att erhålla.

En liten, liflig elfvaårs gammal pojkbyting, som efter tågets afgång börjat ett karlavulet slagsmål med ett jemnårigt postbud från en herregård, åtog sig med synbart nöje att ledsaga mig till gästgifvargården, såsom hvars *envoyé extraordinaire* han också presenterade sig för mig under vägen, hvilken i form af en smal stig bugtade sig genom ung och tät tallskog, der man i mörkret snarare kände än såg träden. Men qvick som en mård kilade gossen fram den välbekanta vägen, ej så litet stolt öfver sitt förtroende-

uppdrag och i behof af ganska ringa uppmuntran till att underhålla ett lifligt samspråk under de knappa tio minuter, vår vandring räckte.

Aatto kallades han, ehuru han var döpt till Aatolfi; far och mor voro bägge döde, och gästgifvaren hade ropat in honom på auktionen. Han hade just varit på vinsten i kämpaleken med kamraten vid stationen, då han för min skull afbrutit striden. Han var den enda främmande i gården, ty husbonden och värdinnan hade endast sina söner och döttrar till hjelp åt sig. Gårdens hund, som följde med och som med tusen glada krumsprång och hjertliga blickar helsade mig välkommen, så snart han såg, att jag klättrade öfver skogsgärdet, hette Turva, och kunde nog skälla på löst folk, som kom till gården. Och der bakom åkern, utmed hvars dike vi gingo fram, der låg gården, sändande mot oss en strimma af ljus från ett enstaka fönster. Nog fanns det här om sommaren tre rum för resande i en tillbyggnad, men de voro endast sommarrum, men värdinnan skulle ändå kunna skaffa mig rum i natt, det kunde Aatto försäkra mig på sin elfvaåriga tro och lofven.

Jag var, sannerligen att säga, ej just på godt humör, i följd af missräkningen att ej träffa min kamrat och med honom få fortsätta resan, men det lilla, jag hunnit uppmjukas af gossens barnsliga prat, dunstade bort, då jag vid framkomsten till gården visades in i ett rum, derifrån en qväfvande hetta slog emot mig vid dörrens öppnande. Ett ljus tändes upp, och jag såg ett oändligt litet och lågt rum, i det närmaste fullständigt upptaget af en nischförsedd, bred och låg kakelugn, liknande någon af sagans dvergar med ett öga i pannan, ett brunrödt skåp och en bred säng i samma kulör, hvari äfven dörren och det lilla fönstret samt bord och stolar voro hållna.

Den, som tände upp ljuset, var värdinnan, en gammal qvinna, som med lugna och vänliga, nästan moderliga blickar såg på mig och sade, att hon ej kunde erinra sig att förut

hafva sett mig i gården. Jag motsade henne ej samt bad om qvällsvard, sådan som genast stod att fås.

Annan fisk fanns det ej än strömming, och potäterna hade redan hunnit kallna, men kött kunde fås, om jag gaf mig tid att vänta, tills det kokades. Jag förklarade mig dock belåten med det, som huset för ögonblicket hade att bjuda på, hvarefter gumman med en vänlig nick började syssla i skåpet, hvars nedre afdelning var försedd med klaff och ett par tre utdragslådor. Hon rörde sig dervid mycket tyst och försigtigt, öppnande skåpsdörren blott på gänt och lådorna likaså, alldeles som i forna dagar min gamla moster plägade göra då hon skulle ur sin byrålåda framtaga ett par handskar eller en negligé, dervid bemödande sig att så mycket som möjligt undvika allt för närgångna blickar af oss barn, som hyste ett vördnadsfullt intresse för de brokiga långschalar, broscherade skärp och i blomstermönster väfda florsband jemte andra rariteter, som förvarades i hennes gömmor. På samma sätt smusslade min gamla värdinna fram ur skåp och lådor knif och gaffel, ett par assietter, en tallrik, ett litet fat, glas och tillbringare, som efter hand blefvo synliga på en stol vid skåpet. Jag hörde, huru innanför skåpdörren en flaska påfyldes ur en annan och såg derefter ett i krusor gjutet spetsglas dyka fram, åtföljda af en halfstops butelj med bränvin, hvars granna etikett lofvade „Extra fint körsbärsvin qvalité superieur“ och med allt detta stapladt på en bricka försvann min värdinna in i stugan, lemnande mig åt mig sjelf i den varma kammaren, der jag mekaniskt började studera de på väggarne uppsatta tidtabellerna och taxorna — icke ens dagboken stod att upptäcka, hvilken ju alltid plägar vara den resandes första tröstekälla i ensamheten.

Derefter roade jag mig att med handen beröra det låga rummets sparrar samt sjelfva taket, öfverklistrade med tidningspapper, hvaremot tapeter i grågult mönster betäckte väggarne. Då jag sedan kom att kasta en blick bakom de

höga, rena och nysstrukna hvita schirtingsjalousier, som nästan dolde fönstrets alla sex rutor, ej större än små griffeltaflor, erfor jag den första behagliga känslan vid upptäckten, att fönstret ännu var enkelt och att dess ena hälft kunde öppnas, hvarför jag inom kort erhöll en angenäm svalka i rummet, tack vare den friska höstluft, som från skogen utanför nu strömmade in och fylde den lilla kammaren,

De snöhvita jalousierna ledde mig att kasta en blick på sängen. Kattunstäcket var splitternytt och stickadt i form af sandbakelsestjernor. Dynor och bolster, af hvilka fanns en hel massa, syntes äfven vara så godt som orörda, och lakan och dynvar voro af något slags tjock, hvit bommullsväfnad, allt rent och snygt. Nå, en natt kan väl gå äfven här!

I det samma kom en snygt klädd, rask yngre qvinna in med qvällsvarden på en bricka, hvarpå jag återfann de ur skåpet nyss framsmusslade porslinerna. Det var stor bakning i stugan, och Ida, som var den äldre dottern i huset, skulle nu öfvertaga min uppassning. Hon och hennes äldre, trettioårige bror Viktor hade ej fått gå i folkskolan. I deras skoltid bygdes just jernvägen, och gården hade varit full af inqvarterade arbetare, hvarför de äldre barnen behöfts att hjelpa i hemmet i det myckna arbetet då för tiden. De yngre syskonen Manda och Kalle hade deremot genomgått folkskolan. Manda hade virkat den lilla enkla duk, som var kastad öfver spegelschatullet på bordet, och Kalle, hvars griffeltafla hängde på fönsterposten, hade redan två somrar tjenat i reserven. Alla hade de i all sin dar varit hemma i gårdens arbete och hjelpt far och mor, som nu voro omkring 70 år gamla och som ej haft främmande tjenare, sen barnen blifvit så stora, att de kunnat deltaga i utarbetena. Nu hade far dessutom ropat in Aatto på auktion; pojken gjorde redan god nytta för sig, och gamla mor tyckte det var trefligt att se barn i huset, eftersom ingen af hennes egna söner eller döttrar kommit att gifta sig. Hvarken Ida eller Manda hade haft friare. De voro mest hemma och gingo just ej

stort oftare ut än till kyrkan, hvar i sin tur om söndagarne.

Detta berättade mig Ida på mina frågor, under det hon raskt bäddade sängen och hemtade friskt källvatten till natten, och medan jag gladde mig åt att se de rimsaltade, silfverglänsande strömingarne, som tycktes helsa mig från någon glad stund i skärgården i forna tider. Det färska brödet doftade godt, mjölken var sommarstark och frisk, och den hvita, som gummielastikum sammanhängande osten, ja, den hade Manda sjelf beredt, och Kalle hade skurit den granna formen till densamma.

Qvällen skred långsamt framåt. Det lilla vägguret, kring hvars tafla sågos två stolta fåglar i brons, läskande sig med vattenstrålar ur en springkälla, pickade så jemnt och sakta. En gång hördes ett godståg hvissla och ånga förbi. Det blef allt tystare i stugan; slutligen förnam jag, huru farstudörren stängdes med en hake och snart derefter slumrade väl gårdsfolket godt efter dagens arbeten i den stora stugan bakom min kammare. Endast det sakta, förnöjda knapprandet af ett möss bakom tapeten afbröt den djupa tystnaden. Det lilla djuret tycktes vara fullkomligt hemma på stället och lät sig ej det minsta störas af mina steg. Ingen katt fans heller i gården, och gamla mor såg ut att vara allt för godhjertad att ens tänka på fällor och slika snaror för det trifsamma djurets frihet och lif.

Medan jag försökte vandra af och an i det lilla rummet, kommo mina blickar då och då att falla mot det låga taket och dess beklädnad af tidningspapper. Jag fann, att jag med ljuset i hand obesväradt kunde läsa den grofva tidningsstilen i „Hämäläinen“ och „Hämeen Sanomat“, de Tavastehus'ska trätobröderna, som nu i god syskonsämja slöto sig till hvarandra. Det var ju ej så rasande tokigt att en gång se upp till och med till landsortsbladen för en sådan tidningsratare som jag. Den första uppsats, som mötte min blick, var också Joh. Vilh. Snellmans dagboksanteckningar om Ale-

xander II:s besök i Tavastehus och Parola läger sommaren 1863 och om den finske patriotens audiens hos landets storfurste. Sedan jag med stort intresse återläst dessa anteckningar, öfvergick jag till andra uppsatser: om „Fennomaner och svekomaner“, „Nya Pressen“, „August Strindberg“ o. s. v. och slutade med den egentliga qvällsliteraturen, följetongen, hvaraf funnos spridda, naturligtvis af kärlek, hopp och tro fylda bitar ur „Torpan tyttö“, „Klara“, „Maalari“ och „Käräjän kirjuri“.

Mera behöfdes ej för att få aftonen att gå, till och med rätt angenämt, och sedan slumrade jag in så godt vid det svaga ljudet af det lilla mössets små hushållsbestyr och drömde om kejsarinnan, som log mot mig och sade „aber Sie sind ja ganz freundlich“ samt om min mor, som kom och svepte täcket om mig, som hon brukade, då jag var barn samt lyckönskade sin son till hans födelsedag i morgon.

Huru godt man slumrar i ödemarken.

Tidigt om morgonen, innan ännu en gryning af dagen förspordes, väcktes jag af en allvarlig tupps ansträngda galande strax utanför min dörr i förstugan, der gårdens hönor med sin herre hade sitt nattqvarter på en taksparre till den öppna vinden. Jag vet ej, hur länge den vise familjefadern väckte de sina, ty jag vände mig och log och slumrade åter in, tills Ida kl. 6 på morgonen hemtade mig en kopp kaffe, hvarefter Aatto och jag begåfvo oss genom skogen till stationen för att emottaga ett morgontåg, som ej heller medförde den väntade.

Då jag sedan återvände till gården, kom jag likasom till ett hem, der allt var mig välbekant och der jag förstod hvar blick, hvart arbete, hvar glädje och hvart bekymmer. Jag såg det på dem alla och jag kände med mig, att jag kunde vara som barn i huset och tillbragte dagen i stora stugan. Jag såg ett sjuttioårigt hem, der detta ljufva sätt att vara, som heter vana, icke störts af någon orolig fläkt från den yttre verlden; der passionerna, de ädlaste och de lägsta,

voro så främmande som de kalla, klara diamanterna, men der allt var förtroende till hvarandra, en syskonkamp för lifvets trefnad, för hemmets bästa och för uppfyllandet af de pligter, samfundet ålade dem alla. Ack, hvem hade hjerta att här le åt denne, enligt allmogens begrepp, gamle ungkarl och dessa gamla pigor, hvilkas lugna sinne ej haft rum för en tanke på fullt allvar af, att tiden var kommen att bilda ett eget bo. Inom kort skola väl de gamla, som redan börja lyssna till hjertats tystnande slag, flytta bort till det sista jordiska hemmet, der uppe på kyrkogården invid fjärden. Då skall väl äldste sonen finna tiden vara inne att som husbonde taga sig en värdinna, då skall allt bli annorlunda, men skola väl någonsin dessa syskonhjertan då mera slå samma lugna, lyckliga slag som nu, då hos dem kanske ej ens en skymt af saknad efter något ovisst i fjerran spörjes, men då dagen städse slutar så godt med minnet af uppfylda pligter.

Utan lilla Aatto, den inropade gossen, vore hemmet tyst. Gamla mor förtrodde mig, att han hade ett obändigt lynne och att han ej lärt sig att alltid tala sant. Lilla Aatto åter i sin tur berättade i tysthet för mig, huru bra han hade det nu, mycket, mycket bätre än på det förra stället, dit han varit bortauktionerad. Värdinnan här var god mot honom, „barnen“ goda allesammans, och „husbonden han var då rigtigt god“, och härvid såg pojken emot mig med en varm glans i sina sneda, ännu af gammal pröfning i lifvet osäkert spelande ögon.

Då qvällen kom, återvände männerna från sina utarbeten. Lampan i taket var då tänd, och de enkla slöjdarbetena för gårdens behof vidtogo nu under stillsamt och stundom gladt samspråk, hvartill isynnerhet Kalle bidrog, han som varit litet med i verlden, han hade ju varit reservist i Lampis. Far och mor skrattade så hjertligt åt, att andra pojkar pläga magra under exercistiden, men Kalle, han hade blifvit allt fetare, så att de efter de sex veckorna ej ville känna igen sin egen gosse.

Med aftontåget kom bref från min kamrat, som lofvade infinna sig vid stationen följande morgon. De silfverglänsande strömingarne och den hemmagjorda osten uppenbarade sig ånyo på mitt qvällsvardsbord, och sängen reddes att med sina lugna drömmar emottaga mig. Jag sade gårdsfolket god natt och drog mig tillbaka till mitt rum att nedskrifva dessa rader.

Nu närmar sig klockan half tio. Allt har redan länge varit helt tyst i gården. Turva har för länge sedan för sista gången denna afton med sitt skall varnande besvarat något tillfälligt ljud från den mörka skogen. Der inne i den rymliga och renliga stugan slumra de redan alla, far och mor, systrar och bröder samt Aatto på sina hviloläger utan att stort ana till den skatt af ostörd frid, som gårdens haltia förvarar åt dem under takets sparrar. En ljusstrimma torde genom springorna i dörren till min kammare tränga ut i förstugans mörker, ty just nu uppger tuppen gång på gång sina modiga och allvarliga väckelserop, men tystnar snart, då hönorna hafva den goda takten att ej fästa sig vid fars yrvakna misstag, och nu är det åter lugn och nattro äfven i det hemmet. Endast det lilla, qvicka mösset rör sig bakom tapeten i omtänksamma och glada hushållsbestyr, följande sina gamla vanor i den välbekanta gården.

Stilla, lugna, fridfulla vrå i skogsbygden, från hvilken lilla Aatto i morgon bittida under muntert prat skall föra mig bort. Ingen oskär hand må röra vid din ro. Du hör ej, huru nattåget nu brusar förbi dig, hest hvisslande i nattmörkret och ropande sitt ständiga: ingen frid, ingen ro, intet hem.

Den gråa skon.

Ack, jag glömmer ej den lilla foten, som jag en gång såg i dansen. Hvilken grace och på samma gång hvilket ungdomsmod talade den icke om. Såsom såge jag den ännu, står för mitt minne den tjusande synen. Omsluten af den näpnaste, gråa sko rörde sig den lilla foten likasom till flygt öfver vårens friska blommor. Det är som såge jag, huru under den lätta silkesväfnaden de fina ådrorna höja sig af glädje och den lust, som tillhöra ungdomen, under det att den fint formade vristens böjning, med på samma gång barnslig skälmskhet och förtrollande spotskhet likasom utmanar en verld till hyllning af den i knopp ännu drömmande rosen, af den i lifvets vårdag leende tärnan.

Då jag såg Signe i dansen, var hon sjutton år. Hvad visste hon väl då af lifvet, och huru mycket trodde dock ej hennes oroligt klappande, anande hjerta sig redan veta! De sammetsmjuka, mörka ögonhåren beskuggade så gladt det varma sjuttonåriga ögats klara solsken. Ja, det var sol i denna blick, det låg det varmaste solsken öfver hela denna gestalt, och den gladaste solstrålen lekte på den lilla foten, som halft medveten om sin oemotståndliga tjuskraft skälmskt ilade fram i dansen. Och stormande klappade ynglingarnes hjertan, och deras kärleksdruckna blickar uppfångade den lilla gråa skons alla skiftande, nyckfulla, tjusande rörelser, och deras sinnen gömde trofast det varma, vårliga solskenet i flickans trollska blick.

Jag hade tvänne gånger förut sett denna lilla fot, hvaraf minnet alltid skall fylla mitt sinne med glädje. Första gången — det var femton år tidigare — såg jag Signe i sin moders famn. Det var en morgon, full af fågelsång och sommarvind i björkarnes susande kronor. Den lilla hade vid sin unga moders kyss vaknat opp från oskuldens drömmar till oskuldens lek. Vid anblicken af sin moder strålade barnets anlete af den ystraste glädje. Med det rosende ansigtet till hälften gömdt bland modrens rika lockar, jollrade hon så jublande gladt, under det att de små, mjellhvita fötterna med deras rosenskiftningar ystert spelade och stretade opp mot den moderliga famnen. Det var samma lilla, trollska fot då, som nu och alltid. Hvart skall lifvet leda din stig, sade en röst i mitt inre. Gifve Gud dig alltid samma trogna, varma stöd som nu vid det klappande modershjertat.

Och fem år gingo fram, och jag återsåg min lilla vän. Hon skulle för första gången gå i skolan. Med halmhatten på hufvudet och skolväskan under armen trädde den lilla flickan ut från den välbekanta lekplatsen. Hon stannade och såg med oförställd beundran ned på sin, litet framsträckta näpna fot, som omslöts af den nättaste lilla gråa sko. Och hon sträckte och vände i tusen behagliga böjningar den lilla foten och tröttnade ej att jemföra den högra skon med den venstra. Ack, de voro båda så nya, så obeskrifligt nya och vackra. Och med leken i sinnet och det strålande löjet på kinden sprang hon fram för första gången från hemmets kärleksfylda verld mot framtidens af rosor beströdda hägring.

Och då tio vårar grönskat, såg jag dig åter, Signe, dansande i ungdomens ljufvaste glädje. Hvad tydde det varma solsken, som omslöt din gestalt, till hvilka drömmar lyssnade ditt friska hjerta, hvad tolkade den lilla fotens glada lek?

O, jag vet det nu, denna sommarafton, då jag återser dig, lika ljuf och tjusande som förr, men blott rikare på tvänne år af de skönaste minnen. Huru uppfyldt af tacksamhet är hjertat vid åsynen af ett lif, som hållit, hvad det

lofvat, och ljuft är att se lycka och sällhet rikt hugsvala sin älskling. Det är som bländades vi af en blick in i det evigas saliga verld.

Under det att solen härligt sjunker ned i det vida, oändliga hafvet, sitter du i den milda qvällen vid den lilla, spetsklädda vagga, der ditt förstfödda sommarbarn roligt slumrar. Hur lätt och mjukt rör ej din fot — o, den så kända och kära — vid meden af den lätta vaggan. Den gråa skon omsluter den tjusande foten nu som förr. Huru fin är ej fotens rundning, huru själfull hvarje rörelse. Dock du vet ej nu deraf. Ditt modersöga hvilar som det varmaste solsken på din lilla älskling i vaggan. Hela ditt väsende är en bön till Gud för ditt barns framtid. Den heliga frid, som omger dig, tyckes breda sig ut öfver det vida, omätliga hafvet, som i tystnad lyssnar till andarnes lek på aftonens guldmoln.

— Se, hur lyckligt ditt barn småler i drömmen! Hur lätt och fritt andas ej den lilla! Hur varm och rosenröd är ej kinden. Se der ur täcket framsträcker den lilla sin fot, o, så liten, så täck, så yster. Tyst, väck ej din rosenkindade älskling. O nej! Du väntar ej, tills den lilla slår sitt klara öga opp. Till ditt jublande modershjerta trycker du redan lycksalig din framtidsdröm, din älskade, förstfödde son!

FRÅN SCENEN.

Den lilla finskan.

Julinteriör i en akt.

Första gången uppförd i öfversättning på finska teatern i Helsingfors den 4 Januari 1880.

PERSONERNA:

Statsrådet Edvard von Berg från S:t Petersburg.
Hortense, hans dotter.
Prosten Jakob Berg, hans broder.
Prostinnan.
Toini.
Albert, löjtnant. } deras barn.
Edvin, student. }
Lotta, trotjenarinna i Bergska familjen.
Nadinka, Hortenses kammarjungfru.

Scenen är förlagd till en prestgård i Tavastland, en julafton i våra dagar.

Teatern föreställer en sal på prestgården. Fonddörr och sidodörrar. Ett piano. En ännu icke påtänd julgran står högre upp i rummet.

Scen I.

(Vid ridåns uppgång sitter Hortense, i modern drägt, uppkrupen i ett soffhörn. Vid sidan af henne är Toini sysselsatt vid bordet med att pakettera en mängd julklappar. Hon bär en mycket enkel, men smakfull drägt).

Hortense.

Och sedan?

Toini.

Sedan, käraste Hortense, är julaftonen slut, och den, som efter qvällens nöje kan få en blund i sina ögon, sofver något litet för att i morgon bittida klockan åtta fara till julottan i kyrkan. — Seså, nu endast utanskriften på det här. (Skrifver): „Till hennes Högvördighet, prestgårdens prydnad och ära, fru prostinnan sjelf“.

Hortense.

Men, lilla Toini, det går väl inte an att skrifva så der till din mor.

Toini.

Åh, du känner ej min egen allrakäraste mamma! Hvad hon skall skratta, då hon läser detta! Tänk dig, för två år sedan var här en gammal rolig tingsskrifvare, som alltid kallade mamma „Hennes Högvördighet“. Du kan ej tro, huru det roade oss alla. Och nu en vers, och så är denna julklapp alldeles färdig.

Hortense.

Du skrifver vers? Det hade jag ej trott.

Toini.

Naturligtvis! Men det blir derefter. Och litet lånar jag från minnet, om det så passar till. Låt se hvad det nu blir.

Hortense.

Men, min Gud, huru kan man väl skrifva vers på en kaffemössa; det var ju en sådan i pakettet?

Toini.

Ja visst! den varmaste lilla kapott, ur hvilket det näpnaste flickansigte tittar fram som en fågelunge ur boet. Seså! (Skrifver):

Madam Folette — —

Hortense.

Madam Folette? — —

Toini.

Så heter kaffepannan ju. Har du ej läst Fredrika Bremer? (Fortsätter att skrifva):

Madam Folette, kantänka,
Nu skall bli fin och grann.
Tänk om vår kära enka
Nu skulle få en man!

Hortense (utbrister i skratt).

Men Toini, hvad tänker du på?

Toini.

„Det jag hafver skrifvit, det hafver jag skrifvit". Kors, så lustigt det tar sig ut. Nå vidare: (Skrifver):

Nej, under nya drägten
Du blir den förr du var,
Du skiljs ju ej från slägten
I all' din' lefnadsdar!

Hortense (ännu skrattande).

Hvad du är barnslig, Toini; Och du är ändå lika gammal som jag.

Toini.

Vet du, Hortense, på julaftonen måste man riktigt slå sig lös. Vill du nu, snälla Hortense, hjelpa mig med att lägga in det här porträttet i den der asken med sågspån. Men har du tid? Du sade ju, att du sjelf medförde julklappar åt små syskonen.

Hortense.

Jag lemnade dem åt Nadinka Hon paketterar bra, och hennes stil är också passabel. — Hvems är detta porträtt?

Toini.

Det? Det är ju sjelfva Pacius.

Hortese. (Ganska likgiltigt).

Jaså.

Toini.

Hvad jag tycker om hans sånger, ljufva som midsommarqvällen och friska som en vintermorgon. Nej, jag måste sjunga en af hans visor. Men hvilken, låt se!

(Hon springer till pianot, väljer bland noterna samt sjunger, ackompagnerande sig sjelf: „Fridsböner i aftonens lugn“ eller någon annan lämplig sång med ord af Z. Topelius och musik af F. Pacius. Hortense paketterar derunder långsamt asken, lyssnande med stigande uppmärksamhet till sången. När första versen är sjungen, sticker Prosten in sitt hufvud i dörren till höger för åskådaren).

Prosten.

Får man stiga in!

Toini. (Skyndande från pianot till bordet).

Nej, nej, nej! Söta pappa! Kom för all del icke.

Prosten.

Nå, nå! Icke ville jag skrämma slag på dig, pullan min. Jag går, jag går. (Han drar sig tillbaka).

Barnröster (höras från rummet till venster, under bultningar på dörren):

Toini! Toini!

Toini.

Tyst, Hortense! Hvarken knäpp eller gny! Oh, mitt lilla gunstig herrskap, för er kunna vi vara lugna. Dörren är väl tillreglad. — Nå, nu är det åter tyst.

Hortense (något i tankar).

Den sången var vacker. Om jag en dag finge höra madame Nilsson sjunga den.

Toini.

Ja, är den ej vacker. Du skulle höra, huru nätt småsyskonen sjunga den. Men du har ju redan pakettet färdigt. Oh, så prydligt. Tack, lilla Hortense. (Skrifver, under det hon säger). Det här skall min herr broder Edvin,

studenten och serenadsångaren få. I hans kammare saknas ännu Pacii porträtt. (Skrifver):

„I hufvudstadens konstnärsgille
„Artisten kanske trifves godt;
„På landet här vårt kära snille
„Till sällskap nu åt sig har fått
„Ett publikum af spånor blott“.

Hortense.

Inte illa.

Toini.

Slutet har jag också lånat af Runeberg. Men tyst för all del med den saken. Då man låter stämma mig, får jag väl plikta för mitt snatteri. — Så der. Nu har jag alla mina julklappar inlagda. — Alberts — ja, det är den här — nej, den der — och denna är Edvins.

Hortense.

Men tänk om dina bröder ej hinna fram i rättan tid. Klockan är redan fyra. Jag förstår ej, huru du kan vara så lugn. Jag skulle förgås af oro och allraminst kunna sysselsätta mig med sådana barnsligheter som du.

Toimi (litet allvarlig och med varmt uttryck).

De komma nog hem. Ser du, Hortense, den långa hösten lär oss här på landet att vänta. Sen de kära gossarne med sommaren lemnat oss, säger dagen åt qvällen, väfstolen åt synålen: „vi skola få allt färdigt till julen, då de komma hem“. — Sådan är vår lilla tideräkning. Huru jag tänkt på dem! Glada, öppna, vänliga och så vackra och raska! Och sen deras tusen upptåg, huru de gäckas och aldrig lemna oss i fred. Och huru gladt vintersolen lyser in genom våra små fönster, då de äro hemma. (Öppnar sitt album). Ser du, Hortense, der ha vi Albert, vår raske krigare, litet för mycket glad ännu, skulle jag tro, men jag ville ej ha honom annorlunda. Han riktigt sprakar af glädje, det

lockiga tokhufvudet. Och der ha vi Edvin! För honom är sommaren. Huru vi då ströfva omkring! Jag tycker mig vara student, då han är här, ja, naturligtvis blott en liten oförståndig gulnäbb i bredd med honom, men, ser du, det smakar ändå fågel att få höra honom tala om studentlifvet och hvad de älska och hoppas.

Hortense.

Hvad du är lycklig, som har bröder! Jag skulle så väl behöfva en bror i Petersburg. Då finge pappa stundom frihet från att följa mig på teatrarne och andra nöjen. Han är ofta trött. (Bläddrar i Toinis album). Och den här, hvem är den här feta frun med sidenmantilj och så många ringar på fingrarna? Kors, hvad hon ser rädd ut?

Toini. (Skrattande.)

Inte är tant Bina rädd, kära du, men det var första gången tant satt för en fotograf, och hon tyckte, att stunden var så högtidlig. Du vet, tant Bina på Harjula, dit vi skola fara annan dag jul, Du kan ej tro, huru roligt der är — bestämdt det trefligaste stället i hela socknen. Du skall få se, att vi dansa der till klockan fyra på morgonen. (Hon stiger opp, radar in sina julklappar i en korg, som hon ställer afsides).

Hortense.

Till klockan fyra — — — — (Afsides med en suck). Huru skall jag stå ut med allt det här. Om det blott vore förbi. (Hon ärnar slå igen albumet, men får dervid sigte på ett porträtt i detsamma samt utbrister gladt skrattande). Oh, mon Dieu, en veritabel björnunge! Toini, kom och se! Så stora händer och så trygg han ser ut. Kom då, Toini, och se! Hvem är den roliga karlen.

Toini (som närmat sig gladt, säger något stött och brydd, då hon ser porträttet).

Det är ju vår kusin, Oskar Berg — hur kan du säga så. —

Hortense (ännu skrattande).

Men hvar finnes han då?

Toini.

Han är forstmästare i Savolaks, snälla Hortense.

Hortense.

Således en verklig skogsbjörn, lilla Toini. Ja, men när man ser rätt, så är han ändå icke så ful.

Toini. (Naivt).

Nej, han är riktigt — — ja, ser han icke vänlig och god ut! Och så rysligt stark han är. Vet du, Hortense, då han var tolf år och jag åtta år gammal, bar han mig en gång på sina armar ända från Harjula hit till prestgården, då han hörde, att jag var trött. Var det inte snällt af honom? Om han ändå i jul skulle komma hit, att du finge se honom!

Scen II.

De förra. Prostinnan (kommer in från fonden, med hvitt förkläde på sig).

Prostinnan.

Se så, mina flickor små, nu är klockan half fem, och nu ropar tortdegen efter Toini och mig.

Toini.

Strax, snälla mamma! (Hon börjar smått städa undan sina saker).

Prostinnan.

Nå, min kära Hortense, min lilla furstinna — skulle hoppas det blir en glad jul! (Till Toini). Nej, pass, kära Toini. Det der får Lotta göra denna gång. Vi göra „höger om“ till vår tortdeg, att vi må vara färdiga, om gossarne komma. Se så, marsch! (Prostinnan nickar fryntligt åt Hortense samt går ut, åtföljd af Toini).

Scen III.

Hortense (ensam).

„Om gossarne komma!“ — Huru kalla och likgiltiga äro ej dessa menniskor. Jag är, i sanning, mera orolig än tant och Toini, att alla deras arrangementer för sönernas emottagande i afton skola gå förlorade. Och så kunna de nu ha sinne att baka tortor! Nå, för mig blir denna jul lika ledsam, huru det än må gå. Oh, om jag åter vore i det glada, strålande Petersburg!

Scen IV.

Hortense. Statsrådet. Prosten (utom scen).

Prosten (utanför till höger).

Nå ja, som du vill, kära Jakob, som du vill. Jag skall blott raka mig, och sen är jag färdig.

Statsrådet (i dörren till höger).

För all del genera dig ej. Jag skaffar mig nog sällskap för en stund. (Inträder). Min älskade Hortense! Se der mitt käraste sällskap.

Hortense.

Ack, min far! Så äro vi ändtligen åter på tu man hand. Vi skola tänka oss vara hemma i Petersburg.

Statsrådet.

Mitt kära lilla barn. Vi äro ju så godt som hemma — hos din gode farbror, som du ej sett, sen du var ett litet barn. Ja, huru den tiden går fort. Du var då två år, och nu ha femton år förgått. Jag känner mig här som ung på nytt. Allt är så välbekant: prestgården, omnejden, min bror så lik sig som hade vi råkats i går. Det är ett godt, ett lyckligt land, vårt gamla fosterland. Ej sannt, Hortense, du är ju glad att få tillbringa en månad i Finland?

Hortense.

Ack ja, då jag ser dig så lycklig.

Statsrådet.

Men min lilla vän, jag tror dig fattas något. Du ser så trött ut. Är du ej riktigt frisk?

Hortense.

Åh nej, ingenting, ingenting alls.

Statsrådet.

Då fattas mig intet i min glädje. Se så, min älskade, se nu en smula glad ut. Du känner dig ännu kanske litet främmande här. Men det ger sig nog. Då vi varit här en månad, vill du ej mer återvända till Petersburg. Jag slår vad, att du då hunnit bli en riktig liten finska på fullt allvar.

Hortense.

Ack, min far, en månad, en hel månad! Kunde vi ej resa tidigare?

Statsrådet.

Min lilla vän, det går ej an. Jag har sjelf bett min bror att få stanna här så länge, och jag ser, att det gör honom en verklig glädje att få behålla oss qvar så länge som möjligt. Se så, min lilla Hortense! Klar panna, glad blick och en liten kyss åt din far. Du vet ej, hvad julaftonen kan hemta dig.

Hortense (sträcker fram sin panna åt fadren att kyssas).

Jag vet, att du alltid är god och riktigt skämmer bort din Hortense.

Scen V.

Den förre. Prosten.

Prosten.

Se så, nu är jag rakad så fin som trotts någon liten gardesfänrik, och nu, käre bror Edvard, skola vi ta oss vårt lilla brädspel, medan fruntimren rusta i ordning till julaftonen. Ja så, du är här, kära barn. Då måste du få rak-

pussen af gamle farbror, sådant bestås här på landet. (Han kysser henne).

Statsrådet.

Nej, men se man på. Just så der sade salig far åt min unga fru, då vi voro här för första gången. Ha, ha, ha!

Prosten.

Jo, jo men, en karl står vid sitt ord och ger det han lofvar. (Skrattar). Men hvar är gumman min och Toini? De ha lemnat dig ensam.

Hortense.

De baka tortor, snälla farbror.

Prosten.

Håll dig då framme, ty rarare tortor har du aldrig smakat. Och nu, bror Edvard, gå vi till vårt brädspel.

Statsrådet.

Vi dröja ej länge, mitt barn, och sen kommer julbocken! (Kysser henne på pannan; herrarne gå in till höger).

Scen VI.

Hortense. Sedan Nadinka och sist Lotta.

Hortense.

Han kysste mig på mund! Det är förskräckligt här i landet. Få se om jag äfven skall få rakpuss af mina herrar kusiner, då de komma. Ah, huru lång denna afton blir. Så tidigt det mörknat. Nu strålar Newski prospektet i gassken, bjellrorna klinga, slädarne ila, butikerna stråla och fina gestalter röra sig fram och åter. Oh, det är ändå förfärligt! Hur kan min far känna sig lycklig här! Och huru lycklig tyckes han ej vara. Han riktigt strålar af glädje. Nå väl! Han skall få njuta i fulla drag af lyckan. Jag vill uppoffra mig. Jag vill le, ehuru jag vill qväfvas af dessa tortdegar och rakpussar. (Ropar): Nadinka!

Nadinka (inträder):

Hvad befaller nådig fröken?

Hortense.

Nadinka! Jag är mycket olycklig. Vi äro som fångar här. Men jag vill se lycklig ut och jag befaller dig att göra detsamma. Min far får ej ana till min smärta.

Nadinka.

Ni är god som himlens helgon, god som alltid.

Hortense.

Tyst, ej ett ord mera. — Tänd ljus i mitt rum.

Nadinka.

Der finnes redan ljus mer än tillräckligt, det riktigt strålar af ljus — men hur tarfligt ändå och så utan all smak. Husjungfrun förde nyss in tvänne ljus på toiletten, tvänne ljus på divanbordet, tvänne på sybordet, tvänne på kakelungskransen och tände dessutom den tvåarmade lampan i taket. Jag sade visst, att nådig fröken ej fördrar en så stark belysning i sitt rum, men hon skrattade blott och sade, att det var jul. Befaller fröken, att jag släcker några af ljusen?

Hortense.

Nej, låt dem brinna. Min far såge det väl ej gerna. Gå, lägg fram på divanbordet i mitt rum den bok, som jag i dag började läsa. Jag kommer efter.

Nadinka.

Som fröken befaller. (Går).

Lotta (inträder med en bricka fullsatt med påtända ljus, hvilka hon under det följande placerar på lämpliga platser i rummet).

Hortense. (För sig).

Nu börjar illuminationen här. Jag står ej ut härmed. (Vänder sig om för att följa Nadinka).

Lotta.

Guds frid, kära fröken, till en glad och lycklig jul. Fröken har fått sitta här i halfmörker på sjelfva julafton, men jag har ej hunnit förr.

Hortense (stannar och ser på Lotta).

Det skadar inte, min vän. Det blir ju nu så mycket grannare.

Lotta.

Så grannt som huset förmår. Man måste låta byfolket riktigt se, att julens glada högtid firas.

Hortense (vid fönstret).

Så mörkt det är derute. I de små stugorna derborta lyser intet ljus. Allt är mörkt, så ensligt och så hemskt. Hvar äro menniskorna väl?

Lotta (skrattande).

I julbastun sannolikt, men inte bli de der kojorna just mycket ljusare, förrän vår fröken sätter sig i rörelse. Stackars menniskor! De äro så fattiga, att de sjelfva ej se skillnad på julafton och hvardagsqväll. (Vid fönstret). Hör, hur isen brakar. Det blir en kall julnatt. (Hon går ut, tagande med sig Toinis julklappskorg).

Hortense. (Lyssnar).

Hur mäktigt och hemskt ljuder ej detta fjerran dån i den mörka qvällen Och de resande, som väntas, hvar månde de vara? De fara kanske vilse, de finna ej vägen. Vänta, jag vill ge dem en ledfyr. (Hon ställer ljus i fönstret). Så der, ännu flera ljus. De stå så lågt. (Hon lyfter opp ett ljus och lyser utåt). Nu synes skenet bättre! Hvad jag är orolig. Kan man ej sända folk dem till möte. — Och *de* baka tortor i köket!

Lotta (inkommer med en stor, öfvertäckt korg, som hon ställer vid dörren i fonden).

Nadinka (inträder).

Nådig fröken, jag har lagt fram romanen på bordet.

Hortense (utan att observera Lotta).

Fort, fort, Nadinka! (Lemnar henne ljuset). Tag detta och ett annat till och håll dem opp så högt du kan, att de resande ej fara vilse.

Nadinka (efterkommer befallningen).

Hvem hade kunnat tänka sig sådant!

Lotta (som betraktat gruppen).

Gud signe liten fröken. Kära barn, nog finna de vägen hem, de raska gossarne.

Hortense.

Jag tänkte — — det är detsamma. — — Ställ ljusen bort, Nadinka! (afsides). Hvilken ton den gamla qvinnan tar sig!

Lotta

Julstjernan finns i hvart hjerta och lyser oss hem denna qväll. — Skall fröken följa fröken Toini?

Hortense.

Hvart då?

Lotta.

Bara till stugorna derborta. Hon vill alltid sjelf föra till folket prestgårdens julgåfvor.

Hortense.

I detta mörker? Hvad tänker hon på! Huru kan hon våga sig ut så sent!

Lotta.

Hvem ville väl göra den goda flickan illa.

Hortense.

Men hvarför sänder hon ej någon annan med sina gåfvor?

Lotta.

Då blefve det ej riktig jul i de mörka kojorna. Jag tycker just, huru de då skulle brumma. De äro så vana att se henne bringa dem julen och dess glada välsignelse. (Klang af bjellror höres). Hennes släde kör redan fram. (Lotta går ut).

Hortense.

De äro inga riktiga menniskor de här. De frukta ju ingenting och träla bort sitt lif, äfven då de skola fröjda sig.

Nadinka.

Hvad kan det finnas för rart i den der korgen. (Hon lyfter på duken, som täcker korgen). På ena sidan smala talgljus. Se, de äro tregreniga. Hur kostligt! Och här på andra sidan hvetebullor, några simpla böcker och andra småsaker. Just rara presenter. Allt samman ej värdt fem rubel.

Hortense. (Utan att se åt korgen till).

Hemta mig min pels! Jag far med. (Hon sätter sig afsides, tar fram sin börs, tömmer dess innehåll i handen och räknar öfver penningarne).

Nadinka.

Hvad tänker väl nådig fröken på i detta mörker, i denna köld.

Hortense.

Du hörde hvad jag sade.

Nadinka.

Jag lyder, hennes nåd. (Går).

Hortense.

Julstjernan har aldrig brunnit i mitt hjerta. Jag funne ej ensam den rätta vägen hem. Jag finner den kanske aldrig ute i den vida verlden. Jag vill dock en gång se den lysa i andras hjertan.

Scen VII.

Hortense. Statsrådet.

Statsrådet.

Nu, min kära dotter, är jag din för hela qvällen. Huru har tiden gått för dig? — Men du är så upprörd!

Hortense (kan ej längre beherrska sig, kastar sig i fadrens armar och utbrister).

O min far! Låt oss resa i morgon bort härifrån! Det är något, som qväfver mig här, luften, mörkret, kölden, allt, jag vet ej hvad. Neka mig ej min bön. Uppfinn någon vigtig orsak till vår plötsliga afresa, lika godt hvilken. Men låt oss resa, låt oss resa!

Statsrådet.

Min älskade Hortense, lugna dig! Jag förstår dig ej. Du vet, att det är mig omöjligt att resa förrän om en månad.

Hortense.

Om en månad är jag sjuk, om du tvingar mig att vistas här. Nej, i morgon eller i öfvermorgon! Neka mig ej, min far. Jag ber dig så innerligt.

Statsrådet.

Hortense — du är sjuk?

Hortense.

Ja, nej, huru du vill. Men låt oss resa, snart, snart.

Statsrådet.

Du förskräcker mig verkligen, ehuru jag ej förstår dig. Jag har aldrig sett dig så. Se så, min lilla Hortense, var uppriktig. Säg mig allt! Hvilken orsak har du?

Hortense.

Ack, jag vet det ej sjelf. (Klang af bjellror höres). Men här är jag så beklämd, så rädd, rädd för allt, för alla, jag tror äfven för mig sjelf. Tyst min far! (Glada röster höras

utifrån). De komma. Vi få ej längre vara allena. Lofva mig hvad jag bett dig om. Säg ja, min far! — Du vet ej, hur mycket jag älskar dig.

Statsrådet.

Mitt enda, älskade barn! Se så, var lugn. Vi resa då i morgon. Är du nu nöjd?

Hortense.

Min älskade far! Tack, tack! (Kysser hans hand). Säg ej ett ord om mig. Du förstår. Tyst, de komma.

Scen VIII.

De förra. Prosten. Prostinnan. Toini. Albert. Edvin. Lotta. Sedan Nadinka.

(Albert och Edvin inkomma i gladt samtal med föräldrarne; Albert med armen om prostinnans lif, Edvin i samtal med prosten. Toini, i reskläder, lyfter undan korgen vid dörren. Lotta emottager af de resande deras sista reseffekter).

Lotta (med en gammal trotjenarinnas förtrolighet).

Nå, tusenfaldt välkomna, unge herrar. Och så mycket saker herrarne ha med sig! Intet saknas utom *en* ung brud. Den andra kan allt fås på stället.

Albert.

Ah, kusin Hortense, icke sannt? Kors, så stor du blifvit. Nå, det blir ju en treflig jul. Godafton, käraste farbror! Så lik farsgubben, den rara själen.

Statsrådet.

Godafton gossar! Raska, ståtliga! Den ena välbeställd löjtnant.

Albert.

Gud bevare farbror!

Statsrådet.

Och den andre student. Vet du, Jakob, du kan ej åldras, då så många unga hjertan klappa tätt vid ditt.

Prosten.

Gud vare lof, på ungdom är här ingen brist, och nu har jag också min lilla Hortense här och får höra hennes unga hjerta picka ännu en glad månad vid gamle farbrors sida.

Hortense (sakta).

Älskade farbror!

Statsrådet (Afbrytande).

Ja, ja, jag hoppas det — men — (till Edvin). Nå, du råkade väl i Helsingfors din kusin Oskar, vår unge forstmästare? Han var ju der på besök, den björnungen. Hvarför tog du ej honom med dig hit, så hade hela slägten varit här församlad?

Edvin.

Han måste deremellan resa hem till sitt revier, men om du, bäste farbror, ej talar om det för höge vederbörande, kan jag i förtroende berätta, att en viss björnunge som bäst lär lunka fram på Savolakska vägarne för att, i all tysthet förstås, annan dag jul dansa om bland oss på Harjula. Men säg ingenting derom för flickorna. Toini är litet rädd för nalle.

Toini.

Nu pratar du så mycket, att ni glömmer, att jag står färdig att fara ut på vår lilla julresa.

Edvin.

Präktigt, att vi hunno fram i god tid. Vi göra dig sällskap, och Hortense kommer visst med! Jag får ju köra för dig?

Hortense.

Tack Edvin.

Nadinka (har nyss inträdt med Hortense's pels och börjar nu hjelpa henne vid påklädnaden).

Statsrådet.

Du far med, lilla Hortense?

Nadinka (ängslig).

Ack ja, hans nåd.

Statsrådet. (Sakta till Hortense).

Du är god, mitt älskade barn. Du liknar din mor, som gick bort från oss. Jag skall, medan du är borta, söka ställa allt till rätta.

Hortense (ödmjukt).

Min dyre fader.

Albert. (Ser sig omkring).

Roligt att se, att allt här är sig så likt: julgranen der borta, helgdagsbordsdukarne på borden, silfverljusstakarne på sina ställen: paret n:o 1, n:o 2 och n:o — — nej, se man på, de stå i fönstret, det är något nytt på prestgården, Lotta lilla!

Nadinka (flyttar bort dem på en vink af Hortense).

Lotta (sakta till Albert).

Låtsa inte derom. Jag skall i förstugan berätta, huru dermed förhållit sig.

Albert.

Ah!

Prostinnan (till sina söner).

Hade ni ej bra kallt på vägen?

Albert.

Så varmt käraste mamma, som om du sjelf svept fällen kring dina små, små gossar. Jaså, Toini, du är färdig. Jag blir din riddare, eftersom Edvin som bäst enleverar kusin Hortense. Men ursäkta, ett ögonblick. (Skälmaktigt). Bästa pappa, du har glömt att presentera mig — hm — hm.

Prosten.

För hvem då i all verlden?

Albert (med låtsadt allvar antydande Nadinka).
Detta fruntimmer — —

Prosten.
Det är ju Nadinka, Hortense's kammarjungfru. Och gå nu din väg, pratmakare!

Albert (bockar sig zirligt för Nadinka).
Ah, moje potschtjenije.

(Han följer de unga, som gått förut. Lotta följer efter).

Nadinka (smickrad, för sig).
Och så säger han sådant der helt högt. — Men bra vacker är han.

(Hon går ut till höger).

Scen VIII.

Prosten. Prostinnan. Statsrådet. Sedan Lotta.

Statsrådet.
Den lätta ungdomen, kära vänner! De äro hvad vi varit, de blifva hvad vi äro. (De sätta sig kring ett bord. Klang af de bortresandes bjellror höres). Kära svägerska, vi — vår granna kammarjungfru inbegripen — vi göra dig allt litet omak i ditt lilla, trefliga hem, men bror och svägerskan lägga nog ej märke dertill. Ni förstån nog, huru kärt det är mig att återse er, er och hemlandet.

Prostinnan.
Kära svåger, jag önskade, att hvarje vrå i vårt lilla hem visade er, huru välkomna ni ären.

Prosten.
Och sade er, huru vi komma att en gång sakna dig och din kära dotter.

Statsrådet.
Stackars liten Hortense! Hon misste sin mor, då hon var tre år gammal. Sedan dess har jag varit tvungen att

lemna henne i främmande händer, ehuru väl i mitt eget hem. Jag hade önskat att se henne i allt lik sin moder, den enkla, milda, hjertegoda finskan. Hortenses själ är klar och ren som källan, men afspeglar som den sin omgifning. Nu då hon mognar till qvinna, fruktar jag för de bilder, som omgifva henne i verldshvimlet, men jag har ej mod att i min ålders höst beröfva mig hennes dagliga sällskap.

Prosten.

Jag fattar dina tankar. Hortense har derborta saknat ett riktigt hem och ett hemland. Men hon har den rätta stoltheten, och hon är ädel och skall med Guds hjelp nog så förbli.

Prostinnan (knypplande om bordsduken).

Men icke lycklig.

Statsrådet.

Ja, icke lycklig — och för mitt barns lycka skulle jag offra allt. Min ankargrund i fjerran har varit minnet af mitt land, min hemlandskärlek. Den ville jag ge henne som det bästa arf efter mig.

Prostinnan.

Också en sann kärlek kan göra underverk.

Statsrådet.

En sådan kärlek anträffas så sällan i stora verlden. En qvinna, åt hvilken denna lycka ej beskärts, bör då ega någon mäktigare jordisk känsla för att icke sakna all rot här i verlden som en afbruten fager blomma.

Barnens (bultningar på dörren höras ånyo; de ropa):

Toini! Toini!

Prostinnan (går till dörren).

Toini är i byn, kära barn. Vänta snällt ännu ett ögonblick, så kommer julbocken. (Går till fonddörren). Lotta!

Lotta (inträder).

Prostinnan.

Det är kanske tid att tända julgranen. (Prostinnan biträder Lotta med att flytta granen midt på golfvet och tända dess ljus). Svåger ursäktar. De små veta sin tid på julaftonen. Men vi kunna godt fortsätta vårt samtal. Kanske julljusen, som veta berätta de små så mycket, kunna förtälja äfven oss gamla något.

Prosten.

Du har ju lärt Hortense från barndomen, att Finland är hennes fosterland?

Statsrådet.

Ja visst, men de bilder, hon fått af sitt hemland, sakna lif. De äro döda träsnitt, och jag fruktar, att nu, då hon med egna ögon ser mitt Finland, verkligheten ej motsvarar den inre bilden,

Lotta (sysslande vid julgranen).

Låt ögat få tid att vänja sig. Då barnet första gången ser julljusen stråla, förvånas det öfver den främmande glansen och vänder sig bort för en stund, men skådar sedan qvällen om på det vackra trädet, som aldrig mera går ur dess minne.

Statsrådet.

Ack, vår tid är här så kort, och om Hortense derunder ej vänjer sig vid det, som omger henne —

Lotta.

Hon har ögon i sitt hjerta, med de ögonen ser hon till först, och de skrämma hennes stolta sinne.

Statsrådet.

Huru tror ni er, Lotta, känna henne så väl?

Lotta.

Den gamla gumman såg hennes saliga mor, den engeln, då hon var liten, och ser nu, att hennes dotter, det

stackars barnet, är rädd för sig sjelf. Jag känner igen dessa stolta, ädla ögon.

Barnen (ropa bakom dörren).

Är det ej julafton redan?

Lotta.

Vänta ännu, kära barn, ett ögonblick. Julbocken går ännu omkring i byn. (Klang af bjellror höres). Nu kommer ungdomen.

Statsrådet (stiger opp och säger afsides).

Och jag har ännu ej förmått mig att säga hvad jag lofvade Hortense.

Scen VII.

De förra. Hortense. Toini. Albert. Edvin (från fonden).

Nadinka (från höger).

Hortense (skyndar emot sin far, i det hon låter sin pels falla från sina skuldror).

Nadinka (upptager pelsen och säger, i det hon bär bort den).

Den arma fröken!

Statsrådet (kysser Hortense på pannan).

Välkommen åter, min Hortense! Men jag tror mig se tårar i dina kära ögon. Du är upprörd af det armod, du skådat.

Hortense (sakta).

Jag har sett nog — nog för hela mitt lif.

Statsrådet.

Var lugn, mitt barn; se glad ut denna afton. Vi resa i morgon, min Hortense.

Hortense.

Din ömhet straffar mig, min far. Jag skall alltid minnas denna qväll. (Hon går mot fonden och lemnar Nadinka sin pelsmössa).

Albert (sakta till Lotta).

Hon ville med ljusen lysa oss vägen hem, sade du? Hade du sett hennes vackra blick i de fattigas stugor, då hade du sett ljus. Hon trodde ingen såg, då hon gömde dukater under Toinis enkla gåfvor. Låt henne aldrig veta, att min blick följde hennes milda hand. Hon blefve då skygg för mig, och, käraste Lotta, det får den flickan aldrig bli. (Aflägsnar sig).

Toini och prostinnan lägga sista hand vid julträdet. — Statsrådet vandrar förlägen och något orolig i ena ändan af salen. Prosten samtalar med Edvin och Albert).

Hortense (går till Lotta).

Ni hade rätt, Lotta, det var ej så mörkt derute. Himlen var stjernklar, och från alla håll såg man prestgården lysa så vackert i glansen af dina julljus. (Ännu tvekande, nästan ödmjukt). Var det likaså, då min moder firade julen hos er?

Lotta.

Gud signe hennes vackra minne! Ja, goda fröken, just som ni nu ser den gamla prestgården i julskrud, så syntes den i er farfars dagar och för er moders ögon, då hon första och enda gången gästade oss med sin lilla dotter på sin arm.

Hortense (sänker sitt hufvud).

Det var jag. —

Lotta (efter en stunds tystnad).

Ni är så lik henne, att — —

Hortense (likasom i drömmar seende mot julträdet).

Hvarifrån kommer detta minne — — jag tycker mig se henne — — den fina gyllene kedjan kring hennes hals. — O min dyra moder! Du ser ner på ditt barn, som du älskat.

(Lotta har dragit sig åt sidan. Albert för Edvin ner mot förgrunden).

Albert (sakta till Edvin).

Nå, hvad pratade Hortense med dig på vägen, efter hon ser så högtidlig ut?

Edvin.

Hvad hon talade med mig? Det minnes jag ej rätt, men jag tror väl, att jag talade om Lönnrot, Snellman och Runeberg.

Albert.

Hm! — — Rätt intressant för en sjuttonårig petersburgska. Nå hvad sade hon dertill?

Edvin.

Det vet jag ej, men hon hörde så bra uppå, att jag nu först märker, att hon väl ej sade två ord på hela vägen.

Albert.

Och så kallar man mig pratmakaren i slägten, och du har fått gå fri! (Vänder sig om på klacken).

Barnen (ropa från sitt rum):

Toini! Toini! Är du ej redan hemma? Vet du, vi kunna ej längre vänta på julen!

Toini.

På stunden, små syskon. Julbocken måste först komma in!

Statsrådet (tagande mod till sig).

Men innan dess måste jag till min stora ledsnad — —

Prosten.

Nå, hvad nu kära bror, det har väl ej händt något ledsamt.

Hortense (afbrytande, blyg, men med högburet hufvud).

Farbror, tant, Toini! Min far har lofvat mig en dyrbar julklapp, men det mesta af den tillhör det er att skänka mig.

Prostinnan.

Mitt bifall har du på förhand.

Hortense (fattande sin fars hand och seende endast på honom).

Det är ej nog, att jag bett honom att få stanna här en månad. Jag ville äfven öfvertala pappa, att till nästa jul föra sin lilla finska dotter till detta land, som redan blifvit henne så kärt!

Statsrådet.

Mitt kära, kära barn!

Prosten.

Välkomna, när helst I kommen!

Prostinnan (kyssande Hortense på kinden).

Välkommen till din mor!

Albert (kysser Hortense på handen).

Och till din julbock, allra käraste Hortense, ty det blir jag för i qväll! (Springer till fonden).

Lotta (klär hastigt ut honom till julbock).

Toini (öppnar dörren till barnens rum).

Nu är julen inne!

(De små springa in, stanna, betrakta häpna julträdet och julbocken. Hortense upplyfter det yngsta barnet på sin arm och visar det julträdet.)

(Ridån faller).

Guvernören kommer!

Lustspel i en akt.

Första gången uppförd i öfversättning på Finska teatern i Helsingfors den 12 Januari 1887.

PERSONERNA.

Guvernören.
Baron Axel, hans son, medicine kandidat.
Hofrådinnan Achrén.
Helmi, hennes dotter.
Hofrådinnan Grahn, enka efter en läkare,
Emma hennes dotter.
Fru Lindholm, köpmansfru.
Fru Wikman.
Sofi, tjensteflicka hos fru Achrén.
En betjent hos guvernören.

Händelsen tilldrager sig i en liten finsk residensstad och hemma hos fru Achrén.

Ett förmak, rätt fint möbleradt. Möblerna något stelt placerade. På en étagère en liten kaffeservis, några toma blomvaser m. m. En spetsmössa är fästad vid en fönstergardin. — Dörr i fonden till en tambur, som blir synlig. En dörr på hvardera sidan. Klart dagljus.

Fru Achrén, klädd i en modern och dyrbar yllekläding, vårdslöst oppfästad; hennes toilett är för öfrigt ej ännu fullkomligt afslutad. Hon ligger vid ridåns uppgång på knä under divanbordet, uppsamlande en kringspridd kortlek. Sofi har just löst det sista af möbelöfverdragen, af hvilka hon bär en hel börda på armen.

Fru Achrén.

Nå, för ut dem nu, kära Sofi, eller hvad väntar du på?

Sofi.

Ska' de i tvätten?

Fru Achrén.

Hvad tänker du väl? Alldeles rena och släta. Nej, de ska' — de ska' — puh — de ska' vädras, vet jag. (Hon stiger opp och sticker kortleken i sin ficka). Eller dammas menar jag. Men inte i dag. Lägg dem nu i skåpet. Men du får inte skrynkla dem, kära barn. Och sedan skall du kläda dig fin och snygg, om — om det kommer främmande. Ser du, jag lade här patiens för en stund sedan, och det såg så ut, som om vi i dag skulle få riktigt rart främmande.

Sofi.

Aj, tänk om guvernören kommer!

Fru Achrén.

Tyst, tyst! Om någon hörde, så du pratar.

Sofi.

Han for i går hela förmiddagen omkring i staden på visiter. Och så grann vagn han hade! Riktigt lakerad, så att den blänkte för ögonen.

Fru Achrén.

Gå nu, gå nu. Jag vet, jag vet.

Sofi.

Och betjenten hans hade livré med silfverknappar och en så söt rosett i hatten. Han skall vara från Helsingfors och tala alla språk.

Fru Achrén.

Kors i alla dar! Nå hvad skall inte då guvernören tala! (I förtroligare ton). Hör du, sätt kaffepannan på och gör dig nu riktigt fin, snälla Sofi, och skynda dig, ty vi ha mycket att göra, så länge hofrådet är borta.

Sofi.

Ja, snälla hofrådinnan, det skall jag visst. Tänk, om jag en dag skulle få öppna dörren för herr guvernören! (Det ringer på tamburklockan). Herre Jess! Kanske det är han! (Hon kastar ifrån sig möbelöfverdragen och skall skynda ut).

Fru Achrén (i full sysselsättning att fälla ned sin oppfästade klädning).

Öppna inte! Öppna inte! Hvad tänker du på! Så jag ser ut. Låt honom ringa en gång till.

Sofi.

Kära frun, inte kan jag låta guvernören vänta på mig. (Springer ut).

Fru Achrén.

Herre Jess! Herre Jess! (Ropar sakta). Helmi! Helmi!

Helmi (enkelt klädd, kommer från dörren till höger för åskådaren).

Här är jag, mamma!

Sofi (från tamburen med ett bref).

Det var bara postiljonen med ett bref åt frun. (Ger henne brefvet och börjar taga opp öfverdragen).

Fru Achrén (söker lugna sig).

Ja, sa' jag inte det. Man skall inte fjeska, och bättre folk kommer inte så tidigt. Tag nu opp allt det der och gör som jag sade.

Sofi (i det hon går).

Ja, snälla frun.

Helmi.

Hvad vill du, mamma af mig? Skall mamma gå ut på visiter?

Fru Achrén (kort).

Nej, kära barn. — Ja, hvad var det nu igen, jag tänkte fråga dig? — (Vänder på brefvet och betraktar utanskriften). Från hvem kan det här vara? Stilen är så främmande. Nå, det blir väl tid att läsa det, sen jag hunnit klä mig. (Stoppar det i fickan).

Helmi.

Fru Wikman är eljes i köket och säger, att mamma bett henne komma hit.

Fru Achrén.

Nå, det var bra. (Öppnar dörren till höger och ropar): God morgon, fru Wikman, god morgon. Fru Wikman är god och stiger in.

Fru Wikman (inträder. Drägten litet afsigkommen; hatt och schal. Hon är afmätt och något dåsig i sitt sätt).

Har den äran, fru hofrådinna. Jag kommer att koiffera frun.

Fru Achrén.

Mig? Kors bevars. Nej, lilla frun, det var inte meningen, utan min unga dotter. Helmi, ser du, lilla Helmi. —

Fru Wikman.

Ja, för mig kan det vara detsamma. Är fröken färdig?

Helmi.

Men, mamma?

Fru Achrén (stryker smått förlägen ut någon skrynkla på klädningen, under det hon säger):

Jo, ser du, mitt barn, det är nu som så, att fru Wikman bor hos tant Klara, och tant råkade säga i går åt mig, att fru Wikman kan koiffera alldeles så som de unga frök-

narna i Helsingfors nu bruka gå kammade om håret, och så fick jag lust att se, huru du, barnet mitt, skulle taga dig ut som en dylik fin fröken och så lät jag be fru Wikman i all sköns tysthet komma hit med sina krustänger och don, efter som —

Fru Wikman (afbrytande).

Ja, dem har jag nog med mig. (Hon börjar taga fram dem ur sin pirat).

Fru Achrén (fortsättande).

— efter som pappa nu är borta. Ser fru Wikman, inte för annat, men hofrådet kunde tycka det vara barnsligt och bli ur humör, och vi fruar måste ju allt emellanåt ha våra små hemligheter för våra män, om allt skall dra jemnt.

Fru Wikman.

Förstås. Jag vet nog, huru ofta jag fick trissa med Wikman. Jag har haft svåra dagar.

Fru Achrén.

Ja, ser lilla fru Wikman, så är det med oss alla. Jemnt måste det dra. Men hvar har fru Wikman lärt sig konsten att koiffera? Det glömde jag då rakt fråga tant Klara i går.

Fru Wikman.

Jag är fältskärshustru.

Fru Achrén.

Hva' falls?

Fru Wikman.

Fältskärshustru vid gardet och vaccinatris.

Fru Achrén.

Men det är väl inte detsamma som att kamma unga fröknar, kan man väl begripa!

Fru Wikman (likasom i djupa tankar).

Wikman var en flink karl, och det blef aldrig riktigt trefligt i kompaniet, innan han kom och helsa på, och der-

för var han så mycket borta från mig och sjukhuset, fast jag har haft så ondt under bröstet — intet annat hjelpte än Hoffmans droppar.

Fru Achrén.

Stackars fru Wikman! Men hvar lärde frun sig att kamma hår?

Fru Wikman.

I gardeskasern, vet jag. Soldaterna spelade teater, och Wikman måste ju vara med som vanligt för att det sku' gå, och offiserarnes fruar kommo och sågo på, och vår friherrinna från Wikmans kompani var med och skulle samma afton på bal till generalguvernörens, och hon var riktigt gentilt koifferad, fast jag sjelf säger det, och som jag alltid varit saktlig och städad och aldrig framfusig, så kunde jag gå så nära, att jag såg hvarendaste konst på friherrinnans hufvud, och ändå var jag så trött den dagen, att jag knappt orkade stå och skulle visst ha strukit med, om jag inte fått smussla nycklarne till apteksskåpet ur Wikmans ficka, medan han profvade kostymen, och fått mig några fattiga Hoffmans droppar, så ondt tog det under bröstet.

Fru Achrén.

Hör du, Helmi, hon var friherrinna. Och fru Wikman såg riktigt noga?

Fru Wikman.

Akkurat som jag står här, hvar enda en konst; och jag har sen många gånger gjort efter och aldrig har jag hört något klander, om blott krafterna stått bi.

Helmi.

Hvad det skall bli roligt, mamma, att en gång få försöka, hur mitt hår tar sig ut på det sättet.

Fru Achrén.

Ja, nu ska' ni börja på genast. Men hur är det med fruns man då? Hvar finns han?

Fru Wikman.

Han kom fast. Wikman hade låtit det gå åt för mycket af kronans droppar — Hoffmans ja — han hade för godt hjerta mot de sjuka. Och krafter behöfva ju alla här i verlden. Om ett år är Wikman fri, och så länge stannar jag här och vaccinerar. Man måste tjena sina medmenniskor. — Är fröken nu färdig, så ska' vi börja.

Helmi.

Ja, det är jag visst. Ack, så roligt! Kom, snälla fru Wikman, i mitt rum. Jag är strax i ordning. (Springer ut till höger).

Fru Achrén (ropar).

Sofi! (Sofi inkommer). Har du eld i spiseln, Sofi? Tängerna måste värmas, eller hur, fru Wikman?

Fru Wikman.

Ja visst, och så behöfs det litet konjak.

Fru Achrén.

Konjak, sa' frun?

Fru Wikman.

God konjak, det är bra för håret. Det fäster ej annars.

Fru Achrén.

Nå, allt skall man höra. Sofi, hemta hit konjakskaraffinen och ett glas.

Fru Wikman (till Sofi, som går ut och kort derpå kommer in med en mngg).

En mugg är bättre — så der passabelt stor. Den lilla engeln har så rikt och gentilt hår.

Fru Achrén.

Men bara inte flickan börjar lukta åt konjak. Det vore en skandal.

Fru Wikman.

Hofrådinnan kan vara lugn, jag skall nog sörja för det. De heta tängerna dunsta bort allt sammans. Det har jag ofta försökt. Tack, snälla jungfrun. Jag skall bara smaka, om den går an. (Smuttar ett par gånger). Den här blir bra. Det är samma sort som friherrinnans. (Smakar ännu en gång helt litet). Akkurat samma sort. Hvad den lilla tåren gjorde godt åt krafterna. Det är ett tungt arbete att koiffera. Har den äran. (Går ut åt höger).

Sofi.

Jag måste se, hur det går till, bara en liten stund, snälla frun. Nog hinner jag ändå med alla sysslorna. (Följer efter).

Fru Achrén (ensam. Hon smågnolar ett par: hm, hm, tar fram en finare kinesisk bricka bakom etagèren och ställer på den en liten kaffeservis af porslin, som står på samma hylla. Då hon fått brickan i ordning, småler hon mot kopparne och rör med handen lätt ett par af dem och mumlar): Guvernörens koppar!

Sofi (inkommer hastigt).

Fru Lindholm kommer hit och är så fin, att det riktigt frasar om henne.

Fru Achrén.

Den otäckan! Fort, för ut brickan genom frökens rum.

Sofi (för bort den).

Fru Lindholm (inkommer fint klädd, men ej öfverdrifvet utstyrd).

Goddag, söta Karolina! Hur mår du nu, söta du? Du har ej varit på så länge hos mig, att Lindholm till slut i pag sa' åt mig: „nu måste du sticka dig in till vår snälla hofrådinna och se, hur' hon har det.

Fru Achrén.

Välkommen, välkommen, kära Kristina! Och så grann du är. Du ämnar dig visst att besvara guvernörens visit. Du hade ju äran att ta emot honom hos er i går.

Fru Lindholm (i det hon sätter sig ned).

Oh, så fint här är i dag! Du väntar visst guvernören hit på hans första visit. Ja, han var så god och helsade på hos oss i går, eller rättare sagdt, han var hos min man, ty ännu besöker han ej familjer, innan friherrinnan anländer, men jag råkade vara i salen, då han gick ut från min mans rum, och då blef jag naturligtvis presenterad.

Fru Achrén.

Naturligtvis! Tänk så eget, att du just kom i guvernörens väg. Nå, och hvad sade guvernören åt dig?

Fru Lindholm.

Bara artigheter, kan du väl förstå. Jag är det enda fruntimmer i staden, han hittills gjort bekantskap med.

Fru Achrén.

Då kan man ju riktigt gratulera dig eller rättare guvernören, som hade en sådan tur. Och hvart for guvernören sen?

Fru Lindholm.

Jag vet inte så noga. Till borgmästaren, till landssekreteraren, till doktorn, till prosten, till aptekarn och till Olin och Ljungström — ja, flere kommer jag nu ej ihåg. Och i dag kommer han visst hit, söta du, ja visst, han kan ej försumma det, lilla Karolina — det slår jag vad om.

Fru Achrén.

Nej, det tror jag knappast. Vi lefva ju så insolverade, sen min man fick sin svåra ögonsjukdom och blef tvungen att lägga in om afsked. Det är helt annat med tjenstemän-

nen och det rikare borgerskapet. Mot dem måste de höga någon gång vara nedlåtande.

Fru Lindholm.

Och vår guvernör är road af sällskapslifvet, mycket road, så att vi kunna vänta oss rätt trefliga tider. Ack, minns du, huru vi för ett halft år sedan sutto här hos dig på tu man hand, alldeles som nu, och drucko kaffe (ser sig omkring) och talade om den tiden, då baron skulle komma hit. Man berättade just då, att vi omsider skulle få hit en riktigt fin guvernör efter alla de många tjenstförrättande gamla ungkarlar, vi haft. Hvad vi hade roligt, och huru förtroligt vi pratade med hvarandra, och huru barnsliga vi voro! Du var riktigt lifvad att engång få kalla någon till baron. Det hade du aldrig förr fått göra. Och jag tror vi slogo vad om hvem af oss två till först skulle få visit af den höge herrn, en riktig hofherre, sades det, och jag kan försäkra dig, att han är en mycket, mycket fin och belefvad man.

Fru Achrén.

Hvarför skulle jag inte tro det, kära Kristina. Och du bjöd väl guvernören en kopp kaffe?

Fru Lindholm.

Kära du, förmiddags traktering brukas ej nu mera i bättre kretsar.

Fru Achrén.

Så-åh! Nå, allt får man höra. Jag tänker visst — hm —

Fru Lindholm.

Ja, Lindholm skrattade riktigt godt, då guvernören inte tog för sig — (hostar), då han fick veta det nya bruket, och undrade, hvad Ljungström, som ej har stor annan förtjenst än på sitt kaffe, skall hålla för min, då baron börjar ge an den här nya tonen i våra kretsar.

Fru Achrén.

Ja så, guvernören tog inte för sig kaffe. Hvad det måste ha kännts förtretligt. Och du, som alltid har så syperbt kaffe, snälla Kristina.

Fru Lindholm.

Oh, inte bättre än du, söta Karolina, det har jag alltid sagt. Efter en månad kommer friherrinnan och familjen hit. Unga baron lär komma redan i dag, berättade deras köksa i morse på torget för mig. Hm. Hon visste, att guvernören i går hade varit på visit hos oss, och den stackars menniskan är så främmande här med orten, att man måste hjelpa henne litet med råd, då man det kan. (Ser sig omkring). Men jag uppehåller dig helt visst, käraste Karolina. Gör dig nu i ordning, tills guvernören kommer hit. Jo, jo, han kommer säkert, snälla du. Din man mår visst bättre derborta i Helsingfors. Måtte han nu bli riktigt frisk. Åh, hvilken vacker klädning, du har. Och så dyrbar. Ack, hvad du har det trefligt här och så fint som till en bal. Helsa lilla Helmi, som jag inte fått se, och säg, att hon skall akta sig att göra för djupt intryck på unga baron, när de komma hit. Adjö nu, snälla Karolina. Glöm inte bort oss. Adjö, adjö.

Fru Achrén.

Adjö, kära Kristina, adjö, adjö! Glöm inte bort.

Fru Lindholm går.

Fru Achrén (ser efter henne).

Men kaffe fick du inte! (Mumlar för sig sjelf). Våra kretsar! Fan också! Vi få se, vi få allt se. (Hon försöker sin spetsmössa, men får den ej att sitta. Går mot venster och bultar på en stängd dörr, framför hvilken en möbel står). Halloh! snälla hofrådinnan! Titta in på en stund och tag lilla Emma med. Jag ville be er om en liten tjenst.

Fru Grahn (från sitt rum).

Mycket gerna, lilla fru Achrén. Vi komma strax.

Fru Wikman (har kommit in med sin mugg i handen).

Fru Achrén (vänder sig om och får se henne).

Herre Gud, så jag blef skrämd. Är det färdigt nu?

Fru Wikman.

En sådan liten engel hon är, och så tjockt och vackert hår, ännu vackrare än friherrinnans. Drar mycket konjak. (Räcker fram muggen).

Fru Achrén.

Är den tom redan?

Fru Wikman (vänder muggen upp och ned mot venstra tummens nagel).

Fru Achrén.

Behöfs det mera? Hva sa?

Fru Wikman.

Kippis! brukade Wikman säga. En mugg till, så blir flickan bra.

Fru Achrén.

Jag förstår inte frun riktigt. — Sofi!

Sofi (sticker in hufvudet från tamburdörren).

Jaha, frun!

Fru Achrén.

Fyll på fruns mugg.

Fru Wikman (sväljer och nickar förtroligt åt fru Achrén).

Sofi (kommer med konjakskaraffinen och fyller muggen).

Fru Wikman (trycker ofvanifrån på hennes handled och hviskar)

Tst! Tst! Inte så mycket. (Nickar åter). Det rinner öfver! (Smuttar på muggen). Så der. Nu blir flickan bra. Har den äran.

Fru Achrén (åt henne, i det hon går).

Men skynda på. Tiden lider, hör frun det, så är hon snäll.

Fru Wikman (blinkande).

Kippis!

Sofi.

Aj, fröken blir så vacker, så vacker. (Går efter fru Wikman).

Fru Grahn med sin dotter Emma (inkomma från fonden. Enkelt, men smakfullt klädda).

Fru Achrén.

Det var snällt, att hofrådinnan kom. Och hvad det är bra, att ha goda grannar i samma förstuga, dörr mot dörr. Sitt nu ner, men se nu först, snälla vänner, på den här grannlåten, hvad är nu framåt och hvad är nu bakåt på den lilla krumilunten?

Fru Grahn (sätter mössan riktigt och fästar den).

Så der, lilla hofrådinnan. Just så der skall hon sitta. Hon är för söt.

Fru Achrén.

Tusen tack. Hon kostar också 12 mark så liten hon är. Sitt nu ner. Lilla vännen kan höra på oss gamla, då vi prata — ty nu måste jag tala, annars spricker jag. Och hofrådinnan förstår menniskor och har pröfvat verlden och ser så god ut, att jag ej skäms att tala, fastän det kanske är dumt, hvad jag har på tungan. Men det måste fram. Men först kanske vi bli du, om det passar sig, hva' sa', så går det lättare. Jag heter Karolina, kära du, och du heter? —

Fru Grahn.

Paulina, tack snälla Karolina.

Fru Achrén.

Och lilla Emma säger tant. Se så der. Hör du nu Petronella — —

Fru Grahn.

Paulina, snälla du.

Fru Achrén.

Nå, något ditåt, var det ändå — Paulus eller Petrus, det är inte så noga. Hör du, Paulina, har du någonsin umgåtts med de förnäma?

Fru Grahn.

Min man, som dog så ung, var dock en af hufvudstadens mest eftersökta läkare, och vi umgingos naturligtvis i de mest bildade kretsar.

Fru Achrén.

Ja, och i de finaste, tänkte jag inte det. Fanns der bland dem någon baron?

Fru Grahn (småler).

Helt visst flera. Baroner och grefvar.

Fru Achrén.

Och det har du ej talat om för mig förut! — Vet du, jag har aldrig fått kalla någon menniska baron. Och det skulle ändå göra mig en så stor fröjd, att ingen kan tro det om en så gammal menniska som jag. „Herr baron är så god och tag plats!“ — „Hur mår herr baron?“ — Men låter det nu inte fint, kära du?

Fru Grahn.

Men lilla Karolina, är det inte bra barnsligt?

Fru Achrén.

Nå, säg inte annat. Jag sa' det ju ren. Kanske det är dumt, och inte bryr jag mig om vanliga adelsmän, men att säga åt någon: „herr baron“, det skulle göra mitt hjerta så godt. Jag tror jag blefve en helt annan menniska bara af glädje.

Fru Grahn.

Snälla Emma, gå in efter min sticksöm. Här är nyckeln.

Emma (går).

Fru Achrén.

Ser du, Paulina. Jag har inte fått bildning. Jag har varit — ja nå, hvarför kan jag inte säga dig det — jag har varit bara en piga, en hederlig, bra piga. Inte en sådan der ladugårdspiga, men en snäll och snygg flicka. Jag fick inte ens tjena hos bättre folk, utan bara hos en skomakare. Och tänk dig, i samma gård bodde Achrén, som då var kontorsskrifvare vid posten. Han var ung och såg ståtlig ut, och jag var ung och blandade bort ungherrn, och så gifte han sig med mig — han är då inte högfärdig alls — och nu sitter jag här och är hofrådinna.

Fru Grahn.

Och hvad som ännu mera är, du är lycklig och kan vara stolt öfver din allmänt aktade man och du har en snäll dotter och en duglig son.

Fru Achrén.

Nå, säg inte annat. Gubben är en riktig krona, och barnen äro bra bägge två och ha blifvit skolade. Det är inte alla postmästare, som bli hofråd, då de ta afsked. Och vore Achrén blott ännu i tjenst, så — ja, käraste du — då skulle jag redan i går ha fått bli bekant med en baron. Du förstår, guvernören.

Fru Grahn.

Du menar honom. Han skall vara en upplyst man, och jag skulle mycket misstaga mig, om guvernören ej uppsökte din man, hvars omtanke staden har att tacka för så många vackra inrättningar. Skada blott, att han nu med din son skall vara rest till sin ögonläkare i Helsingfors, annars skulle guvernören kanske redan ha gjort din lilla fåfänga, snälla Karolina, till viljes.

Fru Achrén.

Men kunde herr guvernören *ändå* inte komma hit — och lemna ett litet visitkort, det kostade honom så ringa möda. Och det kortet skulle i allan tid få ligga öfverst här i korgen, så sannt jag heter Karolina. Och komme baron en gång opp för min trappa, så inte skulle han gå tillbaka, innan jag fått honom hit in. — Hvad tror du, Paulina? Månne han komma? Ser du, jag spådde här i går och i dag, och alltid gick leken ut, och hjerterkung såg så vänligt på mig, att det gjorde mig godt ända in i själen. — „Välkommen herr baron!“

Fru Grahn.

Du är så barnslig och oskyldig i din lilla fåfänga, min snälla, lilla Karolina, att ingen kan harmas på dig, om man också borde banna dig en smula. Tror du inte, att en baron skulle ha roligt åt dig, om han hörde, att du gör så stor affär af honom, min kära vän?

Fru Achrén.

Nej, vet du ingen riktig baron, en sådan der genomfin och bildad baron, en riktigt blåblodig, som de säg's vara. Han måste högakta sig sjelf och alla dem, som högakta honom. Och så kommer den der lilla fru Lindholm, som inte är en bit bättre folk än jag och väsnas här med att „guvernören var der i går“ och så kallar hon guvernören i hvart annat ord „han“ och „han“, alldeles som jag talar om gårdsdrängen.

Fru Grahn.

Hur det nu må gå, så ska' vi städa upp rummet en smula och göra allt så fint och trefligt, om din baron kommer.

Emma (kommer in och lemnar sticksömmen åt modren).

Fru Achrén.

Min baron! Tack skall du ha, Paulina, för det ordet. Så skall man ta mig. Och nu går jag och säger till om

kaffe åt oss. Vet du i matsalen står ren på en bricka min lilla, söta äkta porslinsservis, och ur den skall guvernören dricka.

(Hon går ut).

Fru Grahn och Emma (fortsätta att ställa här och der om möbler och prydnader i rummet).

Fru Grahn.

Så der, så tar det sig ännu trefligare ut. Och denna ställa vi här. Nå ja. Jag ser, att rummet kunde få en riktigt hemtreflig anstrykning.

Emma.

Men vår lilla våning är ändå trefligare. Du har en förtjusande smak, lilla mor.

Fru Grahn (sätter sig och börjar sticka).

Det gör mig godt att se, att du är så nöjd med ditt enkla hem. Du hade det fordom bättre.

Emma.

Det minnes jag ej mer, och jag vet ingenting bättre än att få vara der du är, älskade mamma. Vet du, jag tycker, vi nu ha det så bra. Nu har du betalt till sista pennin det lilla, som pappa vid sin död var skyldig, och hvad gör det då, om vi också nu mera ej ha qvar vårt dyrbara bo. Och sedan morbror var så vänlig och lät mig lära mig spela piano i Helsingfors, och jag nu kan ge lektioner och förtjena, så blir det ju allt bättre, eller hur', lilla mor?

Fru Grahn.

Ja, du får tidigt gå i arbetets skola, och det skadar ju ej. Jag är dock glad, att jag några timmar om dagen får ha dig hemma, barnet mitt.

Emma.

Vet du, mamma, jag är så glad öfver att guvernören kommit hit.

Fru Grahn.

Guvernören? Har du också smittats af stadens feber, min lilla flicka?

Emma.

Jo, ser du, när familjen flyttat hit, så kommer man i hela staden att roa sig mycket mer än förr. Alla måste ställa till baler eller åtminstone dansbjudningar, och — —

Fru Grahn.

Men du vet ju, Emma lilla, att vi ej ha råd att vara med — —

Emma (fortsättande).

Och hvem ska' de få att spela dansmusik, om de ej vända sig till mig. Och jag har tänkt ta minst fem mark för afton.

Fru Grahn.

Mitt eget lilla barn!

Emma.

Och det blir pengar af!

Fru Grahn.

Du tycker ju sjelf så mycket om att dansa, liten Emma?

Emma.

Ack, det är det roligaste jag vet.

Fru Grahn (sakta).

Stackars barn!

Emma.

Sade du något, mamma?

Fru Grahn.

Spela för mig något litet.

Emma.

Jo, så gerna, snälla mamma. (Hon sätter sig vid pianot och börjar spela, men afbrytes efter en stund af modren).

Fru Grahn.

Du är ju bekant med unga baron Axel eller huru?

Emma (från pianot, slående sakta an några toner och ackorder under följande samtal).

Han blef presenterad för mig på en dans i studenthuset. — Men — men vi hade mötts förut på gatorna.

Fru Grahn (stickar).

Emma (fortsätter efter ett ackord).

Han dansade med Aina, och vi voro vis-à-vis, och Aina presenterade honom sedan för mig.

Fru Grahn.

Och så bjöd han opp dig?

Emma.

Ja, och han dansar så bra, isynnerhet vals.

Fru Grahn.

Baron Axel lär väntas till staden i dag.

Emma.

Hvad det blir roligt att träffa honom. Han är så glad och så god och så — —

Fru Grahn.

Det är bra, min flicka lilla. Fortsätt nu din musik.

Fru Achrén (inkommer).

Åh, hvad ni har ställt om det trefligt här inne. Och nu ska' vi strax få kaffe.

Fru Grahn.

Men hvarför har du inte satt blommor i de der vackra vaserna, och ändå står hela trädgården full af rosor?

Fru Achrén.

Du sa' ett par ord. Kom, så gå vi och binda i hop ett par buketter.

Fru Grahn.

Kanske flickorna vilja göra det. Hvar har du Helmi i dag?

Fru Achrén (hemlighetsfullt).

Hon är der inne — med vaccinatrisen.

Fru Grahn.

Skall hon vaccineras?

Fru Achrén.

Hon koifferas — du förstår, om guvernören — —

Fru Grahn.

Men hvad tänker du på? Det går ej an. Om någon finge veta det —

Fru Achrén.

Åh du — nog är herr guvernören van vid hoflifvet och har sett sådant förr. Kom nu, kära Paulina, så gå vi och ta blommor, och låta de unga hållas.

(Fruarna gå).

Emma (fortsätter att spela).

Baron Axel (inkommer och ser sig omkring).

Känner fröken Emma igen mig?

Emma (uppstiger från pianot).

Ah, baron Axel! Men ni har gått misste. Vi bo inte här.

Axel.

Hvad gör det, älskade Emma. Jag kunde inte vänta längre. Jag kom hit i dag, fick veta hvar du bor. Jag har gått här utanför, två gånger hört dig spela — ingen spelar som du -- och nu, när jag såg din mor gå ner i trädgården med en annan fru, tänkte jag, att luften var klar och skyndade in. Ingen har sett mig. Var lugn, min lilla älskade flicka!

Emma.

Men baron —

Axel.

Blir du ledsen öfver att jag älskar dig? Jag *måste* kalla dig du. (Hviskar). Jag har ju kysst dig en gång, mins du det?

Emma.

Tyst, Axel, du var bra djerf.

Axel.

Men du kysste mig igen, och hvad gjorde det. Jag är ju ung, och du är så ung, ack, så ung och så söt, och vi älska ju hvarandra, och så kyssa vi hvarandra. (Kysser henne).

Emma.

Axel!

Axel.

Så der, min egen flicka. Nu är jag kandidat, jag är förmögen, jag kan gifta mig, när jag vill, och i morgon kommer jag hit.

Emma.

Nej, för all del — dörren midt emot.

Axel.

Ja, (kysser henne), dörren midt emot, lilla älskling, och min far kommer med, och jag friar högtidligt och får ja, och så för jag bort dig, så att ingen, ingen, ingen mer får se dig, min lilla älskade flicka. (Kysser henne).

Emma (med händerna på hans skuldror).

Axel, Axel, gå, gå, jag ber dig, gå och kom igen och tag mig.

Axel (kysser hennes händer).

Ja! (skyndar ut).

Emma (står ett ögonblick hänryckt af lycka, skyndar så till fönstret, slår opp det och sätter sig vid pianot spelande Col-

lans melodi till Topelii dikt „Till Emma“: „O vor jag ett minne och bands ej af tid o. s. v.“, som fortsättes under följande entré och slutar först vid Helmis inträde).

Fru Achrén och fru Grahn (återvända, en hvar med sin bukett, som de sätta i vaserna).

Fru Grahn.

Nu ser det ännu trefligare ut. Friska rosor och glada leenden. Så skall det vara i hemmet.

Fru Achrén

Tack, Paulina lilla. Nu är allt så bra. Och nu ska' vi lugnt slå oss ned och dricka en liten kaffetår. (Ropar). Sofi.

(I detsamma rusar Helmi in i peignoir och med ena sidan af håret grannt koifferad, den andra ännu endast slätt utkammad. Efter henne träder fru Wikman in med sin mugg i handen. Sofi i fonddörren).

Helmi.

Mamma, mamma, guvernören kommer! (Bullret af en vagn höres).

Fru Achrén.

Barn, så du ser ut! In med dig! Skynda, skynda och laga dig färdig. (Helmi och fru Wikman aflägsna sig åter).

Fru Grahn.

Ser du det, Karolina lilla, din baron kom ändå. Kom nu, Emma, så draga vi oss köksvägen in till oss.

(Det ringer på tamburklockan. Sofi skyndar ut och lemnar dörren till rummet öppen).

Fru Achrén

Nej, gå för all del inte, söta Petronella. Stanna qvar, stanna qvar, bästa du. Jag — jag darrar riktigt. Huru skall det gå.

Fru Grahn.

Åh, var lugn, kära du. Nog går det bra. (Hon och Emma draga sig något tillbaka mot pianot).

Betjenten i dörren till Sofi.

Herr guvernören låter fråga, om fru hofrådinnan tar emot hans besök. (Sakta till Sofi). Kors, en så vacker liten landsortsengel.

Sofi.

Åhjo, nog tar hon emot. Guvernören är så god och kommer in bara.

Betjenten (i det han går).

Lilla grisen!

Sofi (öppnar dörrarne på vid gafvel för guvernören, som inträder).

Fru Grahn (hviskar åt fru Achrén, som helt bortblandad står midt i rummet).

Gå emot baron.

Fru Achrén (träder emot guvernören med fullkomligt återvunnen fattning och niger).

Tusenfaldt välkommen herr baron och guvernör!

Guvernören.

Fru hofrådinnan tillåter mig som nyss anländ till orten att få göra Er min uppvaktning.

Fru Achrén.

Var så god, herr baron! I tankarna har jag redan, huru många gånger, det kan jag inte säga, gjort herr baron och guvernören min uppvaktning. Var nu så utmärkt artig, herr baron, och tag plats i soffan. (Då hon märker, att guvernören gör en artig, men stum helsning mot de öfriga damerna, tillägger hon fryntligt och nickande mot dem): De äro bara mina närmaste och bästa grannar och hyresgäster. Sitt ned, kära Petro-Paulina sku' jag säga. (Till Guvernören).

Och herr baron slår sig nu ner i vår lilla stad. (Förtroligare). Det är för oss en stor ära. Och när får herr baron fru friherrinnan och den öfriga familjen till staden?

Guvernören.

Efter en månad. Jag hade tänkt uppskjuta mitt besök hos er, min goda fru hofrådinna, till dess, då jag fått taga min hustru med mig, men jag nekar ej, att min önskan att få göra er bekantskap lockade mig hit redan i dag.

Fru Achrén.

Åh, herr baron och guvernören är mycket, för mycket artig mot en så enkel menniska som jag, det säger jag rent ut.

Guvernören (deltagande).

Er förträffliga man är borta.

Fru Achrén.

Ty värr, herr baron. Ack, hvad han hade gladt sig åt denna stund.

Guvernören.

Hvilket hårdt slag för hans familj. Jag beklagar på det varmaste denna olycka.

Fru Achrén.

Jag tackar ödmjukast herr baron för herr barons deltagande. Allt kännes nu så förändradt omkring oss, mig och barnen. Vi voro så vana att se pappa bege sig ut i staden och komma derifrån på sina bestämda timslag, alltid så punktligt, att vi brukade kalla honom för stadsuret — här finnes intet sådant i staden. — Nu går det uret ej mera som förr. Det var så himlens vilja.

Guvernören.

Jag lärde känna honom redan tidigt. Vi voro de bästa vänner. Han har kanske någon gång nämnt om det för eder, min goda fru hofrådinna.

Fru Achrén.

Nej då, herr guvernör? Det måtte jag säga. Det har han skam till sägandes aldrig gjort, och nog hade han ändå vetat, huru det skulle ha intresserat mig, det kan baron nog ana.

Guvernören.

Det var i studentåren, i vår gladaste ungdom. Er man beredde sig då till sin första examen.

Fru Achrén.

Examen? Och inte ens det har han berättat om för mig. Kan herr baron tänka, jag som aldrig vetat, att min gubbe varit student och tagit någon examen. Så der, Paulina, förstå männerna att göra hemligheter af allt möjligt för sina hustrur.

Guvernören, (som sett sig förvånad omkring).

Men är det då inte hofrådinnan Grahn, jag har äran tala med.

Fru Achrén (sitter alldeles handfallen och blir allt mera skamflat och nästan gråtfärdig under följande repliker, men klarnar under guvernörens förnyade samtal med henne upp till klaraste solsken).

Fru Grahn (träder några steg framåt).

Herr baron det är jag. Jag är Williams enka. Min goda husvärdinna, hvilken vi nu alla gästa, är hofrådinnan Achrén.

Guvernören (stiger opp till Fru Achrén).

Jag ber tusen gånger om ursäkt, min bästa fru hofrådinna. (går till fru Grahn och trycker hennes hand). Hvilken glad lek af ödet att ändå i dag föra oss tillsammans, då jag sålunda fick min länge hysta önskan uppfylld att lära känna den qvinna, min tidigt borgångne vän i ungdomen så högt redan då älskade. Er dotter, icke sannt? (Räcker Emma sin hand). Jag hoppas, ni skall blifva en god väninna till

min snälla Elsa. Hon är lika ung som ni. (De draga sig alla närmare fru Achrén, som, knypplande på sin klädning, sitter likasom fastspikad på sin stol). Jag har dubbelt skäl att prisa det lilla misstag på dörr, som inträffat, då det beredt mig nöjet att något tidigare än i annat fall få göra äfven er bekantskap, min goda fru Achrén. Det är ett förskott på den glädje, jag väntar mig, då er aktade man, som jag hoppas, fullt återställd från sin svåra ögonsjukdom, återvänder till sin förra plats, som jag skall söka göra allt mitt till att hålla öppen för honom i det längsta.

Fru Achrén (okonstladt).

Ack, herr guvernör, ni är så god, så god.

Guvernören.

Säg honom, min bästa fru Achrén, att jag med otålighet väntar honom hem för att inhemta hans råd i flere frågor och berätta för honom, huru jag sans facon introducerat mig i hans angenäma hem. Förtjensten tillkommer i sista rummet min betjent, som ej noggrannare hörde sig före. Men vi måste ursäkta honom — han kunde ej ana att här finna två hofrådinnor under samma tak.

Sofi (inkommer med kaffe, bjuder nigande åt guvernören, som ser på brickan och efter en hastig blick på fru Achrén tager för sig efter hennes replik).

Fru Achrén.

Herr baron, om herr baron ändå ville smaka på mitt kaffe.

Guvernören.

I fruntimmers sällskap gör jag gerna ett undantag från min vana att ej förtära kaffe på förmiddagen.

Fru Grahn (skämtsamt, i det hon tager för sig).

Och ett godt kaffe består oss vår värdinna, det lofvar jag.

Fru Achrén.

Om det blott skulle smaka. (Hviskande åt Sofi). Fröken Helmi — — skynda, skynda —

Sofi (går ut med brickan, sedan hon bjudit åt alla).

Guvernören till fru Grahn.

I morgon måste ni lofva att vara hemma, då kommer jag som gammal vän till huset, om ni tillåter.

Fru Grahn.

Tack, herr baron, ni blir en mycket kär gäst i mitt lilla hem — dörren midt emot.

Guvernören (skrattande).

Ja, dörren midt emot. (Stiger opp, till fru Achrén). Och nu ber jag att få tacka vår artiga värdinna för denna angenäma stund, som beredt mig nöjet att göra bekantskap med två så älskvärda hofrådinnor.

Fru Achrén.

Tusen, tusen tack, herr baron, för all herr barons vänlighet, som aldrig skall gå ur mitt minne.

Guvernören till fru Grahn.

Vi träffas åter i morgon.

Fru Grahn.

Välkommen, herr baron.

Guvernören till Emma.

Farväl, min lilla —

Fru Grahn (ifyllande).

Emma!

Guvernören.

Min lilla Emma. Så lik William. — Farväl. (Han går ut genom tamburen, hvars dörr Sofi är i beredskap att öppna).

Fru Achrén.

Serra tri! Just så skall en baron vara. Jag visste ju det.

Fru Grahn.

Du hade tur med *din* baron, ty det är verkligen något ädelt och godt i hela hans väsende.

Sofi.

Herre Jess! Hvad det var roligt, att guvernören kom hit. På det här stället vill jag då alltid stanna qvar. Och så artig betjent han hade! Men så fick han också dricka kaffe i köket, så att, så att. — (Stryker sig om mund med baksidan af handen).

Fru Achrén (går omkring i rummet).

Herre hjertandes, hvad här ser trefligt ut, och hvad här luktar förnämt — en så fin odör han hade. (Drar upp näsduken att vifta med, dervid kortleken och brefvet sprida sig på golfvet). Kors, hvad är det! Det var tur, att det ej skedde förr. — Och brefvet sen, som jag alldeles glömt bort. Jag måste nu helst se, från hvem det är. (Öppnar och läser, under det de andra skrattande plocka opp ett och annat kort). Från Achrén sjelf! Så gubbens stil har förändrat sig. Gud vare lof, att han nu ser skrifva. (Läser). Han är frisk, doktorn säger, att han är fullkomligt botad. Nå, hvilken glädjedag. Och — och han kommer hem i dag — med aftontåget. (Ropar). Helmi! Helmi, kom hit, kom hit till mamma.

Helmi (innanför).

Strax, lilla mamma, strax, strax!

Sofi (öppnar redan dörren för Helmi och slår ihop händerna af förtjusning).

Fru Achrén.

Nu regnar det bara lycka och glädje, och utan att jag ens hunnit spå en enda gång om allt det här. (Trampar på ett

kort och sätter sig ned att ta opp några af dem). Här ligger ju hjerterkungen sjelf, den välsignade hederspaschan, som spådde hit guvernören. Men hör du, Paulina lilla, (sänker rösten, der hon sitter på mattan med korten i handen) när allt går omkring, kära du, så kom ju guvernören alls icke till mig — utan till dig?

Fru Grahn.

Men, min lilla vän, han drack ju kaffe hos dig och förnyar sitt besök, så snart din man kommer.

Fru Achrén (allt ännu i samma ställning).

Ja, gubben min kommer hem, och *han* kommer då visst till mig. Och nog var väl han den hjerterkung, jag såg i kortena. Du min allra käraste hjerterkung!

Helmi (kommer ut i samma enkla drägt som förut, men med håret elegant koifferadt. Efter henne fru Wikman, saktlig som alltid och med muggen i handen).

Helmi.

Mamma! Så här ser jag ut! Är jag inte vacker!

Fru Achrén (stiger upp och betraktar henne från alla sidor).

Kors, är det du, Helmi? Brukas det nu så der konstig uppfästning. Men det var skada, att guvernören ej fick se dig.

Fru Grahn sakta till fru Achrén.

Säg hellre, att det hörde till den lycka, som i dag regnat ned på ditt hus. (Hon omfamnar Helmi). Lilla, älskade oskuld.

Fru Achrén (fundersamt).

Menar du det? Hm. Hm. Hvem, som nu må ha rätt. Men du är så god och klok, att det visst måste vara du. Och tänk, Helmi, barnet mitt, pappa är frisk och kommer hem i qväll.

Helmi.

Ack, så roligt, så roligt. — Men hvad skall pappa säga — — (tar sig om håret).

Fru Achrén.

Ja, det har jag då inte tänkt på. Det var ett dumt påhitt, kära Paulina, det måste jag medge. Hur ska vi nu genast få ditt hår slätt igen som vanligt.

Fru Wikman.

Konjak på-å bara.

Fru Achrén.

Åt fanders med sin konjak. (Går närmare fru Wikman). Usch, menniskan luktar åt konjak, så det är ett spektakel. (Hviftar med näsduken). Hon är ett nöt.

Fru Wikman.

Hvart hårdt ord gör mig så ondt under bröstet. Jag är utan stöd i verlden, då Wikman sitter fast. Ja, ja, pröfvad blir man, blott krafterna stå bi.

Fru Achrén.

Stackars menniskan, synd är det ändå med henne i alla fall. Sofi, för frun i köket och bjud henne kaffe och en liten tår ännu, det lär hon allt vara van vid, och hemta sen hit möbelöfverdragen, efter hofrådet kommer hem.

Fru Wikman (niger och går ut med Sofi).

Har den äran!

Fru Achrén.

Usch, den menniskan har då visst inte det minsta blå blod i sig. Men det hade min baron. Ur den der koppen drack han, lilla Emma. Nu ä' de först riktigt guvernörens koppar. Hvad det skall förtreta Lindholmskan. Och i morgon kommer han till er, och då tillåter du väl, snälla

Paulina, att jag står på trappan, när han går förbi, och helsar och frågar som annat fint folk: „Huru mår herr baron!“

Fru Grahn.

Så gerna, kära Karolina, efter det roar dig. Men Emma får i morgon inte helsa på sin nya farbror. Du har ju i morgon, låt oss se, en, två, hela tre lektioner på förmiddagen.

Emma (smeksamt till modren).

Vet du, mamma, jag drömde i natt, att jag i morgon skulle skicka återbud till mina små elever, och det kändes så roligt att en enda gång få göra det. Får jag inte det?

Fru Grahn.

Åh, jag ser, att baron har gjort flera eröfringar. Men skall det gå an, lilla Emma?

Fru Achrén.

Låt barnet skicka återbud, gör det för min skull. Baron håller ju så mycket af flickan.

Fru Grahn.

Nå, en gång är ingen gång, min lilla, snälla Emma.

Sofi (kommer in med öfverdragen till möblerna).

Fru Achrén.

Och nu ska' öfverdragen på, att min hjerterkung strax ser, att allt är sig likt i hemmet. Herre Gud! Redan i qväll! Och så komma vi i tjenst igen som i forna lyckliga dar, så lofvade ju guvernören. (De hafva alla börjat öfvertäcka möblerna. Fru Achrén skall öfvertäcka den stol, hvarpå guvernören suttit. Hon ser förtjust på den och slår med handen på sitsen, i det hon säger:) Petronella lilla, der satt *han!*

Ridån faller.

DIKTER.

Finska epigrammer.

I. Vallflickan.

Ymnigt strör morgonens sol sin glans öfver ljungklädda marken,
Medan till betesrik skog hjorden jag för uti vall.
Vinden leker med tallarnes flarn, och fjerran i skogen
Helsas af fåglarnas sång fröjdfullt den uppgångna dag.
Ej som fordom min lur nu stämmer in uti jublet,
Tystnaden för jag med mig, tung är för stigen min fot.
Kunde min blick, som ej mer sig vågar höja från jorden,
Finna bland ljungen det rum, som är bestämdt till min graf,
Der jag, af samvetsqval och sorger aggad till döden,
Skall i Guds rättvisa hand lemna det lif, Han mig gaf,
Fullt af oskuld och frid, med lycka, med hem och med fränder —
Allt jag dig, älskade, gaf, som i din kärlek mig svek.

II. Grafskrift på en finsk kyrkogård.

Vän! min koja du ser der borta på ensliga skogsmon.
Bräcklig och arm som hon står, skänkte hon likväl mig skygd.
Bröd gaf mig tallarnes bark, en dryck dertill gaf mig källan.
Här är den lugna graf, som mig församlingen skänkt.
Ytterst jag gåfvorna dock med tacksamt hjerta har tagit
Mot såsom skänker af Gud efter Hans milda behag.

Till Johan Vilhelm Snellman.

Den 6 April under nödåret 1868.

Den höga Sorgen vid vår moder står.
Sitt mörka vingpar Hon kring henne slår,
Och natten hvilar tung på jord och himmel.
Den ädla, dyra kungligt bär sin sorg —
Ej jemmer rår, blott tystnad i dess borg;
Men utanför går verldens yra hvimmel.

Sitt plågoläger gör hon till en thron,
Sitt armod likt en purpurmantel hon
Tätt till sitt qvalda hjerta modigt sluter.
Hon bidar slutet på sin pröfvotid.
I sorgens mörka natt hon väntar frid,
Och ingen tår det tärda ögat gjuter.

Blott uti smärtans tyngsta stund sin hand
Hon räcker åt den son, som högst ibland
Oss henne älskat, mest för henne stridit.
Hon väntar ej af honom läkdom, men
Hon vet, att kärlek finner hon hos den,
Som blott för henne lefvat, kämpat, lidit.

Din pligt, Du ädle son utaf vårt land,
Om också tung, är högst likväl ibland
De offer, som vår moder kan begära:
Af alla öfvergifven fast Hon tror,
Att rikast kärleken uti Dig bor,
Som med Ditt hela lif sökt henne ära.

Den Högste styre, att Du skåda får
Den dag, då plågan från vår moder går,
Och sorgens dimmor bort från henne sväfva;
Då gladt Din kärlek Dig hon gälda kan
Och säga högt åt oss: Se der en man
Med kraft i sorgens natt att för mig lefva.

Till en sextonårig flicka.

På hennes födelsedag.

Hur ljus och lycklig är din lott
Uti din ungdomsvår!
Hur ljuft i hemmet, varmt och godt,
Att fylla sexton år!

Lik blomman, som sin kalk slår opp
Mot sol och himmel klar,
Så bryts din andeblommas knopp
Så lätt i vårens dar.

Och hemmets kärlek, rik och varm,
Dig möter hvarje stund
Och väcker glädjen i din barm
Och löjet på din mund.

Hur lifvet vexlar, i ditt bröst
Det minnet ej förgår,
Att fars och moders fröjd och tröst
Du var i lifvets vår.

Det minnet blir den stjerna klar,
Som lyser på din stig

Och hviskar sakta: „mor och far,
De ha välsignat mig“.

Med detta minne är det godt
Att le i lifvets vår
Och jubla, jubla, jubla blott:
Ack, sexton, sexton år!

Till Karolina Runeberg.

Den 16 Februari 1884.

Med anledning af hennes femtioåriga verksamhet i skolans tjenst.

Skolbarnen sjunga:

Skåda mot dar, som flytt!
Se, hur hvar morgon grytt
Lofvande lön för din möda.
Bördan var dig dock kär,
Lätt du ännu den bär;
Rosiga minnen dig stöda.

Qvällsolens helga frid
Strålar mot dig så blid,
Små fåglar qvittra din ära.
Femtio år ha flytt,
Våren i höst sig bytt!
Signe, o Gud, dig, du kära.

Från forna elever.

Mins du, goda, hur i enkla hemmet
Gladt du lekte uppå vågsköljd strand?
Lekens kung din broder var, som sedan
Sångens konung blef uti vårt land.
Stugan qvarstår med dess dyra minnen,
Kullen kläds hvar vår i grönt på nytt,
Fastän många, många vintrar snögat
På den strand, der eder barndom flytt.

Snart flyttfågeln lik från tomma hemmet
Hit du kosan ställde till vår kust.
Lifvets allvar mottog dig, men modigt
Gick du det emot med fröjd och lust.
Se, i dag ha femti år förrunnit
Uti evighetens djupa haf,
Sen i skolans sal bland oss du trädde
Och den första lexan åt oss gaf.

Det var andra tider! På pulpeten
Sand i jemnadt lager var att se,
Och deri den lilla barnahanden
Ristade sitt första abc.
Hur vi stafvade uppå tabeller
Högt i takt, så att det var en fröjd!
Och då allt gick bra, du log så vänligt
Mot oss små och nickade helt nöjd.

Femti år sen dess! Ack redan mången
Af de forna små med gråa hår
Helsar dig, som oböjd än af åren

Som en guldbrud uti skolan står.
Knappt du märke lagt dertill, ty kring dig
Nya rosenknoppar år från år
Skjutit opp och leende dig hviskat
Glada minnen från din egen vår.

Lycklig du! Fast ensam uti lifvet,
Blef din lefnad sommarljus och varm,
Och mångtusen späda barnahjertan
Lutat sig förtroligt till din barm.
Deras tacksamhet har klädt i blommor
Lifvets höst för dig och gör det än,
Då i dag med vördnad dig de nalkas
Och välsigna dig, du barnens vän.

Vid senatorn Johan Erik Bergboms graf

i Helsingfors den 17 September 1869.

Frid öfver grafven, som i qvällen redes.
Ljuflig dig blifve nu den långa hvilan,
Hjerta, du trötta, rent och lugnt i lifvet,
Så ock i döden.

Fäderneslandet, för hvars väl du kämpat,
Ädle, din lefnads enkla saga vördar.
Kärlek du sådde. Qvällsoln nu förgyller
Mognade axen.

Frid öfver grafven. Lugnt från den vi skiljas:
Ljust är dess mörker. Ingen skugga hinner
Ifrån det tysta, sälla hvilorummet
Anden, förklarad.

Vid studerande Karl Robert Kaslins graf

i Helsingfors den 5 April 1873.

Vårvind nu drager öfver Finlands dalar.
Snart invid stranden hafvets stämma talar,
Lifvet förnyas, hoppet rikt hugsvalar
Fädernebygden.

Se, då står dödens engel vid din sida!
Han på din lefnads höstdag ej vill bida,
Leder dig tyst mot evighetens vida
Gränslösa rike.

Lifvet är grusadt. Sorgen grafven reder.
Stoftet till evig hvila vi sänkt neder.
Mildt öfver våra bittra hjertan breder
Våren sin klarhet.

Slumra i våren invid Finlands hjerta!
Lyss från det tysta till dess fröjd och smärta!
O, för ditt land slog varmt ditt unga hjerta:
Dig vi ej glömma.

Vid Rafael Schaumans graf

i Åbo 1879.

Herre! Din ande som ett solsken hvilar
Mildt öfver lifvet. — Se, en själ sig svingar
Upp mot din klarhet. Lyft på svaga vingar
Till Dig han ilar.

Fader! Du lyssnat länge till hans hjerta,
Hur det i tysthet kämpat sina strider.
Att du är när det bröst, som sorgfullt lider,
Lindrar vår smärta.

O huru fridfullt är i dödens gårdar!
Stormarne tystnat. Himlen trofast räcker
Handen åt jorden. Lifvets morgon bräcker
Bland dessa vårdar.

Sanningens Gud! Din klarhets ljus sig gjute
Mildt öfver grafven! Låt en stråle sprida
Tröst och försoning i de bröst, som lida.
Du oss omslute!

Vid Johan Vilhelm Snellmans graf.

Den 7 Juli 1881.

O mitt finska folk! Hur många ädle
Store söner hafva för Dig lefvat,
Utan att Du anat deras sträfvan;
Huru många vigts åt grafvens hvila,
Utan att en tår din blick fördunklat!

Af den saknad, som, Porthan, Dig följde,
Vår histories fader, uti grafven,
Bröt sig knappt ett eko till de hyddor,
Der vårt folk i vakna drömmar dvaldes.

Stum och klanglös ljöd till Finlands hjerta
Sorgens klagan, då vår unge hjelte,
Då Castrén så härligt gick i döden.

Och de tusen tårar, hvilka föllo,
Runeberg, så mildt uppå den kulle,
Der du slöts i fosterjordens sköte,
Ädle sångare, ej gjötos dessa
Af det folk, som låg ditt hjerta närmast
Och så fjerran från din sång dock hörde.

För det finska folket dock I lefvat
Och med tanken på dess framtids lycka
Ned I stigit uti edra grifter
Utan makt att åt det finska folket
Kunna skänka *sorgens* helga gåfva,
Denna sorg, som lyfter oss mot himlen
Och som mäktigt, underbart oss manar
Att med hjertat fullt af tårar jubla:
Herran gaf och Herran tog! Välsignad
Hvile du vid fosterjordens hjerta.

Denna sorgens milda, höga gåfva
Tillhör från i dag det finska folket.
Detta ädla folk, som, ack, så länge
Sorgens bitterhet till fullo pröfvat,
Känner djupt, som endast det kan känna,
Nu den höga, stora sorgens ljufhet.

Nu dess sorg är vår, och vår är folkets,
Samma känsla rörs i allas hjertan,
Då välsignande vi grafven täcka,
Der det finska folkets fader hvilar,
Och med våra böner stiga folkets
Ifrån ödemarken opp mot himlen,
Lofvande och prisande i tårar:
Herran gaf och Herran tog! Välsignad
Hvile Du vid fosterjordens hjerta.

Till föräldrar.

Med porträtt af deras aflidna dotter.

Som en flägt ifrån Guds himmel, ren och ljuf till oss Du kom,
Spridde frid och kärlek kring Dig, vände sen till himlen om.
O hur lätt Du dit Dig höjde! Intet stoft från jordens dal
Tyngde dina hvita vingars sakta flykt mot himlens sal.
Från den frid, nu kring Dig råder, skådar Du med vemod ner
Till oss alla. som Dig älskat. Du vår sorg och saknad ser!
Denna sorg, den var den första, som, Du ljufva åt oss gaf.
Kunde Du, o huru gerna torkade Du tåren af,
Vände åter ner till jorden, englalik med frid och tröst
För att gjuta mild försoning i de sorgbetyngda bröst.

Dock var tyst vår bittra saknad! Ej den störe må din ro.
Må din bild så skär och älskad uti våra hjertan bo,
Må du le mot dina kära ljuft som Du i lifvet log
Och dem lära ödmjukt bedja: Herran gaf och Herran tog.

Universitets Biblioteket
16 DEC 1901

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND
15000 400951024